משנה · ראשונים · ברטנורא · סדר קדשים

ברטנורא על משנה חולין

רבנו עובדיה מברטנורא [הרע"ב]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

ברטנורא על משנה חולין

רבנו עובדיה מברטנורא [הרע"ב]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/ברטנורא-על-משנה-חולין/
הקובץ נוצר ב־19 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
משנה א 5
משנה ב 6
משנה ג 7
משנה ד 7
משנה ה 8
משנה ו 8
משנה ז 9
פרק ב 11
משנה א 11
משנה ב 12
משנה ג 12
משנה ד 12
משנה ה 13
משנה ו 13
משנה ז 13
משנה ח 14
משנה ט 14
משנה י 15
פרק ג 16
משנה א 16
משנה ב 19
משנה ג 20
משנה ד 20
משנה ה 21
משנה ו 21
משנה ז 22
פרק ד 22
משנה א 22
משנה ב 23
משנה ג 23
משנה ד 23
משנה ה 24
משנה ו 25
משנה ז 26
פרק ה 27
משנה א 27
משנה ב 28
משנה ג 28
משנה ד 30
משנה ה 30
פרק ו 30
משנה א 30
משנה ב 31
משנה ג 31
משנה ד 31
משנה ה 32
משנה ו 32
משנה ז 32
פרק ז 32
משנה א 32
משנה ב 33
משנה ג 33
משנה ד 33
משנה ה 33
משנה ו 34
פרק ח 35
משנה א 35
משנה ב 35
משנה ג 35
משנה ד 36
משנה ה 37

משנה ו 37
פרק ט 38
משנה א 38
משנה ב 39
משנה ג 40
משנה ד 41
משנה ה 41
משנה ו 41
משנה ז 42
משנה ח 43
פרק י 43
משנה א 43
משנה ב 43
משנה ג 45
משנה ד 45
פרק יא 46
משנה א 46
משנה ב 46
פרק יב 47
משנה א 47
משנה ב 48
משנה ג 48
משנה ד 48
משנה ה 48

פרק א

משנה א

הַכֹּל שׁוֹחֲטִין. בְּגֶמָרָא פָּרֵיךְ, הַכֹּל שׁוֹחֲטִים לְכַתְּחִלָּה וּשְׁחִיטָתָן כְּשֵׁרָה דִּיעֲבַד. דְּמֵרִישָׁא מַשְׁמַע דְּהַאי דְּמַרְבִּינַן מֵהַכֹּל שׁוֹחֲטִין לְכַתְּחִלָּה, וּבְסֵיפָא מַשְׁמַע דְּכִי מְרַבִּינַן מֵהַכֹּל, דִּיעֲבַד מְרַבִּינַן לֵיהּ, אֲבָל לְכַתְּחִלָּה לֹא אִתְרְבֵי. וְהָא לֵיכָּא לְמֵימַר כֵּלֵּהּ מַתְנִיתִין לְכַתְּחִלָּה וַחֲדָא קָתָנֵי, דְּכֵיוָן דְּתָנָא הַכֹּל שׁוֹחֲטִין פְּשִׁיטָא דִּכְשֵׁרָה. וּבַמַּסְקָנָא מְפָרְשָׁא מַתְנִיתִין בַּגְּמָרָא הָכִי, הַכֹּל שׁוֹחֲטִין, כָּל הַמֻּמְחִים הַיּוֹדְעִים הִלְכוֹת שְׁחִיטָה שׁוֹחֲטִין, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין מֻחְזָקִין, שֶׁלֹּא שָׁחֲטוּ לְפָנֵינוּ שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים לִרְאוֹת אִם יֵשׁ בָּהֶן כֹּחַ שֶׁלֹּא יִתְעַלְּפוּ בַּשְּׁחִיטָה וְיָבֹאוּ לִידֵי שְׁהִיָּה. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים דַּחֲשִׁיבֵי מֻמְחִים, בִּזְמַן שֶׁאֵלּוּ הַמּוֹסְרִים לוֹ לִשְׁחֹט יוֹדְעִים וּמַכִּירִים בּוֹ שֶׁיּוֹדֵעַ הִלְכוֹת שְׁחִיטָה, אֲבָל אִם אֵין יוֹדְעִים בּוֹ אִם יוֹדֵעַ הִלְכוֹת שְׁחִיטָה, לֹא יִשְׁחֹט. וְאִם שָׁחַט, בּוֹדְקִין אוֹתוֹ, וְאִם יוֹדֵעַ הִלְכוֹת שְׁחִיטָה, שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה:

חוּץ מֵחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן. דַּאֲפִלּוּ דִּיעֲבַד וְיוֹדְעִים הִלְכוֹת שְׁחִיטָה אָסוּר לֶאֱכֹל מִשְּׁחִיטָתָן. דְּתָמִיד הֵן מְחֻזָּקִין לְקַלְקֵל, שֶׁאֵין בָּהֶן דַּעַת:

וְכֻלָּן שֶׁשָּׁחֲטוּ. מִדְּלֹא קָתָנֵי וְאִם שָׁחֲטוּ, אֶלָּא וְכֻלָּן שֶׁשָּׁחֲטוּ, מַשְׁמַע דְּלָאו אַחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן גְּרִידָא קָאֵי אֶלָּא אַף אֲשֶׁאֵין יוֹדְעִים בּוֹ אִם יוֹדֵעַ הִלְכוֹת שְׁחִיטָה דְּרֵישָׁא קָאֵי, דְּבוֹדְקִין אוֹתוֹ. וְאִי לֵיתֵיהּ קַמָּן דְּלִבְדְּקֵיהּ, וְשָׁחַט וַאֲחֵרִים רוֹאִין אוֹתוֹ, שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה. וְלֵית הִלְכָתָא כִּי הַאי מַתְנִיתִין. אֶלָּא אַף עַל גַּב דְּאֵין אֲחֵרִים רוֹאִין אוֹתוֹ וְלֵיתֵיהּ קַמָּן דְּלִבְדְּקֵיהּ, שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה, דְּרֹב מְצוּיִן אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻמְחִים הֵן, וְאַף לְכַתְּחִלָּה שׁוֹחֲטִין אַף עַל פִּי שֶׁאֵין אֲחֵרִים רוֹאִין אוֹתָן:

שְׁחִיטַת נָכְרִי. אֲפִלּוּ כְּהִלְכָתָהּ וְיִשְׂרָאֵל עוֹמֵד עַל גַּבָּיו, נְבֵלָה. אֲבָל אֵינָהּ אֲסוּרָה בַּהֲנָאָה, דְּדַוְקָא שְׁחִיטַת מִין הָאָדוּק לַעֲבוֹדָה זָרָה אֲסוּרָה בַּהֲנָאָה, דִּסְתָם מַחֲשֶׁבֶת מִין לַעֲבוֹדָה זָרָה, אֲבָל נָכְרִי הָאָמוּר כָּאן הוּא מֵאוֹתָן שֶׁמַּעֲשֶׂה אֻמּוֹתֵיהֶן בִּידֵיהֶן:

וּמְטַמְּאָה בְמַשָּׂא. כִּדְכְתִיב (ויקרא יא) וְהַנּוֹשֵׂא אֶת נִבְלָתָהּ וְגוֹ', וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָגַע. וְלֹא הָיָה צָרִיךְ לְמִתְנֵי, דְּכֵיוָן דִּנְבֵלָה הִיא בְּיִדּוּעַ שֶׁנִּבְלָה מְטַמְּאָה בְמַשָּׂא, אֶלָּא לוֹמַר לְךָ, זוֹ מְטַמְּאָה בְמַשָּׂא בִּלְבָד, וְיֵשׁ לְךָ אַחֶרֶת שֶׁמְּטַמְּאָה אֲפִלּוּ בְּאֹהֶל, וְאֵי זוֹ, זוֹ תִּקְרֹבֶת עֲבוֹדָה זָרָה:

הַשּׁוֹחֵט בַּלַּיְלָה וְכֵן הַסּוּמָא. תָּנָא שׁוֹחֵט בַּלַּיְלָה דּוּמְיָא דְּסוּמָא, מַה סּוּמָא בַּאֲפֵלָה אַף הַשּׁוֹחֵט בַּלַּיְלָה בַּאֲפֵלָה, וּבְהַאי הוּא דְּתָנָא הַשּׁוֹחֵט דִּיעֲבַד אִין לְכַתְּחִלָּה לֹא, אֲבָל כְּשֶׁאֲבוּקָה כְּנֶגְדּוֹ אֲפִלּוּ לְכַתְּחִלָּה שׁוֹחֲטִים בַּלַּיְלָה:

הַשּׁוֹחֵט בְּשַׁבָּת. אַף עַל פִּי שֶׁאִם הָיָה מַזִּיד הָיָה מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ, שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה. וּמֵיהוּ אֲסוּרָה בַּאֲכִילָה לְיוֹמָהּ, דִּלְהָכִי תָּנֵי בְּשַׁבָּת וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים, לְאַקּוֹשֵׁי שַׁבָּת לְיוֹם הַכִּפּוּרִים, מַה יוֹם הַכִּפּוּרִים אֲסוּרָה בַּאֲכִילָה כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם מִשּׁוּם עִנּוּי, אַף שַׁבָּת אֲסוּרָה בַּאֲכִילָה כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם. וּלְמוֹצָאֵי שַׁבָּת מֻתֶּרֶת בֵּין לוֹ בֵּין לַאֲחֵרִים. וְהַשּׁוֹחֵט לְחוֹלֶה בְּשַׁבָּת דִּבְהֶתֵּרָא קָא שָׁחַט, מֻתָּר לְבָרְיָא לֶאֱכֹל מִמֶּנּוּ בְּאוֹתוֹ שַׁבָּת בָּשָׂר חַי, אֲבָל לֹא מְבֻשָּׁל, שֶׁמָּא יַרְבֶּה בִּשְׁבִילוֹ:

משנה ב

מַגַּל יָד. יֵשׁ לָהּ שְׁתֵּי פִּיּוֹת, הָאַחַת חֲלָקָה כַּסַּכִּין וְהָאַחַת יֵשׁ בָּהּ פְּגִימוֹת, וּבַצַּד שֶׁהִיא חֲלָקָה אֵין שׁוֹחֲטִים לְכַתְּחִלָּה, גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִשְׁחֹט בַּצַּד הַפָּגוּם. וּלְהָכִי תָּנָא הַשּׁוֹחֵט דְּמַשְׁמַע דִּיעֲבַד אֵין לְכַתְּחִלָּה לֹא. וְשָׁמְעִינַן מֵהָא, דְּסַכִּין פְּגוּמָה וְיֵשׁ בָּהּ כְּדֵי לִשְׁחֹט מִן הַפָּגָם וּלְהַלָּן, אָסוּר לִשְׁחֹט בָּהּ לְכַתְּחִלָּה, אֶלָּא אִם כֵּן כָּרַךְ הַפָּגָם בְּבֶגֶד אוֹ בְּגֶמִי דְּהַשְׁתָּא לֵיכָּא לְמִגְזַר דִּלְמָא אָתֵי לִשְׁחֹט בְּמָקוֹם הַפָּגָם:

בְּצוֹר וּבְקָנֶה. מַתְנִיתִין מַיְירֵי בְּצוֹר וּבְקָנֶה שֶׁהָיוּ תְּלוּשִׁים וְלִבְסוֹף חִבְּרָן וְשָׁחַט בָּהֶן כְּשֶׁהֵן מְחֻבָּרִים, וְדִיעֲבַד אֵין לְכַתְּחִלָּה לֹא. אֲבָל בִּמְחֻבָּר מֵעִקָּרוֹ, אֲפִלּוּ דִּיעֲבַד פָּסוּל. וְתָלוּשׁ גָּמוּר אֲפִלּוּ לְכַתְּחִלָּה שָׁרֵי:

צוֹר. סֶלַע מְחֻדָּד. וּלְשׁוֹן מִקְרָא הוּא (שמות ד), וַתִּקַּח צִפּוֹרָה צֹר וַתִּכְרֹת:

הַכֹּל שׁוֹחֲטִים. לַאֲתוֹיֵי יִשְׂרָאֵל מוּמָר לַעֲבֵרָה אַחַת אוֹ אֲפִלּוּ לַעֲבֵרוֹת הַרְבֵּה, שֶׁמֻּתָּר לֶאֱכֹל מִשְּׁחִיטָתוֹ. וְהוּא שֶׁלֹּא יִהְיֶה מוּמָר לַעֲבוֹדָה זָרָה אוֹ מְחַלֵּל שַׁבָּתוֹת בְּפַרְהֶסְיָא. וּבוֹדֵק יִשְׂרָאֵל כָּשֵׁר הַסַּכִּין וְנוֹתֵן לוֹ, מִפְּנֵי שֶׁחֲזָקָתוֹ שֶׁאֵינוֹ טוֹרֵחַ לִבְדֹּק, וְאַחַר כֵּן שׁוֹחֵט אֲפִלּוּ בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ, וְחוֹזֵר יִשְׂרָאֵל וּבוֹדֵק סַכִּינוֹ לְאַחַר שְׁחִיטָה, אִם הִיא יָפָה שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה. וְאִלּוּ הַצָּדוֹקִין שֶׁאָנוּ קוֹרִין לָהֶן קָרָאִים, שֶׁאֵינָן מַאֲמִינִים בַּתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, שְׁחִיטָתָן פְּסוּלָה, אֶלָּא אִם כֵּן יִשְׂרָאֵל עוֹמֵד וְרוֹאֶה הַשְּׁחִיטָה מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף:

וּלְעוֹלָם שׁוֹחֲטִים. בֵּין בַּיּוֹם, בֵּין בַּלַּיְלָה לְאוֹר הָאֲבוּקָה, בֵּין בְּרֹאשׁ הַגַּג, וְלֹא חָיְשִׁינַן שֶׁמָּא יֹאמְרוּ לִצְבָא הַשָּׁמַיִם עֲלֵה לִשְׁחֹט. וְכֵן שׁוֹחֲטִים בְּרֹאשׁ הַסְּפִינָה, דְּמוֹכְחָא מִלְּתָא דִּלְנַקֵּר סְפִינָתוֹ הוּא צָרִיךְ וְלֹא לְשֵׁם הַיָּם קְשָׁחֵיט:

וּבַכֹּל שׁוֹחֲטִים. בֵּין בִּזְכוּכִית בֵּין בְּקֶרוּמִית שֶׁל קָנֶה שֶׁהוּא עֵשֶׂב הַגָּדֵל בַּאֲגָם שֶׁחוֹתֵךְ כְּסַכִּין. אֲבָל בְּקָנֶה עַצְמוֹ אֵין שׁוֹחֲטִין בּוֹ לְכַתְּחִלָּה, מִפְּנֵי נִימִין שֶׁפּוֹרְשִׁים מִמֶּנּוּ וְנוֹקְבִים הַסִּימָנִים, וְאָתֵי לְמֶעְבַּד חֲלָדָה:

מַגַּל קָצִיר. שֶׁקּוֹצְרִים בָּהּ הַתְּבוּאָה. שֶׁפְּגִימוֹתֶיהָ נוֹטוֹת כֻּלָּן לְצַד אֶחָד בְּשִׁפּוּעַ:

מְגֵרָה. סַכִּין מָלֵא פְּגִימוֹת, וְיֵשׁ לְכָל פְּגִימָה מוֹרְשָׁא מִכָּאן וּמִכָּאן, דְּהַיְנוּ אוֹגְרוֹת:

שְׁנַיִם. הַתְּחוּבִים בְּלֶחִי שֶׁל בְּהֵמָה. וְדַוְקָא כְּשֶׁהֵן שְׁנַיִם אוֹ יוֹתֵר:
וְהַצִּפּוֹרֶן. הַמְחֻבֶּרֶת:
שֶׁהֵן חוֹנְקִין. שֶׁאֵין חוֹתְכִין, אֶלָּא קוֹרְעִין מֵחֲמַת הַפְּגִימוֹת. וְהַאי חוֹנְקִים, אַשְׁאֲרָא קָאֵי וְלָאו אַצִּפּוֹרֶן, דְּטַעֲמָא דְּצִפּוֹרֶן מִשּׁוּם מְחֻבָּר הוּא:
מַגַּל קָצִיר. רָאשֶׁיהָ כְּפוּפִים מְאֹד וְדֶרֶךְ הֲלִיכָתָהּ אֵינָהּ קוֹרַעַת:
בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים נִבְלָה. וּמְטַמְּאָה בְּמַשָּׂא. דְּגָזְרִינַן הוֹלָכָה אַטּוּ הוֹבָאָה. וּבֵית הִלֵּל לֹא גָזְרֵי, דַּאֲפוּשֵׁי טֻמְאָה לֹא מַפְשִׁינַן מִשּׁוּם גְּזֵרָה. אֲבָל בַּאֲכִילָה מוֹדוּ דַּאֲסוּרָה, גְּזֵרָה הוֹלָכָה אַטּוּ הוֹבָאָה:

משנה ג

הַשּׁוֹחֵט מִתּוֹךְ הַטַּבַּעַת. בְּטַבַּעַת הַגְּדוֹלָה שֶׁהִיא עֶלְיוֹנָה לְכֻלָּן קָאָמַר:
וְשִׁיֵּר בָּהּ מְלֹא הַחוּט עַל פְּנֵי כֻלָּהּ. לְצַד הָרֹאשׁ. שֶׁלֹּא הִטָּה לַסַּכִּין לְצֵאת מִן הַטַּבַּעַת לְצַד הָרֹאשׁ עַד שֶׁגָּמַר כָּל הַטַּבַּעַת כֻּלָּהּ, כְּשֵׁרָה:
מְלֹא הַחוּט. כְּלוֹמַר כָּל דְּהוּ. אֲבָל אִם קִדֵּם שֶׁגָּמַר אֶת כֻּלָּהּ הִגְרִים אֶת הַסַּכִּין לְצַד הָרֹאשׁ. וְיָצָא מִן הַטַּבַּעַת וְגָמַר אֶת הַשְּׁחִיטָה לְמַעְלָה מִן הַטַּבַּעַת שֶׁאֵינוֹ מְקוֹם שְׁחִיטָה, שֶׁהִיא הַגָּרְמָה, אַף עַל פִּי שֶׁנִּשְׁחַט רֹב הַקָּנֶה בִּמְקוֹם שְׁחִיטָה, פָּסְלֵי רַבָּנָן, הוֹאִיל וּגְמָרוֹ בְּפָסוּל:
רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה אוֹמֵר מְלֹא הַחוּט עַל פְּנֵי רֻבָּהּ. אִם שִׁיֵּר בָּהּ מְלֹא חוּט הַשַּׁעֲרָה מִן הַטַּבַּעַת לְצַד הָרֹאשׁ עַל פְּנֵי רֹב הַטַּבַּעַת, כְּלוֹמַר שֶׁחָתַךְ רֹב הַקָּנֶה בְּתוֹךְ הַטַּבַּעַת וּבְמְעוּטָהּ הִגְרִים וְיָצָא מִמֶּנָּה לְצַד הָרֹאשׁ וְגָמַר הַשְּׁחִיטָה לְמַעְלָה מִמֶּנָּה, כְּשֵׁרָה, דִּבְרֵבָּא אִתְכַּשְׁרָה לַהּ שְׁחִיטָה, וְאִידָךְ כִּי קָא שָׁחֵיט מְחַתֵּךְ בָּשָׂר בְּעַלְמָא הוּא. וּפְסַק הֲלָכָה, הַשּׁוֹחֵט לְמַעְלָה מִטַּבַּעַת הַגְּדוֹלָה, מִשְּׁפוּי כּוֹבַע וּלְמַעְלָה, טְרֵפָה. מִשְּׁפוּי כּוֹבַע וּלְמַטָּה, כָּשֵׁר. וְהַיְנוּ דְּשִׁיֵּר בְּחֵטֵי, שֶׁשָּׁחַט בְּאוֹתָן שְׁנֵי חִטִּין שֶׁל בָּשָׂר שֶׁהֵן לְמַעְלָה מִטַּבַּעַת הַגְּדוֹלָה וּלְמַטָּה מִשְּׁפוּי כּוֹבַע, וְשִׁיֵּר בָּהֶן כָּל שֶׁהוּא לְצַד הָרֹאשׁ:

משנה ד

הַשּׁוֹחֵט מִן הַצְּדָדִים. צִדֵּי הַצַּוָּאר:
שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה. וַאֲפִלּוּ לְכַתְּחִלָּה נַמִּי. וְאַיְדֵי דְּבָעֵי לְמִתְנֵי סֵיפָא הַמּוֹלֵק מִן הַצְּדָדִים, תָּנֵי נַמִּי הַשּׁוֹחֵט בְּדִיעֲבַד:
הַמּוֹלֵק מִן הַצְּדָדִים מְלִיקָתוֹ פְּסוּלָה. דְּבַמְלִיקָה כְּתִיב (ויקרא ה) מִמּוּל עָרְפּוֹ, דְּהַיְנוּ מֵאֲחוֹרָיו:
הַשּׁוֹחֵט מִן הָעֹרֶף שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה. וְהֵנִי מִלֵּי שֶׁלֹּא הֶחֱזִיר הַסִּימָנִים אֲחוֹרֵי הָעֹרֶף אֶלָּא חָתַךְ הַמִּפְרֶקֶת עַד שֶׁהִגִּיעַ לַסִּימָנִים, דְּקֹדֶם שֶׁהִגִּיעַ לַסִּימָנִים נִטְרְפָה בִּשְׁבִירַת הַמִּפְרֶקֶת.

וְאַף עַל גַּב דְּבִמְלִיקָה כְּשֵׁרָה, הָתָם הוּא דְּכֻלָּהּ מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף הֲוֵי מִן הַמְּלִיקָה וַהֲוֵי כִּשְׁאָר שׁוֹחֵט שֶׁנּוֹקֵב אֶת הַוֶּשֶׁט מִעַט מִעַט עַד שֶׁגּוֹמֵר שְׁחִיטָתוֹ. אֲבָל שָׁחַט מִן הָעֹרֶף, כֵּיוָן דִּשְׁחִיטָה לָאו הָכִי גְּמִירִי, לֹא הֲוֵי שְׁבִירַת הַמִּפְרֶקֶת מִן הַשְּׁחִיטָה, וְאִיטָרְפָה לַהּ. וְהַשּׁוֹחֵט מִן הַצְּדָדִים דְּקָתָנֵי רֵישָׁא, אֲפִלּוּ בִּדְלֹא אַהְדַּר הַסִּימָנִים. דְּהָא מִשַּׁחֲטֵי סִימָנִים שַׁפִּיר קָדֶם חֲתִיכַת הַמִּפְרֶקֶת:

הַמּוֹלֵק מִן הָעֹרֶף. לְאוֹ עֹרֶף מַמָּשׁ דְּהַיְנוּ מַה שֶּׁיֵּשׁ מִשִּׁפּוּי הַקְּדָקוֹד מֵאֲחוֹרָיו כָּל דְּבַהֲדֵי פַּרְצוּף, דְּהָא כְּתִיב מִמּוּל עָרְפּוֹ, אֶלָּא מוּל הָרוֹאֶה אֶת הָעֹרֶף, דְּהַיְנוּ אֲחוֹרֵי הַצַּוָּאר, מָלַק בְּצִפָּרֶן וְחָתַךְ בְּשָׂר וּמִפְרֶקֶת עַד שֶׁהִגִּיעַ לַסִּימָנִים:

מְלִיקָתוֹ כְּשֵׁרָה. דְּזוֹ הִיא מִצְוַת מְלִיקָתוֹ לְכַתְּחִלָּה. וְאַיְדֵי דְּתָנָא הַשּׁוֹחֵט מִן הָעֹרֶף פְּסוּלָה וַאֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד, תָּנָא נַמִּי הַמּוֹלֵק בְּדִיעֲבַד:

הַשּׁוֹחֵט מִן הַצַּוָּאר. תַּחַת הַגָּרוֹן קְרֵי צַוָּאר. וְהוּא דָּרֶךְ רֹב הַשְּׁחִיטוֹת:

שֶׁכָּל הָעֹרֶף. כָּל מוּל הָרוֹאֶה אֶת הָעֹרֶף:

משנה ה

כָּשֵׁר בַּתּוֹרִין פָּסוּל בִּבְנֵי יוֹנָה. דְּתוֹרִים מַשְׁמַע גְּדוֹלִים וְלֹא קְטַנִּים. בְּנֵי יוֹנָה קְטַנִּים וְלֹא גְּדוֹלִים. דְּלֹא לִשְׁתְּמִיט קְרָא וְלִכְתּוֹב מִן בְּנֵי הַתּוֹרִים אוֹ מִן הַיּוֹנָה, וּמִדְּכָתַב בְּכֻלְּהוּ תּוֹרִים וּבְנֵי יוֹנָה שְׁמַע מִנַּהּ לְעַכֵּב:

תְּחִלַּת הַצָּהוּב. כְּשֶׁמַּתְחִיל לְהָבִיא נוֹצָה יָפָה צְהֻבָּה סָבִיב לְצַוָּארוֹ, פְּסוּלִים בָּזֶה וּבָזֶה. בִּבְנֵי יוֹנָה פְּסוּלִין מִשּׁוּם גְּדֶלֶן, וּבַתּוֹרִים מִשּׁוּם קָטְנָן, דְּיָצְאוּ מִכְּלַל קְטַנִּים, וְלִכְלַל גְּדוֹלִים לֹא בָאוּ. וּמֵיהוּ בְּנֵי יוֹנָה הַקְּטַנִּים בְּיוֹתֵר, שֶׁשּׁוֹמְטִין כָּנָף מֵהֶם וְאֵין דָּם יוֹצֵא מִמֶּנּוּ, פְּסוּלִים מֵרֹב קָטְנָן:

משנה ו

כָּשֵׁר בַּפָּרָה פָּסוּל בָּעֶגְלָה. פָּרָה אֲדֻמָּה וְעֶגְלָה עֲרוּפָה שְׁתֵּיהֶן נַעֲשִׂין בַּחוּץ. אֶלָּא שֶׁפָּרָה אֲדֻמָּה בִּשְׁחִיטָה כְּשֵׁרָה, בַּעֲרִיפָה פְּסוּלָה. עֶגְלָה עֲרוּפָה, בַּעֲרִיפָה כְּשֵׁרָה, בִּשְׁחִיטָה פְּסוּלָה. נִמְצָא הַכָּשֵׁר בַּפָּרָה פָּסוּל בָּעֶגְלָה, וְהַכָּשֵׁר בָּעֶגְלָה פָּסוּל בַּפָּרָה:

כָּשֵׁר בַּכֹּהֲנִים פָּסוּל בַּלְּוִיִּם. כֹּהֲנִים, בְּמוּמִין פְּסוּלִים, בְּשָׁנִים כְּשֵׁרִים. לְוִיִּם, בְּמוּמִין כְּשֵׁרִים בְּשָׁנִים פְּסוּלִים, דִּכְתִיב (במדבר ח) וּמִבֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה יָשׁוּב מִצְּבָא הָעֲבוֹדָה. וּבְשִׁילֹה וּבְבֵית עוֹלְמִים שֶׁלֹּא הָיָה שָׁם מַשָּׂא בַּכָּתֵף, אֵין הַשָּׁנִים פּוֹסְלִים בַּלְּוִיִּם אֶלָּא הַקּוֹל בִּלְבָד, וְהַקּוֹל אֵינוֹ פּוֹסֵל בַּכֹּהֲנִים לְעוֹלָם. נִמְצָא, בֵּין בַּמִּדְבָּר בֵּין בְּשִׁילֹה וּבְבֵית עוֹלְמִים, הַכָּשֵׁר בַּכֹּהֲנִים פָּסוּל בַּלְּוִיִּם, הַכָּשֵׁר בַּלְּוִיִּם פָּסוּל בַּכֹּהֲנִים:

טָהוֹר בִּכְלֵי חֶרֶס טָמֵא בִּכְלֵי הַכֵּלִים. אֲוִיר כְּלִי חֶרֶס טָמֵא, שֶׁאִם הִגִּיעָה טֻמְאָה לַאֲוִירוֹ וְלֹא נָגְעָה בּוֹ, נִטְמָא הַכְּלִי חֶרֶס, דִּכְתִיב בֵּיהּ (ויקרא יא) אֲשֶׁר יִפֹּל מֵהֶם אֶל תּוֹכוֹ. וּבְגַבּוֹ טָהוֹר, שֶׁאֲפִלּוּ נָגְעָה טֻמְאָה בְּגַבּוֹ לֹא נִטְמָא בְּכָךְ. אֲוִיר כָּל הַכֵּלִים טָהוֹר, כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נָגְעָה בָּהֶן הַטֻּמְאָה אַף עַל פִּי שֶׁנִּתְלֵית בַּאֲוִירָן. וְגַבָּן טָמֵא, שֶׁאִם נָגְעָה טֻמְאָה בְּגַבָּן נִטְמְאוּ. נִמְצָא, הַטָּהוֹר בִּכְלֵי חֶרֶס, טָמֵא בְּכָל הַכֵּלִים. וְטָהוֹר בְּכָל הַכֵּלִים, טָמֵא בִּכְלֵי חֶרֶס:

טָהוֹר בִּכְלֵי עֵץ טָמֵא בִּכְלֵי מַתָּכוֹת. גּוּלְמֵי כְּלֵי עֵץ, דְּהַיְנוּ כֵּלִים שֶׁלֹּא נִגְמְרָה כָּל מְלַאכְתָּן. אֲבָל נִגְמְרָה חֲקִיקָתָן וּרְאוּיִין הֵן לְתַשְׁמִישָׁן, טְמֵאִים. וּפְשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ טְהוֹרִים אֲפִלּוּ נִגְמְרָה כָּל מְלַאכְתָּן, דְּאִתְקַשׁ כְּלֵי עֵץ לְשֵׂק, דִּכְתִיב (שם) מִכָּל כְּלֵי עֵץ אוֹ בֶגֶד אוֹ עוֹר אוֹ שָׂק, מַה שֵּׂק מִסַּטָּלְטֵל מָלֵא וְרֵיקָן, אַף כְּלֵי מִסַּטָּלְטֵל מָלֵא וְרֵיקָן. גּוּלְמֵי כְּלֵי מַתָּכוֹת טְהוֹרִים, הוֹאִיל וּלְכָבוֹד עֲשׂוּיִין לֹא חֲשִׁיבִי כְּלִי לְמִלְתַיְהוּ עַד שֶׁתִּגָּמֵר כָּל מְלַאכְתָּן. פְּשׁוּטֵיהֶן טְמֵאִים, דְּלֹא אִתַּקִּישׁ לְשֵׂק כְּכְלֵי עֵץ. נִמְצָא, הַטָּהוֹר בִּכְלֵי עֵץ טָמֵא בִּכְלֵי מַתָּכוֹת, הַטָּהוֹר בִּכְלֵי מַתָּכוֹת טָמֵא בִּכְלֵי עֵץ:

הַחַיָּב בַּשְּׁקֵדִים הַמָּרִים. שְׁקֵדִים הַמָּרִים, קְטַנִּים חַיָּבִין בַּמַּעֲשֵׂר, שֶׁדַּרְכָּן לְאָכְלָן בְּקָטְנָן קֹדֶם שֶׁיְּהִיוּ מָרִים. גְּדוֹלִים פְּטוּרִים, שֶׁאֵינָן רְאוּיִין לַאֲכִילָה. מְתוּקִים, גְּדוֹלִים חַיָּבִין, שֶׁנִּגְמַר פִּרְיָן. קְטַנִּים פְּטוּרִין, שֶׁאֵין דֶּרֶךְ אֲכִילָתָן כֵּן. נִמְצָא, הַחַיָּב בַּשְּׁקֵדִים הַמָּרִים פָּטוּר בַּמְּתוּקִים, וְהַחַיָּב בַּמְּתוּקִים פָּטוּר בַּמָּרִים:

משנה ז

הַתֶּמֶד עַד שֶׁלֹּא הֶחֱמִיץ. עַד הַשְׁתָּא אַיְרֵי בְּתַרְתֵּי מִלֵּי וְדָבָר הַנּוֹהֵג בָּזֶה אֵינוֹ נוֹהֵג בָּזֶה, וְהַשְׁתָּא אַיְרֵי בַּחֲדָא מִלְּתָא וּבִזְמַן שֶׁדָּבָר זֶה נוֹהֵג בָּהּ אֵין דָּבָר זֶה נוֹהֵג בָּהּ:

תֶּמֶד. מַיִם שֶׁנּוֹתְנִים עַל הַחַרְצַנִּים וְהַזַּגִּים וּכְשֶׁמַּחְמִיץ וְתוֹסֵס נַעֲשֶׂה יַיִן, אוֹ עַל הַשְּׁמָרִים וְקוֹלְטִים אוֹתָן הַמַּיִם טַעַם הַיַּיִן. וּבִזְמַן שֶׁנָּתַן שִׁלְשָׁה חֲלָקִים מַיִם וְהוֹצִיא אַרְבָּעָה, לְכֵלִי עַלְמָא יַיִן מַעֲלָיְא הוּא. וְהָכָא מַיְרֵי כְּגוֹן שֶׁלֹּא הוֹצִיא אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁנָּתַן, אוֹ פָּחוֹת אוֹ מְעַט יוֹתֵר:

עַד שֶׁלֹּא הֶחֱמִיץ. מַיִם בְּעַלְמָא הוּא וְאֵינוֹ נִקָּח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר. דְּיַיִן הֶזְכֵּר בְּקִיחַת כֶּסֶף מַעֲשֵׂר (דברים יד) וְנָתַתָּ הַכֶּסֶף בְּכָל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשֶׁךָ וְגוֹ', מַה הַפְּרָט מְפֹרָשׁ פֵּרֵי מִפְּרֵי וְגִדּוּלֵי קַרְקַע, אַף כָּל פֵּרֵי מִפְּרֵי וְגִדּוּלֵי קַרְקַע:

וּפוֹסֵל אֶת הַמִּקְוֶה. דִּשְׁלִשָּׁה לֻגִּין מַיִם שְׁאוּבִין פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְוֶה אִם נָפַל לְתוֹכוֹ קֹדֶם הַמְּשָׁכַת אַרְבָּעִים סְאָה, וְיַיִן אֵינוֹ פּוֹסֵל אֶת הַמִּקְוֶה אֶלָּא בְּשִׁנּוּי מַרְאֶה:

מְשֻׁהֶחֱמִיץ. חֻשּׁוּב יַיִן. וְנוֹהֵג בּוֹ קִיחַת מַעֲשֵׂר, וְאֵין נוֹהֵג בּוֹ פְּסוּל מִקְוֶה:

הָאַחִין הַשֻּׁתָּפִין. הָאַחִין שֶׁהֵן שֻׁתָּפִין בִּירֻשָּׁתָן:

כְּשֶׁחַיָּבִים בַּקְּלִבּוֹן פְּטוּרִין מִמַּעֲשֵׂר בְּהֵמָה. הָאַחִין שֶׁחָלְקוּ וְלִבְסוֹף נִשְׁתַּתְּפוּ, חַיָּבִים בַּקְּלִבּוֹן, וּכְשֶׁמְּבִיאִין שִׁקְלֵיהֶן מְבִיאִין שְׁנֵי חֲצָאֵי שְׁקָלִים וְנוֹתְנִים שְׁנֵי קְלִבּוֹנוֹת. וְהַקְּלִבּוֹן הוּא לְשׁוֹן הֶכְרֵעַ, שֶׁחַיָּבִין לְהַכְרִיעַ שִׁקְלֵיהֶן. וְאִם נָתְנוּ בֵּין שְׁנֵיהֶם שֶׁקֶל שָׁלֵם נוֹתְנִים שְׁנֵי קְלִבּוֹנוֹת, שֶׁהָיָה לָהֶן לִשְׁקֹל לַחֲצָאִין. וּפְטוּרִים מִמַּעֲשֵׂר בְּהֵמָה מִכָּל הַנּוֹלָדִים לָהֶם כָּל יְמֵי שֻׁתָּפוּת, שֶׁהַשֻּׁתָּפוּת פָּטוּר מִמַּעֲשֵׂר בְּהֵמָה, כִּדְאִיתָא בִּבְכוֹרוֹת בְּפֶרֶק בַּתְרָא [דף נז], יִהְיֶה לְךָ, וְלֹא שֶׁל שֻׁתָּפוּת. וְהָתָם מוֹקִים לֵיהּ לְהַאי קְרָא בְּמַעֲשֵׂר, וְאַף עַל גַּב דְּבַבְּכוֹר כְּתִיב:

וּכְשֶׁחַיָּבִין בְּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה. כְּגוֹן אִם לֹא חָלְקוּ מֵעוֹלָם חַיָּבִין בְּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה, לְעַשֵּׂר כָּל הַנּוֹלָדִים לָהֶם כָּל יְמֵי שֻׁתָּפוּתָם. דְּאָמַר הָתָם, יָכוֹל אֲפִלּוּ קָנוּ בִּתְפוּסַת הַבַּיִת, תַּלְמוּד לוֹמַר יִהְיֶה, מִכָּל מָקוֹם:

וּפְטוּרִין מִן הַקְּלִבּוֹן. לְגַמְרֵי. שֶׁשּׁוֹקְלִין בֵּין שְׁנֵיהֶם שֶׁקֶל שָׁלֵם. שֶׁמָּמוֹן אֲבִיהֶם בְּחֶזְקָתוֹ עוֹמֵד, וְהָאָב הַשּׁוֹקֵל עַל בָּנָיו אוֹ עַל אֶחָד מִבְּנֵי עִירוֹ וּפוֹטֵר בְּשֶׁלּוֹ, פָּטוּר מִן הַקְּלִבּוֹן, דִּתְנַן בְּשִׁקָּלִים [פ"א] הַשּׁוֹקֵל בִּשְׁבִיל הֶעָנִי אוֹ בִּשְׁבִיל שְׁכֵנוֹ אוֹ בִּשְׁבִיל בֶּן עִירוֹ פָּטוּר, וּבָנָיו נַמִּי אֵין מִצְוַת שִׁקְלֵיהֶם עָלָיו וַהֲוֵי לְהוּ כִּשְׁכֵנוֹ וּבֶן עִירוֹ:

כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ מָכָר. שֶׁאָדָם יָכוֹל לִמְכֹּר אֶת בִּתּוֹ. דְּהַיְנוּ כְּשֶׁהִיא קְטַנָּה:

אֵין קְנַס. אִם נֶאֱנְסָה אוֹ נִתְפַּתְּתָה אֵין לְאָבִיהָ חֲמִשִּׁים כֶּסֶף. דְּנַעֲרָה כְּתִיב, (דברים כב) וְנָתַן הָאִישׁ הַשּׁוֹכֵב עִמָּהּ לַאֲבִי הַנַּעֲרָה חֲמִשִּׁים כֶּסֶף:

וְכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ קְנַס. דְּהַיְנוּ כְּשֶׁהִיא נַעֲרָה:

אֵין מָכָר. שֶׁאֵין אָדָם מוֹכֵר אֶת בִּתּוֹ לְאַחַר שֶׁהֵבִיאָה סִימָנֵי נַעֲרוּת. וּמַתְנִיתִין רַבִּי מֵאִיר הִיא, דְּאָמַר קְטַנָּה מִבַּת יוֹם אֶחָד עַד שֶׁתָּבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת יֵשׁ לָהּ מָכָר וְאֵין לָהּ קְנַס. מִשֶּׁתָּבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת עַד שֶׁתִּבָּגֵר יֵשׁ לָהּ קְנַס וְאֵין לָהּ מָכָר. אֲבָל חֲכָמִים אוֹמְרִים, קְטַנָּה מִבַּת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד עַד שֶׁתָּבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, יֵשׁ לָהּ מָכָר וְיֵשׁ לָהּ קְנַס. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים. וְנִמְצָא שֶׁהַבַּת מִיּוֹם שֶׁנּוֹלְדָה עַד שֶׁתַּרְאֶה לְבִיאָה יֵשׁ לָהּ מָכָר וְאֵין לָהּ קְנַס. וּמִשֶּׁתַּרְאֶה לְבִיאָה עַד שֶׁתָּבִיא סִימָנִין, יֵשׁ לָהּ מָכָר וְיֵשׁ לָהּ קְנַס. וּמִשֶּׁתָּבִיא סִימָנִין עַד שֶׁתִּבָּגֵר, יֵשׁ לָהּ קְנַס וְאֵין לָהּ מָכָר. וְאֵין בֵּין נַעֲרוּת לְבַגְרוּת אֶלָּא שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים:

כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ מֵאוּן. יְתוֹמָה שֶׁהִשִּׂיאוּהָ אִמָּהּ וְאֲחֶיהָ וַאֲפִלּוּ לְדַעְתָּהּ, יְכוֹלָה לְמָאֵן וְיוֹצְאָה בְּלֹא גֵט, עַד שֶׁתָּבִיא סִימָנִין. וְכָל יְמֵי קְטָנוּתָהּ אֵינָהּ רְאוּיָה לַחֲלִיצָה אִם יָבָמָה הִיא, דְּאִישׁ כְּתִיב בַּפָּרָשָׁה (שם כה) וְאִם לֹא יַחְפֹּץ הָאִישׁ, וּמַקְשִׁינַן אִשָּׁה לְאִישׁ. וּמִשֶּׁנִּרְאֵית לַחֲלִיצָה אֵינָהּ יְכוֹלָה לְמָאֵן:

כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ תְּקִיעָה. בְּעַרְבֵי שַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים תּוֹקְעִים שֶׁלֹּשׁ תְּקִיעוֹת לְהַבְטִיל אֶת הָעָם מִמְּלָאכָה, וּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת תּוֹקְעִ וּמֵרִיעַ וְתוֹקֵעַ וְשׁוֹבֵת:

אֵין הַבְדָּלָה. לֹא עַל הַכּוֹס וְלֹא בַּתְּפִלָּה. שֶׁאֵין הַבְדָּלָה אֶלָּא בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים:
יוֹם טוֹב שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת תּוֹקְעִים. אַף עַל פִּי שֶׁגַּם הַיּוֹם יוֹם טוֹב הָיָה וְאֵין בּוֹ מְלָאכָה, תּוֹקְעִין לְהַבְטִיל מִמְּלֶאכֶת אֹכֶל נֶפֶשׁ:
וְלֹא מַבְדִּילִין. מִפְּנֵי שֶׁהַנִּכְנָס חָמוּר מִן הַיּוֹצֵא:
חָל לִהְיוֹת בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת מַבְדִּילִין. לְפִי שֶׁהַיּוֹצֵא חָמוּר מִן הַנִּכְנָס. וּתְקִיעָה אֵין כָּאן:
כֵּיצַד מַבְדִּילִין. בֵּין שַׁבָּת לְיוֹם טוֹב כְּשֶׁחָל יוֹם טוֹב לִהְיוֹת בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת:
רַבִּי דּוֹסָא אוֹמֵר בֵּין קֹדֶשׁ חָמוּר. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי דּוֹסָא, דְּלֹא מְזַלְזְלִינַן בְּיוֹם טוֹב לְקָרוֹתוֹ קֹדֶשׁ הַקַּל:

פרק ב

משנה א

הַשּׁוֹחֵט אֶחָד בָּעוֹף. מִשּׁוּם דִּלְכַתְּחִלָּה מִבְּעֵי לְשָׁחֹט שְׁנֵי סִימָנִין אֲפִלּוּ בָּעוֹף, תָּנָא הַשּׁוֹחֵט, דְּמַשְׁמַע דְּאֶחָד בָּעוֹף דִּיעֲבַד אִין לְכַתְּחִלָּה לֹא. אֲבָל שְׁנַיִם בַּבְּהֵמָה לְכַתְּחִלָּה הֲוֵי, דְּעַד כַּמָּה לִשְׁחֹט וְלֵיזִיל. אִי נַמִּי, מִשּׁוּם דְּבָעֵי לְמִתְנֵי רֵבוּ שֶׁל אֶחָד כְּמוֹהוּ דְּדָוְקָא דִּיעֲבַד, דִּלְכַתְּחִלָּה צָרִיךְ שֶׁיִּתְכַּוֵּן לִשְׁחֹט כָּל הַסִּימָן כֻּלּוֹ. וְאֶחָד בָּעוֹף נַפְקָא לָן דִּכְשֵׁר, מִקְּרָא דִּכְתִיב (ויקרא יא) זֹאת תּוֹרַת הַבְּהֵמָה וְהָעוֹף וְכָל נֶפֶשׁ הַחַיָּה הָרוֹמֶשֶׂת בַּמָּיִם, הִטִּילוֹ הַכָּתוּב לָעוֹף בֵּין בְּהֵמָה לַדָּגִים, לְחַיְּבוֹ בִּשְׁנֵי סִימָנִין אִי אֶפְשָׁר שֶׁכְּבָר הֻקַּשׁ לַדָּגִים, לְפָטְרוֹ בְּלֹא כְלוּם אִי אֶפְשָׁר שֶׁכְּבָר הֻקַּשׁ לַבְּהֵמָה, הָא כֵּיצַד, הֻכְשְׁרוּ בְּסִימָן אֶחָד. וּשְׁחִיטָה מִן הַצַּוָּאר וּבִשְׁנֵי סִימָנִים. וַחֲמִשָּׁה דְּבָרִים הַפּוֹסְלִים אֶת הַשְּׁחִיטָה, שְׁהִיָּה דְּרָסָה חֲלָדָה הַגָּרְמָה וְעִקּוּר, כֻּלְּהוּ גְּמָרָא גְּמִירֵי לַהּ. דְּתַנְיָא, וְזָבַחְתָּ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ, מְלַמֵּד שֶׁנִּצְטַוָּה מֹשֶׁה בְּעַל פֶּה עַל הַלְכוֹת שְׁחִיטָה, עַל הַוֶּשֶׁט וְעַל הַקָּנָה וְעַל רֹב אֶחָד בָּעוֹף וְעַל רֹב שְׁנַיִם בַּבְּהֵמָה:
עַד שֶׁיִּשְׁחֹט אֶת הַוְּרִידִים. כְּמִין חוּטִין שֶׁעַל שְׁנֵי צִדֵּי הַקָּנָה. וְאַעוֹף בִּלְבָד קָאֵי רַבִּי רַבִּי יְהוּדָה, כְּדֵי לְהוֹצִיא אֶת דָּמוֹ, הוֹאִיל וְצוֹלֶהוּ כֻּלּוֹ כְּאֶחָד. וּשְׁחִיטָה דְּקָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה לְאוֹ דַּוְקָא, אֶלָּא שֶׁיְּנַקֵּב הַוְּרִידִין בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה קֹדֶם שֶׁיְּקֹרֵשׁ הַדָּם, דְּתוּ לֹא נָפֵיק עַל יְדֵי מְלִיחָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:
רֹב אֶחָד בָּעוֹף כּוּ'. וְאַף עַל גַּב דְּתָנַן בְּרֵישָׁא רֵבוּ שֶׁל אֶחָד כְּמוֹהוּ, הָדַר תָּנָא הָכָא רֹב אֶחָד בָּעוֹף וְכוּ', חַד בְּחֻלִּין וְחַד בְּקָדָשִׁים. דְּאִי אִשְׁמְעִינַן בְּחֻלִּין הֲוָה אֲמִינָא חֻלִּין הוּא דְּסַגֵּי לֵיהּ בְּרֻבָּא מִשּׁוּם דְּלָאו לַדָּם הוּא צָרִיךְ, אֲבָל קָדָשִׁים דְּלַדָּם הוּא צָרִיךְ לֹא תִסְגֵּי לֵיהּ בְּרֻבָּא, קְמַשְׁמַע לָן:

משנה ב

שְׁנַיִם אוֹחֲזִין בַּסַּכִּין וְשׁוֹחֲטִין. בְּהֵמָה אַחַת:

אֶפִּלּוּ אֶחָד לְמַעְלָה וְאֶחָד לְמַטָּה. שֶׁזֶּה אוֹחֵז בְּקְצֵה אֶחָד שֶׁל סַכִּין וַחֲבֵרוֹ בְּצִדּוֹ הַשֵּׁנִי:

משנה ג

הִתִּיז אֶת הָרֹאשׁ. כְּאָדָם הַמַּתִּיז קָנֶה אוֹ דְּלַעַת, שֶׁדּוֹחֵק הַסַּכִּין בְּכֹחַ וּפוֹסֵק. וְזוֹ הִיא דְּרָסָה:

הָיָה שׁוֹחֵט. בִּמְשִׁיכָה, וְהִתִּיז הָרֹאשׁ בַּהֲבָאָה בִּלְבָד אוֹ בְּהוֹלָכָה בִּלְבָד. וְלִשְׁחִיטַת הַסִּימָנִים שִׁעוּר הַכָּשֵׁר, קָרֵי הִתִּיז אֶת הָרֹאשׁ:

אִם יֵשׁ בַּסַּכִּין מְלֹא צַוָּאר. חוּץ לְצַוָּאר הַבְּהֵמָה וְהָעוֹף שֶׁשּׁוֹחֵט:

כְּשֵׁרָה. שֶׁיֵּשׁ בַּסַּכִּין כְּדֵי לִשְׁחֹט בְּמִשִּׁיכָה בְּלֹא דְּרָסָה. אֲבָל אִם אֵין אֹרֶךְ הַסַּכִּין אֶלָּא כְּעֵבִי הַצַּוָּאר אוֹ חוּץ לַצַּוָּאר מַשֶּׁהוּ, דְּרָסָה הִיא, שֶׁאֵין הַסִּימָנִים נֶחְתָּכִין בְּמִשִּׁיכָה זוֹ לְבַדָּהּ בְּלֹא דְּרָסָה:

אִם יֵשׁ בַּסַּכִּין מְלֹא צַוָּאר אֶחָד. חוּץ לִשְׁנֵי הַצַּוָּארִים, דְּהַיְנוּ שִׁעוּר שְׁלֹשָׁה צַוָּארִים:

אִזְמֵל. תַּעַר דַּק קָטָן מְאֹד. וְלֹא גָּזְרִינַן אִזְמֵל שֶׁאֵין לוֹ קַרְנַיִם אַטוּ אִזְמֵל שֶׁיֵּשׁ לוֹ קַרְנַיִם. וְאִזְמֵל שֶׁיֵּשׁ לוֹ קַרְנַיִם הוּא שֶׁרְגִילִים לַעֲשׂוֹת כְּמִין קַרְנַיִם לָאִזְמֵל לְנוֹי עַל גַּבָּיו וְנוֹטִים לְצַד רֹאשׁוֹ. וּמִתּוֹךְ שֶׁהוּא קָטָן מְאֹד הוּא נִשְׁמָט מִן הַצַּוָּאר, וּכְשֶׁהוּא מוֹלִיךְ וּמֵבִיא יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא יַחֲלִידוּ הַסִּימָנִים אוֹתָן הַקַּרְנַיִם:

נָפְלָה סַכִּין וְשָׁחֲטָה. טַעֲמָא דְּנָפְלָה, הָא הִפִּילָהּ הוּא, כְּשֵׁרָה. וְאַף עַל גַּב דְּלֹא אִיכַּוֵּן לִשְׁחֹט, דְּלֹא בָּעִינַן כַּוָּנָה בִּשְׁחִיטָה, מִדְּאִצְטְרִיךְ קְרָא לְמֵימַר גַּבֵּי קָדָשִׁים לִרְצוֹנְכֶם תִּזְבָּחוּ, לְדַעְתְּכֶם זִבּוּחוּ כְּלוֹמַר מִדַּעַת וְכַוָּנָה, שְׁמַע מִנַּהּ דִּבְחֻלִּין לֹא בָּעִינַן כַּוָּנָה:

נָפְלָה סַכִּין וְהִגְבִּיהָהּ. וְשָׁהָה בְּהַגְבָּהָה זוֹ:

כֵּלָיו. בְּגָדָיו:

אוֹ שֶׁהִשְׁחִיז אֶת הַסַּכִּין. קֹדֶם שְׁחִיטָה:

וְעָף. נַעֲשָׂה עֵיף וְיָגֵעַ מֵחֲמַת הַשְׁחָזָה, וּכְשֶׁהִתְחִיל לִשְׁחֹט לֹא הָיָה בּוֹ כֹּחַ וּפָסַק שְׁחִיטָתוֹ, וּבָא חֲבֵרוֹ וְשָׁחַט:

כְּדֵי שְׁחִיטָה אַחֶרֶת. כְּדֵי שֶׁיִּשְׁחֹט רֹב שְׁנַיִם בִּבְהֵמָה אַחֶרֶת כְּמוֹתָהּ כְּשֶׁהִיא רְבוּצָה, גַּסָּה לְגַסָּה, וְדַקָּה לְדַקָּה, וְעוֹף לְעוֹף. וְהָרַמְבַּ"ם פָּסַק כְּדִבְרֵי הָאוֹמֵר כְּדֵי שְׁחִיטַת בְּהֵמָה דַּקָּה לְעוֹף, וּבְעֵי נַמִי כְּדֵי שֶׁיַּגְבִּיהֶנָּה וְיַרְבִּיצֶנָּה. וְלֹא נָהֲגוּ כֵּן:

כְּדֵי בְקִיעַ. כְּשִׁעוּר שֶׁהַטַּבָּח בּוֹדֵק וּמְבַקֵּר אֶת סַכִּינוֹ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן:

משנה ד

וּפָסַק אֶת הַגַּרְגֶּרֶת. הַיְנוּ עִקּוּר. וּבִבְהֵמָה קַאֵי:

תַּחַת הַשֵּׁנִי. תַּחַת הַסִּימָן הַשֵּׁנִי. שֶׁהָיָה תּוֹחֵב הַסַּכִּין בֵּין הַסִּימָן לַצַּוָּאר:

הֶחֱלִיד. כִּסָּה. וּלְשׁוֹן חֲלָדָה, כְּחֲלְדָּה הַדְּרָה בְּעִקְּרֵי הַבָּתִּים דִּמְכַסְיָא:
וּפְסָקוֹ. מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה:
נִבְלָה. וּמְטַמְּאָה בְּמַשָּׂא:
טְרֵפָה. וְאֵינָהּ מְטַמְּאָה:
וְדָבָר אַחֵר גָּרַם לָהּ לְהִפָּסֵל. כְּגוֹן אֶחָד מִן הַטְּרֵפוֹת הַשְּׁנוּיוֹת בְּפֶרֶק וְאֵלּוּ טְרֵפוֹת:

משנה ה

בְּיָדִים מְסֹאָבוֹת. כְּלוֹמַר בְּלֹא נְטִילַת יָדַיִם. דְּגָזְרוּ עַל הַיָּדַיִם לִהְיוֹת שְׁנִיּוֹת לַטֻּמְאָה. וּבְחֻלִּין שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל טָהֳרַת הַקֹּדֶשׁ מַיְרֵי, דְּשֵׁנִי עוֹשֶׂה שְׁלִישִׁי בָּהֶן. דְּאִלּוּ בְּחֻלִּין גְּרִידָא, אֲפִלּוּ הָיוּ מֻכְשָׁרִין בְּדָם אֵין שֵׁנִי עוֹשֶׂה שְׁלִישִׁי בְּחֻלִּין:
לְפִי שֶׁלֹּא הֻכְשְׁרוּ בְדָם. שֶׁאֵין אֹכֶל מְקַבֵּל טֻמְאָה עַד שֶׁיִּבֹּא עָלָיו מַיִם אוֹ אֶחָד מִשִּׁבְעָה מַשְׁקִין, שֶׁהֵם מַיִם יַיִן שֶׁמֶן חָלָב וּדְבַשׁ דָּם טַל:
הֻכְשְׁרוּ בַּשְּׁחִיטָה. מִגּוֹ דְּשָׁרְיָא שְׁחִיטָה לְהַדּ בָּשָׂר מִידֵי אֲבָר מִן הַחַי, מְשַׁוְּיָא לֵיהּ נַמִּי אוֹכֶל לְגַבֵּי טֻמְאָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן:

משנה ו

הַשּׁוֹחֵט אֶת הַמְסֻכֶּנֶת. כָּל שֶׁמַּעֲמִידִים אוֹתָהּ וְאֵינָהּ עוֹמֶדֶת מֵחֲמַת חֻלְיָהּ, הַוָיָא מְסֻכֶּנֶת. וַאֲפִלּוּ יֵשׁ לָהּ כֹּחַ בְּשׁוֹנֶיהָ לֶאֱכֹל קוֹרוֹת וּבְקָעִיּוֹת שֶׁל עֵץ:
עַד שֶׁתְּפַרְכֵּס. דְּאִי לֹא פִּרְכְּסָה חֵישִׁינַן שֶׁמָּא נִטְלָה נִשְׁמָתָהּ קֹדֶם גְּמַר שְׁחִיטָה:
אִם זְנָקָה. כְּדֶרֶךְ שֶׁהַבְּהֵמוֹת נוֹפְחוֹת בִּגְרוֹנָם וְהַדָּם מְקַלֵּחַ וּמְזַנֵּק בְּכֹחַ:
הַשּׁוֹחֵט בַּלַּיְלָה. בְּהֵמָה מְסֻכֶּנֶת שֶׁצְּרִיכָה פִּרְכּוּס, וְלֹא יָדַע אִם פִּרְכְּסָה, וּלְמָחָר הִשְׁכִּים וּמָצָא כָּתְלֵי בֵּית שְׁחִיטַת הַצַּוָּאר מְלֵאִים דָּם, כְּשֵׁרָה, מִפְּנֵי שֶׁזְּנָקָה. וּכְשִׁיטַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּמַכְשִׁיר לָהּ בְּזִנּוּק, אָמְרִהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר:
אֶחָד בְּהֵמָה דַּקָּה וְאֶחָד בְּהֵמָה גַּסָּה. צְרִיכָה פִּרְכּוּס אִם הִיא מְסֻכֶּנֶת:
שֶׁפָּשְׁטָה יָדָהּ. בִּגְמַר שְׁחִיטָה:
וְלֹא הֶחֱזִירָה פְּסוּלָה. אִם הָיְתָה מְסֻכֶּנֶת. לְפִי שֶׁאֵין זֶה פִּרְכּוּס אֶלָּא כֵּן דַּרְכָּהּ בִּשְׁעַת צֵאת נַפְשָׁהּ. אֲבָל גַּסָּה לְאוֹ אוֹרְחָהּ בְּהָכִי, וּבֵין שֶׁפָּשְׁטָה וְלֹא כָּפְפָה בֵּין שֶׁכָּפְפָה וְלֹא פָּשְׁטָה, כְּשֵׁרָה:

משנה ז

וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹסֵל. אִם בֶּהֱמַת נָכְרִי הִיא. אַף עַל גַּב דְּיִשְׂרָאֵל קָשְׁחִיט לָהּ מְהַנְיָא בָּהּ מַחֲשֶׁבֶת נָכְרִי, דִּסְתָם מַחֲשַׁבְתּוֹ לַעֲבוֹדָה זָרָה:
חֲצַר כָּבֵד. יוֹתֶרֶת הַכָּבֵד:

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי קַל וָחֹמֶר. דְּלֹא מְהַנְיָא מַחֲשֶׁבֶת בְּעָלִים, הוֹאִיל וְיִשְׂרָאֵל שָׁחֵיט לָהּ:
וּמַה בְּמָקוֹם שֶׁמַּחֲשָׁבָה פּוֹסֶלֶת. דְּהַיְנוּ בְּמֻקְדָּשִׁים, כְּדִכְתִיב (ויקרא ז) הַמַּקְרִיב אוֹתוֹ לֹא יֵחָשֵׁב, קָרֵי בֵּיהּ לֹא יַחֲשֹׁב, כְּלוֹמַר שֶׁלֹּא יַחֲשֹׁב לְאָכְלָהּ חוּץ לִזְמַנּוֹ כִּי פִּגּוּל יִהְיֶה:
אֵין הַכֹּל הוֹלֵךְ אֶלָּא אַחַר הָעוֹבֵד. דִּכְתִיב הַמַּקְרִיב לֹא יֵחָשֵׁב. אֲבָל בְּעָלִים לֹא פָּסְלֵי בְּמַחֲשַׁבְתָּן כִּי מַקְרִיב לָהּ כֹּהֵן:
מָקוֹם שֶׁאֵין הַמַּחֲשָׁבָה פּוֹסֶלֶת. בַּגְּמָרָא מְפָרֵשׁ לְמַתְנִיתִין דְּהָכִי קָאָמַר, וּמַה בְּמָקוֹם שֶׁהַמַּחֲשָׁבָה פּוֹסֶלֶת בְּמֻקְדָּשִׁים בְּאַרְבַּע עֲבוֹדוֹת, אֵין הַכֹּל הוֹלֵךְ אֶלָּא אַחַר הָעוֹבֵד, מָקוֹם שֶׁאֵין מַחֲשָׁבָה פּוֹסֶלֶת בְּחֻלִּין אֶלָּא בִּשְׁתֵּי עֲבוֹדוֹת, אֵינוֹ דִּין שֶׁלֹּא יְהֵא הַכֹּל הוֹלֵךְ אֶלָּא אַחַר הַשּׁוֹחֵט. וְהָכִי פֵּרוּשָׁהּ, בְּמָקוֹם שֶׁהַמַּחֲשָׁבָה פּוֹסֶלֶת בְּמֻקְדָּשִׁים בְּאַרְבַּע עֲבוֹדוֹת, שְׁחִיטָה וְקַבָּלַת הַדָּם זְרִיקָה וְהוֹלָכָה, בְּאֵיזוֹ מֵאֵלּוּ שֶׁחָשַׁב עַל מְנָת לֶאֱכֹל מִן הַזֶּבַח חוּץ לִזְמַנּוֹ, פִּגּוּל הוּא, וְאַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בָּהּ חֲמָרָא זוֹ אֵין מַחֲשָׁבָה הוֹלֶכֶת אֶלָּא אַחַר הָעוֹבֵד. חֻלִּין לְעִנְיַן עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁאֵין מַחֲשָׁבָה פּוֹסֶלֶת בָּהֶן בְּאַרְבַּע עֲבוֹדוֹת אֶלָּא בִּשְׁתַּיִם, בִּשְׁחִיטָה וּבִזְרִיקָה, דְּהָנֵי הוּא דִּכְתִיבָן, זֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרָם (שמות כב), בַּל אַסִּיךְ נִסְכֵּיהֶם מִדָּם (תהלים טז), אֲבָל קַבָּלָה וְהוֹלָכָה לֹא כְתִיב בְּהוּ. וְהַקְטָרָה אַף עַל גַּב דְּשַׁיְכָא בַּעֲבוֹדָה זָרָה, מִיהוּ לָאו עֲבוֹדָה הִיא לְאַפְסוֹדֵי בְּהֶמָה מִשּׁוּם הֶקְטֵר חֶלְבָּהּ לַעֲבוֹדָה זָרָה הֵיכָא דְּלֹא נִשְׁחֲטָה וְלֹא נִזְרַק דָּמָהּ לַעֲבוֹדָה זָרָה, דְּהָא אֲפִלּוּ בִּפְנִים לֹא מִפְסִיל קְרְבָּן אִם חָשַׁב עַל אֲכִילַת בָּשָׂר בִּשְׁעַת הֶקְטֵר חֲלָבִים, וְכֵיוָן שֶׁמָּצִינוּ קָלָא בְּמַחֲשֶׁבֶת חוּץ, דִּין הוּא שֶׁנְּקַל בָּזֶה שֶׁלֹּא יְהֵא הַדָּבָר תָּלוּי אֶלָּא בַּשּׁוֹחֵט. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:

משנה ח

הַשּׁוֹחֵט לְשֵׁם הָרִים וְכוּ' שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה. וְתִקְרֹבֶת עֲבוֹדָה זָרָה לֹא הַוְיָא לֵאָסֵר בַּהֲנָאָה, מִשּׁוּם דְּכָל הָנֵי אֵינָן נַעֲשִׂים עֲבוֹדָה זָרָה, דִּכְתִיב (דברים יב) אֱלֹהֵיהֶם עַל הֶהָרִים, וְלֹא הֶהָרִים אֱלֹהֵיהֶם. וּמִיהוּ פְּסוּלָה מִלֶּאֱכֹל, מִשּׁוּם דְּדָמְיָא לִשְׁחִיטָה לְשֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה וּמִחְלְפָא בָּהּ. וְדִוְקָא שֶׁאָמַר לְשֵׁם הָרִים לְשֵׁם גְּבָעוֹת, אֲבָל אִם אָמַר לְמַלְאַךְ הַמְמֻנֶּה עַל הֶהָרִים וְעַל הַגְּבָעוֹת, הֲרֵי זוֹ זִבְחֵי מֵתִים וַאֲסוּרָה בַּהֲנָאָה:
לְשֵׁם דָּבָר כָּשֵׁר. שְׁחִיטָה סְתָם:

משנה ט

אֵין שׁוֹחֲטִין לְתוֹךְ יַמִּים. שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ לְשָׁרוֹ שֶׁל יָם הוּא שׁוֹחֵט:
וְלֹא לְתוֹךְ הַכֵּלִים. שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ לִזְרֹק דָּמָהּ לַעֲבוֹדָה זָרָה קָא עָבֵיד:
עוּגָא. גֻּמָּא. לְשׁוֹן עוּגִיאוֹת לַגְּפָנִים, בְּמוֹעֵד קָטָן [פ"א מ"א]:

עוּגָא שֶׁל מַיִם. דַּוְקָא עֲכוּרִים, אֲבָל צְלוּלִין לֹא. שֶׁמָּא יֹאמְרוּ לְפָרְצוּף פָּנָיו הַנִּרְאֶה בַּמַּיִם הוּא שׁוֹחֵט:

וּבִסְפִינָה. יָכוֹל לִשְׁחֹט עַל גַּבֵּי כֵּלִים וְהַדָּם שׁוֹתֵת וְיוֹרֵד לְתוֹךְ הַיָּם. שֶׁהָרוֹאֶה אוֹמֵר כְּדֵי שֶׁלֹּא לְלַכְלֵךְ הַסְּפִינָה הוּא עוֹשֶׂה:

אֵין שׁוֹחֲטִין לְגֶמָּא כָּל עִקָּר. וַאֲפִלּוּ בַּבַּיִת. וְטַעֲמָא דְּגֶמָּא, מִפְּנֵי שֶׁהוּא חֹק הַמִּינִים:

אֲבָל עוֹשֶׂה גֶּמָּא. בְּגֶמָּרָא מְפֹרָשׁ דְּהָכִי קָאָמַר, אֵין שׁוֹחֲטִים לְגֶמָּא כָּל עִקָּר. וְהָרוֹצֶה לְנַקֵּר חֲצֵרוֹ כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה, עוֹשֶׂה מָקוֹם חוּץ לַגֶּמָּא וְשׁוֹחֵט, וְהַדָּם שׁוֹתֵת וְיוֹרֵד לַגֶּמָּא:

יְחַקֶּה אֶת הַמִּינִים. יַחֲזִיק יְדֵיהֶן בְּחֻקּוֹתֵיהֶם. יְחַקֶּה לְשׁוֹן חֹק:

משנה י

הַשּׁוֹחֵט. חֻלִּין בַּחוּץ:

לְשֵׁם עוֹלָה. כֵּיוָן דְּעוֹלָה בָּאָה בְּנֶדֶר וּנְדָבָה הָרוֹאֶה אוֹמֵר עַכְשָׁיו הוּא מַקְדִּישׁ וְשׁוֹחֵטָהּ לְעוֹלָה וְקָדְשִׁים בַּחוּץ מָתְרִים. הִלְכָךְ גָּזוּר רַבָּנָן עָלָהּ וּפְסוּלָה. וְכֵן שְׁלָמִים [וְכוּ']:

אִשָּׁם תָּלוּי. בָּא עַל סָפֵק חִיּוּב כָּרֵת. כְּגוֹן שְׁתֵּי חֲתִיכוֹת אַחַת שֶׁל חֵלֶב וְאַחַת שֶׁל שֻׁמָּן וְאָכַל אַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ מֵהֶן אָכַל, אִשְׁתּוֹ וַאֲחוֹתוֹ עִמּוֹ בַּמִּטָּה וּבָא עַל אַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ עַל אֵיזוֹ מֵהֶן בָּא, מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי לְהָגֵן מִן הַיְּסוּרִים עַד שֶׁיִּוָּדַע לוֹ אִם חָטָא וַדַּאי מֵבִיא חַטָּאתוֹ. וּמַתְנִיתִין רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הִיא דְּאָמַר [כְּרֵתוֹת כה.] מִתְנַדֵּב אָדָם אָשָׁם תָּלוּי בְּכָל יוֹם, שֶׁבְּכָל יוֹם עוֹמֵד בְּסָפֵק חֵטְא וְלִבּוֹ נוֹקְפוֹ שֶׁמָּא חָטָאתִי. וְנִמְצָא שֶׁדָּבָר הַנִּדָּר וְנִדָּב הוּא:

לְשֵׁם פֶּסַח. וּפֶסַח נַמִּי מִקְרֵי דָּבָר הַנִּדָּר וְנִדָּב, הוֹאִיל וְהוּא עָשׂוּי לְהַפְרִישׁוֹ כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה וּלְהַנִּיחוֹ עַד זְמַנּוֹ, אָמְרֵי קָא שָׁחֵיט שְׁלָמִים בַּחוּץ וְאָכֵיל לְהוּ:

וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר. דִּלֹּא חַיֵּישׁ לְמַרְאִית הָעַיִן:

אָשָׁם וַדַּאי. כְּגוֹן אֲשָׁם גְּזֵלוֹת, מִי שֶׁנִּשְׁבַּע לַשֶּׁקֶר עַל כְּפִירוֹת מָמוֹן. וַאֲשָׁם מְעִילוֹת, וַאֲשָׁם שִׁפְחָה חֲרוּפָה. וְעַל שֵׁם שֶׁאָשָׁם תָּלוּי בָּא עַל סָפֵק, קְרֵי לְהָנֵי אָשָׁם וַדַּאי:

לְשֵׁם בְּכוֹר לְשֵׁם מַעֲשֵׂר. מֵידַע יְדַעַי אֵינָשֵׁי דְּשֶׁקֶר הוּא, דִּבְכוֹר וּמַעֲשֵׂר קָלָא אִית לְהוּ וּמֵידַע יָדְעֵי מִקַּמֵּי הָכִי, דְּאִלּוּ הַהוּא שַׁעְתָּא לָאו בְּנֵי אַפְרוֹשֵׁי נִינְהוּ דְּנִימָא הַשְׁתָּא קַמַּקְדִּישׁ לְהוּ:

זֶה הַכְּלָל. לַאֲתוֹיֵי אִם אָמַר הֲרֵינִי שׁוֹחֵט לְשֵׁם עוֹלַת נָזִיר, שֶׁהִיא פְּסוּלָה. דְּמַהוּ דְּתֵימָא לֵיכָּא לְמֵיחַשׁ לְחָרְבָּא, דְּמֵידַע יָדְעֵי דְּהָא לֹא נָדַר, קָא מַשְׁמַע לָן דְּמֵימַר אָמְרֵי דְּלְמָא נָדַר בְּצִנְעָא זֶה שְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁהוּא סְתָם נְזִירוּת וּבְשִׁלְשִׁים יוֹם לֹא מִנְכְּרָא מִלְּתָא לִשְׁכֵנָיו:

וְשֶׁאֵינוֹ נָדָר וְנִדָּב. לַאֲתוֹיֵי עוֹלַת יוֹלֶדֶת, שֶׁאִם אָמַר לְשֵׁם עוֹלַת יוֹלֶדֶת בְּפֵרוּשׁ, כְּשֵׁרָה. וַאֲפִלּוּ לְשֵׁם אִשָּׁה שֶׁאֵינָהּ חַיֶּבֶת קָרְבַּן לֵידָה. וּמַהוּ דְּתֵימָא הוֹאִיל וְאֵין אוֹתָהּ אִשָּׁה חַיֶּבֶת

קָרְבַּן לֵידָה לֹא הָיְתָה זוֹ אֶלָּא נְדָבָה, קָא מַשְׁמַע לָן דְּאֵימוּר שְׁמָא הִפִּילָה, דְּמַפֶּלֶת אֵין לָהּ קוֹל, וְנִמְצָא קָרְבַּן זֶה חוֹבָה וְלֹא נְדָבָה, וּלְפִיכָךְ שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה:

פרק ג

משנה א

אֵלּוּ טְרֵפוֹת. נִקַּב הַוֶּשֶׁט. שְׁנֵי עוֹרוֹת יֵשׁ לוֹ לַוֶּשֶׁט, הַחִיצוֹן אָדֹם וְהַפְּנִימִי לָבָן. אִם נִקַּב זֶה בִּלֹּא זֶה, כְּשֵׁרָה, נִקְּבוּ שְׁנֵיהֶן אֲפִלּוּ זֶה שֶׁלֹּא כְנֶגֶד זֶה, טְרֵפָה. וְכָל נֶקֶב בְּמַשֶּׁהוּ:

וּפְסוּקַת הַגַּרְגֶּרֶת. לְרָחְבָּהּ בְּרֻבָּהּ. וְאֵינָהּ טְרֵפָה עַד שֶׁיִּפָּסֵק רֹב הֶחָלָל. וְעֻבְיֵי הַתְּנוּךְ אֵינוֹ מַשְׁלִים לְרֹב. וְדַוְקָא כְּשֶׁנִּפְסְקָה לְרָחְבָּהּ הוּא דִּפְסוּלָה בְּרֻבָּהּ, אֲבָל לְאָרְכָּהּ שֶׁל קָנָה, אֲפִלּוּ לֹא נִשְׁתַּיֵּר בָּהּ אֶלָּא חֲלָיְא אַחַת לְמַעְלָה לְצַד הָרֹאשׁ וְחֲלָיְא אַחַת לְמַטָּה סָמוּךְ לְכַנְפֵי רֵאָה, כְּשֵׁרָה, לְפִי שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהַבְּהֵמָה מוֹשֶׁכֶת צַוָּארָהּ יוֹתֵר הַסֶּדֶק מִתְמַעֵט וְאֵינוֹ נִרְאֶה:

נִקַּב קְרוּם שֶׁל מֹחַ. שְׁנֵי קְרוּמִים יֵשׁ לַמֹּחַ, הָעֶלְיוֹן דָּבוּק לְעֶצֶם הַגֻּלְגֹּלֶת, וְהַשֵּׁנִי הַסָּמוּךְ לַמֹּחַ. אִם נִקַּב הָעֶלְיוֹן וְהַשֵּׁנִי הַסָּמוּךְ לַמֹּחַ קַיָּם, כְּשֵׁרָה. נִקַּב הַשֵּׁנִי הַסָּמוּךְ לַמֹּחַ אַף עַל פִּי שֶׁהָעֶלְיוֹן קַיָּם, טְרֵפָה, וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִקַּב הָעֶצֶם:

נִקַּב הַלֵּב לְבֵית חֲלָלוֹ. שְׁנֵי חֲלָלִים יֵשׁ לַלֵּב, הַגָּדוֹל לְצַד יְמִין הַבְּהֵמָה, וְחָלָל קָטָן לְצַד שְׂמֹאל. אִם נִקַּב הַלֵּב בְּמַשֶּׁהוּ וְהִגִּיעַ הַנֶּקֶב לְאֶחָד מִשְּׁנֵי אֵלּוּ הַחֲלָלִים, טְרֵפָה. וְכֵן אִם נִקַּב בַּסְּחוֹס שֶׁבַּלֵּב הֶעָשׂוּי כְּעֵין בֵּיב וְהוּא קְרוּי קְנֵה הַלֵּב, טְרֵפָה:

נִשְׁבְּרָה הַשִּׁדְרָה. חֻלְיוֹת הַשִּׁדְרָה:

וְנִפְסַק הַחוּט. כְּמִין חוּט לָבָן יוֹצֵא מִן הַמֹּחַ וְעוֹבֵר עַל פְּנֵי אֹרֶךְ הַשִּׁדְרָה כֻּלָּהּ, וּקְרוּם דַּק מַקִּיף אֶת הַחוּט. וְאִם נִפְסַק רֹב הֶקֵפוֹ שֶׁל קְרוּם זֶה בְּרָחְבּוֹ, הֵינוּ נִפְסַק הַחוּט וּטְרֵפָה, וַאֲפִלּוּ לֹא נִשְׁבְּרָה הַשִּׁדְרָה, אֶלָּא אוֹרְחָא דְּמִלְתָא נָקֵט, דְּרֹב פְּסִיקַת הַחוּט עַל יְדֵי שְׁבִירַת הַשִּׁדְרָה הוּא:

נִטַּל הַכָּבֵד וְלֹא נִשְׁתַּיֵּר הֵימֶנּוּ כְּלוּם. טְרֵפָה, עַד שֶׁיִּשְׁתַּיֵּר כַּזַּיִת בִּמְקוֹם מָרָה וְכַזַּיִת בִּמְקוֹם שֶׁהִיא חַיָּה מִשָּׁם, דְּהַיְנוּ מְקוֹם תְּלִיָּתָהּ כְּשֶׁהִיא מְעוּרָה וּדְבוּקָה תַּחַת הַכְּלָיוֹת. וְאִם נִשְׁתַּיֵּר בָּהּ פָּחוֹת מִשְּׁנֵי זֵיתִים בִּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת הַלָּלוּ, אוֹ אֲפִלּוּ יוֹתֵר מִשְּׁנֵי זֵיתִים וְשֶׁלֹּא בִּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת הַלָּלוּ, טְרֵפָה:

הָרֵאָה שֶׁנִּקְּבָה. שְׁנֵי קְרוּמִים דַּקִּים יֵשׁ לָרֵאָה, נִקַּב זֶה בִּלֹּא זֶה, כְּשֵׁרָה. נִקְּבוּ שְׁנֵיהֶן וְהָרוּחַ יוֹצֵא כְּשֶׁנּוֹפְחִים אוֹתָהּ, טְרֵפָה. וּמִטַּעַם רֵאָה שֶׁנִּקְּבָה נֶאֶסְרוּ כָּל הַסִּרְכוֹת שֶׁבָּרֵאָה כְּשֶׁהֵם בִּמְקוֹם דַּעֲבִידֵי לְאִנְתּוֹקֵי, לְפִי שֶׁאֵין סִרְכָא בְּלֹא נֶקֶב, שֶׁהֲרֵאָה שׁוֹאֶבֶת כָּל מִינֵי מַשְׁקֶה וְהַמַּשְׁקֶה נַעֲשֶׂה עֵב בְּתוֹכָהּ וְיוֹצֵא מִעַט מִעַט דֶּרֶךְ הַנֶּקֶב וְנִקְפֶּה וְנַעֲשֶׂה קְרוּם. וּכְשֶׁהַסִּרְכוֹת

בְּמָקוֹם דְּלָא עֲבִידִי לְאִנְתּוֹקֵי, כְּגוֹן אוּנָא בְּאוּנָא כְּסִדְרָן, זוֹ מְגִנָּה עַל זוֹ וְחוֹזֶרֶת לִבְרִיאוּתָהּ וְאֵין הַנֶּקֶב מִתְגַּלֶּה. אֲבָל כְּשֶׁהֵם בִּמְקוֹם דַּעֲבִידִי לְאִנְתּוֹקֵי, הַקְּרוּם מִתְפָּרֵק וְהַנֶּקֶב מִתְגַּלֶּה:

אוֹ שֶׁחָסְרָה. כְּגוֹן שֶׁחָסְרָה אַחַת מֵחֲמֵשׁ אוּנוֹת שֶׁיֵּשׁ לָרְאָה. וְאִם נֶחְסְרָה אַחַת מִשִּׁשׁ הָאוּנוֹת שֶׁל צַד יָמִין, יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהָעֲנוּנִיתָא מַשְׁלֶמֶת וּכְשֵׁרָה. וְאִם חָסְרָה הָעֲנוּנִיתָא עַצְמָהּ, יֵשׁ מַכְשִׁירִין, דְּאֵין זֶה חִסָּרוֹן, שֶׁהַרְבֵּה בְּהֵמוֹת אֵין לָהֶם עֲנוּנִיתָא. כָּךְ מוּכָח בַּגְּמָרָא:

עַד שֶׁתִּנָּקֵב לְבֵית הַסְּמְפוֹנוֹת. קְנוֹקְנוֹת קְטַנּוֹת הַמִּתְפַּשְּׁטוֹת בְּתוֹךְ הָרֵאָה כֵּלָּן שׁוֹפְכִין לַסְּמְפוֹן הַגָּדוֹל. וּלְבֵית הַסְּמְפוֹנוֹת דִּתְנַן, כְּלוֹמַר לַסְּמְפוֹן הַגָּדוֹל שֶׁכָּל הַסְּמְפוֹנוֹת שׁוֹפְכִים לוֹ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן:

נִקְּבָה הַקֵּבָה. נָקֵב מִפְּלָשׁ לְתוֹךְ חֲלָלָהּ בְּכָל שֶׁהוּא:

נִקְּבָה הַמָּרָה. הַכִּיס שֶׁלָּהּ, לְמָקוֹם שֶׁאֵין הַכָּבֵד סוֹתֵמְתָּהּ:

נִקְּבוּ הַדַּקִּין. בְּנֵי מֵעִים, לְמָקוֹם שֶׁאֵין דַּקִּים אֲחֵרִים סָמוּךְ לַנָּקֵב לְהָגֵן עָלָיו. אֲבָל הַדְּרָא דְּכַנְתָּא דְּאִנְקִיב לְחַבְרֵיהּ, חַבְרֵיהּ מָגֵן עָלֶיהָ:

כֶּרֶס הַפְּנִימִי. כָּל הַכֶּרֶס כֻּלּוֹ קְרוּי כֶּרֶס פְּנִימִי, וּנְקוּבָתוֹ בְּמַשֶּׁהוּ. כֶּרֶס הַחִיצוֹנָה, בָּשָׂר הַחוֹפֶה אֶת רֹב הַכֶּרֶס וְהוּא קְרוּם עָב עוֹבֵר עַל כָּל הֶחָלָל מִן הֶחָזֶה וְעַד הַיְרֵכַיִם. וְהַכֶּרֶס מְעוּטוֹ נָחְבָּא תַּחַת צַלְעוֹת הֶחָזֶה. וְרֻבּוֹ תַּחַת אוֹתוֹ קְרוּם. וְנִקְרָע בְּרֻבּוֹ דְּקָאָמַר, הַיְנוּ שֶׁרוֹאִים כַּמָּה יֵשׁ מִן הַקְּרוּם כְּנֶגֶד אוֹתוֹ רֹב הַכֶּרֶס, וְאִם נִקְרָע שָׁם רֹב מַה שֶּׁיֵּשׁ מִן הַקְּרוּם כְּנֶגֶד הַכֶּרֶס, טְרֵפָה. וְאִם מִמְּקוֹם שֶׁהַכֶּרֶס כָּלֶה וּלְמַטָּה נִקְרַע אוֹתוֹ קְרוּם, כְּשֵׁרָה:

הַגְּדוֹלָה טָפַח. בְּשׁוֹר גָּדוֹל אִם נִקְרַע טָפַח, טְרֵפָה, אַף עַל גַּב דְּלֹא הֲוֵי רֻבָּהּ. וּבְעֶגֶל קָטָן מִטַּרְפָּא בְּרֻבָּהּ, אַף עַל גַּב דְּלֹא הֲוֵי טָפַח. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

הַמֵּסַב וּבֵית הַכּוֹסוֹת. סוֹף הַכֶּרֶס עָשׂוּי כְּכוֹבַע וְקָרוּי בֵּית הַכּוֹסוֹת, וְהַמֵּסַב מְחֻבָּר בּוֹ, וְסָבִיב לְחִבּוּרָן כְּשֶׁבָּאִים לְהַבְדִּילָן יֵשׁ דֹּפֶן לָזֶה וְדֹפֶן לָזֶה, וּבָאֶמְצַע הֵן שׁוֹפְכִין זֶה לְתוֹךְ זֶה, וְהַמַּאֲכָל נִכְנָס מִבֵּית הַכּוֹסוֹת לַהַמֵּסַב וּמִן הַמֵּסַב לַקֵּבָה וּמֵהַקֵּבָה לַדַּקִּין:

שֶׁנִּקְּבוּ לַחוּץ. שֶׁהַנָּקֵב נִרְאֶה מִבַּחוּץ, כְּגוֹן שֶׁנִּקְּבוּ אוֹ זֶה אוֹ זֶה שֶׁלֹּא בְּמָקוֹם חִבּוּרָן, לַאֲפוּקֵי אִם נִקְּבוּ בְּמָקוֹם חִבּוּרָן דְּכָשֵׁר, לְפִי שֶׁדֹּפֶן הַמֵּסַב מָגֵן עַל נִקְבֵי בֵית הַכּוֹסוֹת, וְדֹפֶן בֵּית הַכּוֹסוֹת מָגֵן עַל נִקְבֵי הַמֵּסַב:

נָפְלָה מִן הַגַּג. וּשְׁחָטָהּ מִיָּד, טְרֵפָה, אִם לֹא הָלְכָה בְּרַגְלֶיהָ אַחַר נְפִילָתָהּ. דְּחִישִׁינַן שֶׁמָּא נִתְרַסְּקוּ אֵבָרֶיהָ. וְאִם הָלְכָה מְלֹא קוֹמָתָהּ, כְּשֵׁרָה וְאֵינָהּ צְרִיכָה בְּדִיקָה. וְאִם עָמְדָה וְלֹא הָלְכָה וּשְׁחָטָהּ, צְרִיכָה בְּדִיקָה. וְכֵן אִם שָׁהֲתָה מֵעֵת לְעֵת אַחַר שֶׁנָּפְלָה וּשְׁחָטָהּ, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָלְכָה וְלֹא עָמְדָה, כְּשֵׁרָה וּצְרִיכָה בְּדִיקָה. וּבְדִיקָה זוֹ בַּחֲלַל הַגּוּף בִּפְנִים לִרְאוֹת אִם נִתְרַסְּקוּ אֵבָרֶיהָ. וּבֵית הָרֶחֶם וְכֵן הַסִּימָנִים אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם רִסּוּק אֵבָרִים:

נִשְׁתַּבְּרוּ רֹב צַלְעוֹתֶיהָ. עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם צְלָעוֹת גְּדוֹלוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן מֹחַ יֵשׁ לַבְּהֵמָה, אַחַת עֶשְׂרֵה מִכָּאן וְאַחַת עֶשְׂרֵה מִכָּאן. נִשְׁתַּבְּרוּ שֵׁשׁ מִכָּאן וְשֵׁשׁ מִכָּאן, אוֹ אַחַת עֶשְׂרֵה מִכָּאן וְאַחַת מִכָּאן, זֶהוּ נִשְׁתַּבְּרוּ רֹב צַלְעוֹתֶיהָ. וְהוּא שֶׁנִּשְׁבְּרוּ מֵחֶצְיָן כְּלַפֵּי הַשִּׁדְרָה, לְפִי שֶׁשָּׁם חַיּוּתָהּ, וְלֹא מֵחֶצְיָן לְצַד הֶחָזֶה:

וּדְרוֹסַת הַזְּאֵב. שֶׁמַּכֶּה בְּצִפָּרְנָיו בַּבְּהֵמָה וּמַטִּיל בָּהּ אֶרֶס וְשׁוֹרְפָהּ. וְאֵין דְּרִיסָה אֶלָּא בַּיָּד, אֲבָל לֹא בָּרֶגֶל. וְאֵין דְּרוֹסָה אֶלָּא מִדַּעַת. וּדְרוֹסָה שֶׁאָמְרוּ, צְרִיכָה בְּדִיקָה כְּנֶגֶד בְּנֵי מֵעַיִם, וּכְגוֹן סֶפֶק דְּרָסָהּ אוֹ שֶׁרָאָה שֶׁדָּרְסָהּ וְאֵין מָקוֹם הַדְּרִיסָה נָכֹר מִבַּחוּץ, צְרִיכָה בְּדִיקָה גַּבָּהּ וּכְרֵסָהּ וְצִדֶּיהָ וְכָל שֶׁכְּנֶגֶד בְּנֵי מֵעַיִם. וְאִם הֶאֱדִים שָׁם בָּשָׂר, טְרֵפָה. וְאִם וַדַּאי דְּרוֹסָה הִיא, בּוֹדֵק כְּנֶגֶד מָקוֹם הַדְּרִיסָה וְרוֹאֶה אִם הֶאֱדִים הַבָּשָׂר, טְרֵפָה, וְאִם לָאו, כְּשֵׁרָה:

דְּרוֹסַת הַזְּאֵב בַּדַּקָּה. אֲבָל בַּגַּסָּה לֹא אַלִּים זִיהֲרִיהּ לְמִקְלְיֵהּ:

וּדְרוֹסַת אֲרִי בַּגַּסָּה. וְכָל שֶׁכֵּן בַּדַּקָּה. וְרַבִּי יְהוּדָה לְפֵרוּשֵׁי מִלְּתֵיהּ דְּתַנָּא קַמָּא אָתֵי וְלָאו לְאִפְלוּגֵי עֲלֵיהּ. וַהֲלָכָה כְּמוֹתוֹ:

הַנֵּץ. אשפרוי"ר בְּלַע"ז:

בָּעוֹף הַדַּק. יוֹנִים וְצִפֳּרִים:

דְּרוֹסַת הַגַּס. אשטו"ר:

בָּעוֹף הַגַּס. אַוָּזִים וְתַרְנְגוֹלִים:

זֶה הַכְּלָל. לָאֻתּוֹיֵי שִׁבְעָה מִינֵי טְרֵפוֹת שֶׁלֹּא הֻזְכְּרוּ בַּמִּשְׁנָה, וְאֵלּוּ הֵן. [א'] קוּלִית הַיֵּרֵךְ שֶׁקָּפַץ מִמְּקוֹמוֹ מִן הַחוֹר שֶׁבְּעֶצֶם הָאַלְיָה שֶׁהוּא תָּחוּב בּוֹ, וְהוּא דְּאִיעֲכּוּל נִיבֵיהּ. [ב'] לָקְתָה אֲפִלּוּ בְּכֻלָּיְא אַחַת, וְכָל שֶׁכֵּן בִּשְׁתֵּיהֶן. וְהוּא דְּמַטְיָא לַקּוּתָא לְמָקוֹם חָרִיץ שֶׁל כֻּלָּיְא. [ג'] טָחוֹל שֶׁנִּקַּב נֶקֶב מִפֶּלֶשׁ בְּמָקוֹם עָבֶה שָׁבּוֹ. וְאִם נִשְׁתַּיֵּר בּוֹ כָּעֲבִי דִּינַר זָהָב, כָּשֵׁר. [ד'] סִימָנִים שֶׁנִּדַּלְדְּלוּ בְּרֶבֶן, כְּלוֹמַר שֶׁנִּתְלַשׁוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת וּמְחֻבָּרִים כָּאן מְעַט וְכָאן מְעַט. [ה'] נֶעְקְרָה צֶלַע מֵעִקְּרָהּ. דְּדַוְקָא נִשְׁתַּבְּרוּ תְּנַן בְּמַתְנִיתִין דְּבָעִינַן רֻבָּא, אֲבָל נֶעְקְרָה צֶלַע אַחַת מֵעִקְּרָהּ עַד חֲצִי חֲלִיתָהּ, טְרֵפָה. [ו'] גַּלְגֹּלֶת שֶׁהַכְּתָה מַכּוֹת רַבּוֹת עַל גַּלְגַּלְתָּהּ וְלֹא נִפְּחֲתָה וְלֹא נִקַּב הַקְּרוּם, אִם רָבְּתָה נָחְבְּסָה דְּהַיְינוּ נִתְרוֹצְצָה, טְרֵפָה. [ז'] וּבָשָׂר הַחוֹפֶה אֶת רֹב הַכֶּרֶס בְּרֵבּוֹ, נַמִּי אִיכָּא לְמַאן דְּאָמַר דְּתָנָא מַיְתֵי לֵיהּ בְּזֶה הַכְּלָל. וְלֹא הֻזְכַּר בְּפֵרוּשׁ בַּמִּשְׁנָה, לְפִי שֶׁאֵינָם מְפָרְשִׁין הַכֶּרֶס הַחִיצוֹנָה שֶׁשָּׁנוּי בַּמִּשְׁנָה שֶׁהוּא בָּשָׂר הַחוֹפֶה אֶת רֹב הַכֶּרֶס כִּדְפָרֵישְׁנָא לְעֵיל. וְכֵן מַיְתֵי תָּנָא בְּזֶה הַכְּלָל בְּהֵמָה שֶׁנֶּחְתְּכוּ רַגְלֶיהָ הָאֲחֹרוֹנִים מִן הָאַרְכֻּבָּה וּלְמַעְלָה, טְרֵפָה. וְחִסָּרוֹן בַּשִּׁדְרָה, שֶׁאִם חֶסְרָה חֻלְיָא אַחַת, טְרֵפָה. וּגְלוּדָה, שֶׁנָּפַל עוֹרָהּ וְהֶפְשִׁטָה כֻּלָּהּ, אוֹ מֵחֲמַת שְׁחִין אוֹ מֵחֲמַת מַלְאָכָה, טְרֵפָה. וַחֲרוּתָה, שֶׁצָּמְקָה רֹאשׁ שִׁלְּהּ וְנַעֲשֵׂית כַּחֲרִיוֹת שֶׁל דֶּקֶל מֵחֲמַת פַּחַד שֶׁהִבְעִיתָהּ אָדָם, דְּדַוְקָא בִּידֵי שָׁמַיִם תְּנַן

לְקַמָּן שֶׁהִיא כְּשֵׁרָה מִשּׁוּם דְּהָדְרָא בְּרִיאָה, אֲבָל לֹא בִּידֵי אָדָם. וְכָל הָנֵי טֵרֵפוֹת רַבִּינְהוּ תַּנָּא בְּזֶה הַכְּלָל:

כֹּל שֶׁאֵין כָּמוֹהָ חַיָּה. שֶׁלְּקָתָה מַכָּה שֶׁאֵין בְּהֵמָה לְקוּיָה דֶּגְמָתָהּ יְכוֹלָה לִחְיוֹת:

משנה ב

נִקְּבָה הַגַּרְגֶּרֶת. בְּלֹא חֶסְרוֹן אֹסֶר כְּדִמְפָרֵשׁ. וְאִם נִקְּבָה נְקָבִים הַרְבֵּה מְפֻלָּשִׁים וְאֵין בָּהֶן חִסָּרוֹן, רוֹאִין אִם כְּשֶׁיִּטָּרְפוּ יֵשׁ בְּכֻלָּן שִׁעוּר רֹב גַּרְגֶּרֶת, טְרֵפָה, וְאִם יֵשׁ בְּאוֹתָן נְקָבִים חִסָּרוֹן אוֹ שֶׁחָסְרוּ מִמֶּנּוּ רְצוּעוֹת אֲרֻכּוֹת, רוֹאִין אִם כְּשֶׁיִּטָּרֵף כָּל מַה שֶּׁחָסֵר יַעֲלֶה יוֹתֵר מִשִּׁעוּר אֹסֶר, טְרֵפָה, וְאִם כְּאֹסֶר אוֹ פָּחוֹת, כְּשֵׁרָה. וְכֵן הֲלָכָה:

אוֹ שֶׁנִּסְדְּקָה. וְהוּא שֶׁיִּשְׁתַּיֵּר בָּהּ בַּקָּנֶה לְמַעְלָה וּלְמַטָּה כָּל שֶׁהוּא:

נִפְחֲתָה הַגַּלְגֹּלֶת. הָעֶצֶם נִפְחַת וְרוֹאִים אָנוּ שֶׁלֹּא נִקַּב קְרוּם שֶׁל מֹחַ:

נִטְלָה הַכָּבֵד וְנִשְׁתַּיֵּר הַיְמָנָה כַּזַּיִת. וְהוּא שֶׁיִּהְיֶה כַּזַּיִת בִּמְקוֹם מָרָה וְכַזַּיִת בִּמְקוֹם שֶׁהִיא מְעוּרָה:

זֶה לְתוֹךְ זֶה. שֶׁסְּמוּכִין הֵן וְדָפְנָן שֶׁל שְׁנֵיהֶם אֲדוּקִים זֶה לָזֶה וּבְאֶמְצָעִיתָן הֵן שׁוֹפְכִין זֶה לָזֶה. וְאִם חָזְרוּ וְנִקְּבוּ בְּמָקוֹם אֲדֵיקַת דָּפְנוֹתֵיהֶם וְאֵין הַנֶּקֶב נִרְאֶה לַחוּץ אֶלָּא זֶה לְתוֹךְ זֶה, כְּשֵׁרָה, דְּהָא לַהֲדֵדֵי נַמֵּי שָׁפְכֵי:

נִטַּל הַטְּחוֹל. לֹא שָׁנוּ אֶלָּא נִטַּל, אֲבָל נִקַּב בְּמָקוֹם עָבְיוֹ וְלֹא נִשְׁתַּיֵּר בּוֹ כָּעֵבִי דִּינַר זָהָב, טְרֵפָה, כְּדִמְפָרְשִׁינַן לְעֵיל:

נִטְלוּ הַכְּלָיוֹת. בֵּין שֶׁנִּטְלוּ שְׁתֵּיהֶן בֵּין שֶׁנִּטְלָה אַחַת מֵהֶן, כְּשֵׁרָה. וְלֹא שָׁנוּ אֶלָּא נִטְלוּ, אֲבָל הַכֶּלְיָא שֶׁהִקְטִינָה מֵחֲמַת חֹלִי, בַּדַּקָּה עַד כְּפוֹל, בַּגַּסָּה עַד כַּעֲנָבָה בֵּינוֹנִית, טְרֵפָה. וְאִם מְלֵאָה מַיִם סְרוּחִים, טְרֵפָה. מַיִם זַכִּים, כְּשֵׁרָה:

נִטַּל לְחִי הַתַּחְתּוֹן. מֵעַל הַבָּשָׂר וְהַסִּימָנִים מְחֻבָּרִין בַּבָּשָׂר. וְלֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁיְּכוֹלָה לִחְיוֹת עַל יְדֵי הַלְּעָטָה, שֶׁשּׁוֹפְכִים הַמַּאֲכָל לְתוֹךְ פִּיהָ. אֲבָל אֵינָהּ יְכוֹלָה לִחְיוֹת עַל יְדֵי הַלְּעָטָה, טְרֵפָה:

נִטְלָה הָאֵם. הִיא הָרֶחֶם, מטרי"ץ בְּלַע"ז, שֶׁהָעֻבָּר מֻנָּח בָּהּ:

וַחֲרוּתָהּ בִּידֵי שָׁמַיִם. שֶׁצָּמְקָה הָרֹאשׁ שֶׁלָּהּ וְיָבְשָׁה כַּחֲרִיּוֹת שֶׁל דֶּקֶל מִקּוֹל רַעַם (וברק) [וּרְאִיַּת בָּרָק], כְּשֵׁרָה. וּבִידֵי אָדָם, כְּגוֹן שֶׁהִבְעִיתָהּ אָדָם אוֹ שְׁאָר כָּל הַבְּרִיּוֹת כְּגוֹן שַׁאֲגַת אַרְיֵה וְקוֹל שַׂחַל, טְרֵפָה. וְהֵיכִי יָדְעִינַן אִם בִּידֵי שָׁמַיִם וּכְשֵׁרָה אִם בִּידֵי אָדָם וּטְרֵפָה. בַּקִּיץ מֵבִיא כְּלֵי חֶרֶס לְבָנִים וּמְמַלְּאָן מַיִם קָרִים וּמַנִּיחַ הָרֹאשׁ בְּתוֹכָם מֵעֵת לְעֵת, אִי הָדְרָא בְּרִיא, בִּידֵי שָׁמַיִם הִיא וּכְשֵׁרָה, וְאִי לֹא הָדְרָא בְּרִיא, בִּידֵי אָדָם הִיא וּטְרֵפָה. וּבַחֹרֶף מֵבִיא כְּלֵי חֶרֶס שָׁחוֹר, שֶׁאֵינוֹ מַזִּיעַ כְּמוֹ הַלָּבָן וְאֵין הַמַּיִם מִצְטַנְּנִים בּוֹ. וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁמֵּבִיא

כְּלֵי נְחשֶׁת, וּמְמַלְּאָן מַיִם פּוֹשְׁרִים וּמַנִּיחַ הָרֹאשׁ בְּתוֹכָן מֵעֵת לְעֵת, אִי הָדְרָא בָּרִיא כְּשֵׁרָה, וְאִם לָאו, טְרֵפָה:

הַגְּלוּדָה. שֶׁהֶפְשִׁיט עוֹרָהּ מֵעָלֶיהָ. אִם נִשְׁאַר בָּהּ עוֹר כִּרְחַב סֶלַע עַל פְּנֵי הַשִּׁדְרָה כֻּלָּהּ, שֶׁנִּמְצְאוּ חֲלָיוֹת הַשִּׁדְרָה כֻּלָּן מְחֻפִּים, הֲרֵי זוֹ כְּשֵׁרָה. וְאִם נִפְשַׁט מִמֶּנּוּ רֹחַב סֶלַע עַל פְּנֵי כָּל הַשִּׁדְרָה, אַף עַל פִּי שֶׁכָּל שְׁאָר עוֹרָהּ קַיָּם, טְרֵפָה. וְכֵן פְּסַק הֲלָכָה:

משנה ג

הִכַּתָּהּ חֲלָדָה עַל רֹאשָׁהּ. שֶׁנִּשְׁכָה בְּשִׁנָּיהּ. דְּאִלּוּ בַּיָּד, יֵשׁ דְּרִיסָה לְחֲלָדָה בְּעוֹפוֹת וְכָל כְּנֶגֶד הֶחָלָל מִטַּרְפָא בֵּיהּ:

מְקוֹם שֶׁעוֹשֶׂה אוֹתָהּ טְרֵפָה. שֶׁיֵּשׁ לְחוּשׁ שֶׁמָּא נִקַּב קְרוּם שֶׁל מֹחַ. וְכֵיצַד הוּא עוֹשֶׂה, מַכְנִיס יָדוֹ לְתוֹךְ פִּי הָעוֹף וְדוֹחֵק אֶצְבָּעוֹ לְמַעְלָה, אִם הַמֹּחַ מְבַצְבֵּץ וְיוֹצֵא בְּיָדוּעַ שֶׁנִּקַּב הַקְּרוּם וּטְרֵפָה:

נִקַּב הַקָּרְקָבָן. וְהוּא שֶׁיִּהְיֶה הַנֶּקֶב בִּבְשַׂר הַקָּרְקָבָן וּבַכִּיס שֶׁבְּתוֹכוֹ שֶׁהַמַּאֲכָל עוֹבֵר בּוֹ, דְּהַיְנוּ שֶׁיִּהְיוּ נְקוּבִים הַכִּיס וְהַבָּשָׂר זֶה כְּנֶגֶד זֶה. אֲבָל קָרְקָבָן שֶׁנִּקַּב וְכִיס שֶׁלּוֹ קַיָּם, אוֹ אֲפִלּוּ נִקְּבוּ שְׁנֵיהֶם זֶה שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד זֶה, כְּשֵׁרָה:

וְנֶחְמְרוּ בְנֵי מֵעָיָה. כַּיּוֹצֵא מֵחֲמַת הָאוּר וְנֶהֶפְכוּ מַרְאִיתָן. לְשׁוֹן מֵעַי חֲמַרְמָרוּ:

יֵרֵקִים פְּסוּלִים. הָכִי קָאָמַר, אֵבָרִים שֶׁדַּרְכָּן לִהְיוֹת אֲדֻמִּים, כְּגוֹן הַלֵּב וְהַכָּבֵד וְהַקָּרְקָבָן שֶׁדַּרְכָּן לִהְיוֹת אֲדֻמִּים בְּאַוְזִין וְתַרְנְגוֹלִים וְתוֹרִים וּבְנֵי יוֹנָה וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן, אִם נִשְׁתַּנּוּ וְנַעֲשׂוּ יֵרֵקִים מֵחֲמַת הָאוּר, פְּסוּלִים, וְאִם נִשְׁאֲרוּ אֲדֻמִּים כְּמוֹ שֶׁהָיוּ, כְּשֵׁרִים. וְהוּא הַדִּין הַדַּקִּים שֶׁדַּרְכָּן לִהְיוֹת יֵרֵקִים, אִם נִשְׁתַּנּוּ מִבְּרִיָּתָן וְנֶהֶפְכוּ אֲדֻמִּים, פְּסוּלִים. וְכֵן עוֹפוֹת הַמַּיִם שֶׁהַלֵּב וְהַכָּבֵד וְהַקָּרְקָבָן שֶׁלָּהֶם יֵרֵקִים, אִם נִפְּלוּ לָאוּר וְהֶאֱדִימוּ, פְּסוּלִים. שֶׁכָּל שֶׁנִּשְׁתַּנּוּ מַרְאִיתָן מֵחֲמַת הָאוּר, פְּסוּלִים. וְשֶׁעוּר שִׁנּוּי הַמַּרְאֶה, בְּמַשֶּׁהוּ, כְּמוֹ שֶׁהַנֶּקֶב בְּמַשֶּׁהוּ:

דְּרָסָהּ. אָדָם בְּרַגְלָיו:

אוֹ שֶׁטְּרָפָהּ בַּכֹּתֶל. שֶׁהִכָּה בָּהּ בַּכֹּתֶל:

אוֹ שֶׁרְצָצַתָּהּ בְּהֵמָה. דְּאֵיכָא לְמֵימַשׁ לְהָנֵי תְּלָתָא מִשּׁוּם רִסּוּק אֵבָרִים. וַעֲדַיִן מְפֻרְכֶּסֶת:

אִם שָׁהֲתָה מֵעֵת לְעֵת וּשְׁחָטָהּ כְּשֵׁרָה. וּבַעְיָא בְּדִיקָה כִּדְכְתִיבִינַן לְעֵיל גַּבֵּי בְּהֵמָה. שֶׁכָּל טְרֵפוֹת שֶׁמָּנוּ חֲכָמִים בַּבְּהֵמָה, כְּנֶגְדָּן בָּעוֹף. יָתֵר עֲלֵיהֶן הָעוֹף, אֵלּוּ הַשְּׁנוּיִין בַּמִּשְׁנָה:

משנה ד

נִקְּבָה הַגַּרְגֶּרֶת אוֹ שֶׁנִּסְדְּקָה. נִקּוּבַת הַגַּרְגֶּרֶת וּסְדִיקָתָהּ בָּעוֹף, כִּנְקוּבַת הַגַּרְגֶּרֶת וּסְדִיקָתָהּ בַּבְּהֵמָה. וּכְבָר פֵּרַשְׁנוּ לְעֵיל. וְאִם נִקְּבָה נֶקֶב שֶׁיֵּשׁ בָּהּ חִסָּרוֹן, אִם הַחִסָּרוֹן הָוֵי כְּשִׁעוּר רֹב חֲלַל הַקָּנָה שֶׁל אוֹתוֹ הָעוֹף, טְרֵפָה, וְאִם לָאו, כְּשֵׁרָה:

הַזָּפָק. הוּא סָמוּךְ לַוֶּשֶׁט. וְכָל הַנִּמְשָׁךְ עִם הַוֶּשֶׁט כְּשֶׁהָעוֹף מוֹשֵׁךְ צַוָּארוֹ דֵּינוֹ כְּוֶשֶׁט וּנְקוּבָתוֹ בְּמַשֶּׁהוּ, וּשְׁאָר הַזָּפָק אִם נִקַּב כָּשֵׁר:

רַבִּי אוֹמֵר אֲפִלּוּ נֵטֶל. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי:

יָצְאוּ בְנֵי מֵעָיָה. לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁהִכְנִיסָן לְתוֹכוֹ לֹא הָפַךְ עֲלִיּוֹנוֹ לְתַחְתּוֹנוֹ, אוֹ עֶגְלָה זוֹ לְמַעְלָה מִכְּמוֹת שֶׁהָיְתָה, שֶׁהֶחֱלִיף זוֹ לְמַעְלָה וְזוֹ לְמַטָּה. אֲבָל הָפַךְ בָּהֶן, טְרֵפָה, שֶׁכֵּיוָן שֶׁנֶּהְפַּךְ אֶחָד מֵהֶם אֵינוֹ יָכוֹל לִחְיוֹת:

נִשְׁתַּבְּרוּ גַּפָּיָה. עַצְמוֹת הַכְּנָפַיִם. וְדַוְקָא נִשְׁתַּבְּרוּ, אֲבָל שְׁמוּטַת גַּף בָּעוֹף, טְרֵפָה, חֲיִשִׁינַן שֶׁמָּא נִקְבָה הָרֵאָה. לְפִי שֶׁהָרֵאָה נֶחְבֵּאת בֵּין הַצְּלָעוֹת וּקְרוּם הַבָּשָׂר רַךְ וְדַק בֵּין צֶלַע לְצֶלַע, וּכְשֶׁשּׁוֹמֵט גַּפּוֹ מִתְנַתֶּקֶת הָרֵאָה עִם הַגַּף:

נִשְׁתַּבְּרוּ רַגְלֶיהָ. מִן הָאַרְכֻּבָּה וּלְמַטָּה, אוֹ אֲפִלּוּ לְמַעְלָה וְלֹא יָצָא הָעֶצֶם לַחוּץ. אֲבָל יָצָא לַחוּץ, תְּנַן בִּבְהֵמָה הַמַּקְשָׁה דַּהֲוֵי טְרֵפָה, וְשָׁם נִפְרָשׁ:

נִמְרְטוּ כְּנָפֶיהָ. הַיְנוּ נוֹצָה גְּדוֹלָה שֶׁעַל כָּל גּוּפָהּ:

נוֹצָה. הִיא הַדַּקָּה שֶׁעַל הַבָּשָׂר שֶׁאֵין לָהּ קָנִים, דַּחֲשִׁיב לָהּ כִּגְלוּדָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

משנה ה

אֲחוּזַת הַדָּם. שֶׁאֲחָזָהּ דָּם וְחָלְתָה:

וְהַמְעֻשָּׁנֶת. שֶׁנִּכְנַס עָשָׁן בְּגוּפָהּ:

וְהַמְצֻנֶּנֶת. חֹלִי מֻחָמֶת צִנָּה. וְרַמְבַּ"ם פֵּרֵשׁ אֲחוּזַת הַדָּם שֶׁגָּבַר עָלֶיהָ הַדָּם, וְהַמְעֻשָּׁנֶת שֶׁגָּבְרָה עָלֶיהָ הַלֵּחָה הַשְּׁחוֹרָה, וְהַמְצֻנֶּנֶת שֶׁגָּבְרָה עָלֶיהָ הַלֵּחָה הַלְּבָנָה. וְלֹא הִזְכִּיר הַלֵּחָה הָרְבִיעִית שֶׁהִיא הָאֲדָמָה, לְפִי שֶׁאֵינָהּ מְצוּיָה כָּל כָּךְ בַּבְּהֵמוֹת:

הַרְדָּפְנִי. סַם הַמָּוֶת דִּבְהֵמָה. וְכֵן צוֹאַת הַתַּרְנְגוֹלִים, הַבְּהֵמוֹת הָאוֹכְלוֹת מִמֶּנָּה מֵתוֹת:

מַיִם הָרָעִים. מַיִם מְגֻלִּים:

סַם הַמָּוֶת. דְּבָר שֶׁהוּא סַם הַמָּוֶת לָאָדָם וְאֵינוֹ סַם הַמָּוֶת לַבְּהֵמָה:

משנה ו

הַדּוֹרֵס. הָאוֹחֵז בְּצִפָּרְנָיו וּמַגְבִּיהַּ מִן הַקַּרְקַע מַה שֶּׁהוּא אוֹכֵל. וְיֵשׁ שֶׁפֵּרְשׁוּ, שֶׁאֵינוֹ מַמְתִּין לַבַּעַל חַי עַד שֶׁיָּמוּת אֶלָּא אוֹכְלוֹ מֵחַיִּים:

אֲצְבַּע יְתֵרָה. זוֹ אֶצְבַּע הַגְּבוֹהָה שֶׁאֲחוֹרֵי הָאֶצְבָּעוֹת:

וְקַרְקֶבֶנּוּ נִקְלָף. הַכִּיס שֶׁבְּתוֹךְ הַקֶּרְקֶבֶן נִקְלָף מִבְּשַׂר הַקֶּרְקֶבֶן. וְלֹא שֶׁיִּהְיֶה כָּל עוֹף טָהוֹר צָרִיךְ לְכָל הַסִּימָנִים הַלָּלוּ, אֶלָּא סִימָן אֶחָד בְּלָבָד דַּי, וּבִלְבָד שֶׁנֵּדַע בּוֹ שֶׁאֵינוֹ דוֹרֵס וְאוֹכֵל. וְהַגְּאוֹנִים כָּתְבוּ שֶׁמְּסֹרֶת בְּיָדֵם שֶׁאֵין מַכְשִׁירִים עוֹף הַבָּא בְּסִימָן אֶחָד וְאַף עַל פִּי שֶׁיָּדוּעַ

לָנוּ בּוֹ שֶׁאֵינוֹ דוֹרֵס וְאוֹכֵל, אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה אוֹתוֹ סִימָן שֶׁקֵּרְקְבָנוֹ נִקְלָף בַּיָּד, אֲבָל אִם אֵינוֹ נִקְלָף בַּיָּד אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ זֶפֶק אוֹ אֶצְבַּע יְתֵרָה מֵעוֹלָם לֹא הִתִּירוּהוּ:

הַחוֹלֵק אֶת רַגְלָיו. כְּשֶׁמַּעֲמִידוֹ עַל הַחוּט נוֹתֵן שְׁתֵּי אֶצְבְּעוֹתָיו מִכָּאן וּשְׁתַּיִם מִכָּאן:

טָמֵא. בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא דוֹרֵס:

משנה ז

וּבַחֲגָבִים. זֶהוּ סִימָן טָהֳרָתָם:

כֹּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ אַרְבַּע רַגְלַיִם וְאַרְבַּע כְּנָפַיִם וְיֵשׁ לוֹ קַרְסֹלַיִם. הֵם שְׁנֵי רַגְלַיִם אֲרֻכִּים לְבַד הָאַרְבַּע. וְהֵם סָמוּךְ לְצַוָּארוֹ מִמַּעַל לְרַגְלָיו לְנַתֵּר בָּהֶם, כְּשֶׁהוּא רוֹצֶה לְקַפֵּץ מִתְחַזֵּק בָּהֶם:

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר וּשְׁמוֹ חָגָב. אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעָה סִימָנִים הַלָּלוּ אֵינוֹ כָּשֵׁר, אֶלָּא אִם כֵּן יָדוּעַ שֶׁשְּׁמוֹ חָגָב. וְכֵן הֲלָכָה:

כֹּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת. אֲפִלּוּ אֵין לוֹ עַכְשָׁיו וְעָתִיד לְגַדֵּל לְאַחַר זְמַן, אוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ עַכְשָׁיו וְעָתִיד לְהַשִּׁירָן כְּשֶׁיּוֹצֵא מִן הַמַּיִם, מֻתָּר:

וּסְנַפִּירִין הַפּוֹרֵחַ בָּהֶן. שֶׁשָּׁט בָּהֶן עַל פְּנֵי הַמַּיִם:

פרק ד

משנה א

בְּהֵמָה הַמַּקְשָׁה כו'. מֻתָּר בַּאֲכִילָה. הָעֲבָר כֻּלּוֹ, וַאֲפִלּוּ מְקוֹם חֲתָךְ שֶׁל אֵבָר. דְּאִם הוֹצִיא יָדוֹ וְלֹא הֶחֱזִירָהּ צָרִיךְ לְהַנִּיחַ מִמַּה שֶּׁבִּפְנִים לַצַּד הַחִיצוֹן וּלְחָתְכוֹ, שֶׁמְּקוֹם הַחֲתָךְ הַבָּדֵל הַחִיצוֹן וְהַפְּנִימִי אָסוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא עוֹמֵד עַל שִׂפַת הָרֶחֶם. אֲבָל הֶחֱזִירָהּ אֵין צָרִיךְ לַחְתֹּךְ לְצַד פְּנִים, אֶלָּא מְצַמְצֵם וְחוֹתֵךְ וּמְקוֹם חֲתָךְ מֻתָּר. דְּמַאי טַעֲמָא נֶאֱסַר הָאֵבָר כְּשֶׁיָּצָא לַחוּץ, מִשּׁוּם וּבָשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה, בָּשָׂר שֶׁיָּצָא חוּץ לִמְחִצָּתוֹ שֶׁהוּא לוֹ שָׂדֶה, טְרֵפָה. מַה טְּרֵפָה כֵּיוָן שֶׁנִּטְרְפָה שׁוּב אֵין לָהּ הֶתֵּר, אַף בָּשָׂר כֵּיוָן שֶׁיָּצָא חוּץ לִמְחִצָּתוֹ שׁוּב אֵין לוֹ הֶתֵּר. וּמָקוֹם חֲתָךְ לֹא יָצָא חוּץ לִמְחִצָּתוֹ, הִלְכָךְ מֻתָּר כְּשֶׁהֶחֱזִירָהּ קֹדֶם שְׁחִיטָה, דְּקָרְיִנַן בֵּיהּ בְּהֵמָה בַּבְּהֵמָה תֹּאכֵלוּ:

חֲרֵי הוּא כְּיָלּוּד. וְתוֹ לֹא מַהֲנֵי לֵיהּ שְׁחִיטַת אִמּוֹ, וְצָרִיךְ שְׁחִיטָה לְעַצְמוֹ אִם נִמְצָא חַי. וְאִם נִמְצָא מֵת הֲרֵי הוּא כִּנְבֵלָה:

חוֹתֵךְ מֵעֲבָר שֶׁבְּמֵעֶיהָ. וְהִנִּיחַ הַחֲתִיכָה בְּתוֹכָהּ, מֻתָּר בִּשְׁחִיטַת הַבְּהֵמָה וְלֹא נֶאֱסַר מִשּׁוּם אֵבָר מִן הַחַי:

מִן הַטְּחוֹל וּמִן הַכְּלָיוֹת. שֶׁל בְּהֵמָה עַצְמָהּ:

אָסוּר בַּאֲכִילָה. וְאַף עַל פִּי שֶׁהִנִּיחוֹ בַּבְּהֵמָה לֹא הֶתֵּר בִּשְׁחִיטָתָהּ. וּלְהָכִי נָקַט טָחוֹל וּכְלָיוֹת, מִשּׁוּם דְּמִידִי דְּלֹא מִטַּרְפָא בְּהוּ הוּא:

משנה ב

הַמְבֻכֶּרֶת הַמַּקְשָׁה לַיֹּלֵד. בְּפֶטֶר רֶחֶם שְׁלָהּ. מֻתָּר לַחְתּוֹךְ אֵבֶר אֵבֶר כְּשֶׁהוּא יוֹצֵא רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן:

וּמַשְׁלִיךְ לַכְּלָבִים. דְּכָל כַּמָּה דְּלֹא נָפַק רֻבֵּיהּ לֹא קַדִּישׁ:

יָצָא רֻבּוֹ. כְּאֶחָד, וַחֲתָכוֹ:

הֲרֵי זֶה יִקָּבֵר. דְּבִיצִיאַת הָרֹב חָלָה קְדֻשָּׁה עָלָיו, דְּקִרְינַן בֵּיהּ אֲשֶׁר יִוָּלֵד:

וְנִפְטָרָה מִן הַבְּכוֹרָה. שֶׁהַבָּא אַחֲרָיו אֵינוֹ בְּכוֹר. בֵּין שְׁיָצָא רִאשׁוֹן אֵבֶר אֵבֶר וּבֵין שְׁיָצָא רֹב כְּאֶחָד, דְּהָא שְׁנֵי לָאו פֶּטֶר רֶחֶם הוּא:

משנה ג

בִּבְהֵמָה טְהוֹרָה טְהוֹר. מִקַּל וָחֹמֶר, וּמָה אִם הוֹעִילָה לוֹ מְחִצַּת אִמּוֹ לְהַתִּירוֹ בַּאֲכִילָה בִּשְׁחִיטָתָהּ אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מֵת, לֹא תּוֹעִיל לוֹ כְּשֶׁהִיא חַיָּה לְטַהֲרוֹ מִלְּטַמֵּא. וּבְהֵמָה טְמֵאָה מְנָלָן, דְּאָמַר קְרָא (ויקרא יא) וְכִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה, זוֹ בְּהֵמָה טְמֵאָה. אֲשֶׁר הִיא לָכֶם לְאָכְלָה, זוֹ בְּהֵמָה טְהוֹרָה. אִיתְקַשׁ בְּהֵמָה טְמֵאָה לִבְהֵמָה טְהוֹרָה, מַה בְּהֵמָה טְהוֹרָה עֲבֻרָהּ טָהוֹר, אַף בְּהֵמָה טְמֵאָה עֲבֻרָהּ טָהוֹר:

רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר בִּטְמֵאָה טָמֵא. וּמַפִּיק לֵיהּ מִקְּרָא דִּכְתִיב (שם ה) אוֹ נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגַּע בְּכָל דָּבָר טָמֵא אוֹ בִּנְבֵלַת חַיָּה טְמֵאָה אוֹ בִּנְבֵלַת בְּהֵמָה טְמֵאָה, וְכִי נִבְלַת בְּהֵמָה טְמֵאָה מְטַמְּאָה וְנִבְלַת בְּהֵמָה טְהוֹרָה אֵינָהּ מְטַמְּאָה. אֶלָּא אֵיזֶה, זֶה עֲבֵר שֶׁבַּטְּמֵאָה טָמֵא, וּבַטְּהוֹרָה טָהוֹר מִקַּל וָחֹמֶר. וּבַטְּמֵאָה טָמֵא דְּלֵיכָּא קַל וָחֹמֶר וְלֹא דָּרְשִׁינַן הֶקֵּשָׁא. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:

הַחַיָּה טְמֵאָה טְמֵאַת שִׁבְעָה. וּמְדְּרַבָּנָן, גְּזֵרָה שֶׁמָּא יוֹצִיא הָעֲבֵר אֶת רֹאשׁוֹ חוּץ לַפְּרוֹזְדוֹר וַהֲרֵי הוּא כְּיָלוּד וּמְטַמֵּא, וְהַחַיָּה סְבוּרָה שֶׁעֲדַיִן הוּא בְּמֵעֶיהָ וְאַתְּי לְטַהוּרֵי. אֲבָל בְּרוֹעֶה שֶׁהוֹשִׁיט יָדוֹ לִמְעֵי בְּהֵמָה דְּקָתָנֵי מַתְנִיתִין טָהוֹר, לֵיכָּא לְמִגְזַר הָכִי, מִפְּנֵי שֶׁרֶחֶם שֶׁל בְּהֵמָה גָּלוּי וְכִי מַפִּיק חָזֵי לֵיהּ:

וְהָאִשָּׁה טְהוֹרָה עַד שֶׁיֵּצֵא הַוָּלָד. דְּאִשָּׁה מְרֻגֶּשֶׁת בְּעַצְמָהּ כְּשֶׁמּוֹצִיא רֹאשׁוֹ חוּץ לַפְּרוֹזְדוֹר וְלֹא אָתֵי לְטַהוּרֵי:

משנה ד

הַבָּשָׂר טָהוֹר. בְּשַׂר הָעֲבֵר טָהוֹר, שֶׁאֵין בְּהֵמָה מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה מֵחַיִּים:

הַבָּשָׂר מַגַּע נְבֵלָה. בְּשַׂר הָעֲבֵר מַגַּע אֵבֶר מִן הַחַי, שֶׁהוּא מְטַמֵּא כִּנְבֵלָה:

מַגַּע טְרֵפָה שְׁחוּטָה. שֶׁהַשְּׁחִיטָה אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ מַתֶּרֶת הָאֵבָר בַּאֲכִילָה, מְטַהֲרַתּוּ מִידֵי נְבֵלָה. וְהַוְיָא כִּטְרֵפָה שְׁחוּטָה שֶׁאֵינָהּ מְטַמְּאָה מִן הַתּוֹרָה אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן בְּמֶקְדָּשִׁין:

הָכִי גָּרְסִינַן, אַף שְׁחִיטַת בְּהֵמָה תְּטַהֵר אֶת הָאֵבָר. וְלֹא גָּרְסִינַן אֶת הָעֻבָּר:

לֹא אִם טְהֲרָה שְׁחִיטַת טְרֵפָה אוֹתָהּ. מִן הַדִּין הוּא שֶׁהֲרֵי דָּבָר שֶׁגּוּפָהּ:

וּמִנַּיִן לַטְּרֵפָה שֶׁשְּׁחִיטָתָהּ מְטַהַרְתָּהּ. דְּשֶׁמָּא אֵינָהּ מְטַהַרְתָּהּ וּמִן הַדִּין אֵינָהּ מְטַהַרְתָּהּ, שֶׁבְּהֵמָה טְמֵאָה אֲסוּרָה בַּאֲכִילָה וּטְרֵפָה אֲסוּרָה בַּאֲכִילָה: **וּמַה טְּמֵאָה אֵין שְׁחִיטָתָהּ מְטַהַרְתָּהּ**. מִלְּטַמֵּא, דְּהָכִי תַּנְיָא בְּתוֹרַת כֹּהֲנִים, לְכָל הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר הִיא מַפְרֶסֶת פַּרְסָה וְגוֹ', כָּל הַנּוֹגֵעַ בָּהֶם יִטְמָא, לְהָבִיא בְּהֵמָה טְמֵאָה שֶׁלֹּא תְטַהֲרֶנָּה שְׁחִיטָתָהּ:

תֹּאמַר בִּטְרֵפָה שֶׁהָיְתָה לָהּ שְׁעַת הַכֹּשֶׁר. דְּכֵיוָן דְּחָל עָלֶיהָ תּוֹרַת שְׁחִיטָה, תּוּ לֹא פָּקְעָה מִנַּהּ וְהַוְיָא בִּכְלַל שְׁאָר צֹאן וּבָקָר:

טֹל לְךָ מַה שֶּׁהַבָּאתָ. טֹל מִכָּאן רְאָיָה זוֹ שֶׁהַבָּאתָ:

הֲרֵי שֶׁנּוֹלְדָה טְרֵפָה מִן הַבֶּטֶן מְנַיִן. שֶׁתִּטַהֲרֶנָּה:

שֶׁיֵּשׁ בְּמֵינָהּ שְׁחִיטָה. הִלְכָךְ לֹא נַפְקָא מִכְּלַל צֹאן וּבָקָר. אֲבָל בֶּן שְׁמֹנָה חַי שֶׁנּוֹלַד מִבְּהֵמָה חַיָּה אֵין לָנוּ בְּמָה לְטַהֵר אֶפִלּוּ נִשְׁחַט, לְפִי שֶׁאֵינוֹ בִּכְלַל בָּקָר וְצֹאן. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

בֶּן שְׁמֹנָה חַי. אִם נוֹלַד וּשְׁחוּטוֹ:

אֵין שְׁחִיטָתוֹ מְטַהַרְתּוֹ. מִידֵי נְבֵלָה, שֶׁאֵין שְׁחִיטָה מוֹעֶלֶת בְּבֶן שְׁמֹנָה, אֶלָּא כְּשֶׁהוּא בְּמֵעֵי אִמּוֹ נִתָּר בִּשְׁחִיטַת אִמּוֹ:

משנה ה

וּמוֹצִיא אֶת דָּמוֹ. דְּחֶלְבּוֹ בִּלְבָד הוּא דְּשָׁרֵי. כִּדְתַנְיָא בְּתוֹרַת כֹּהֲנִים, כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר חֵלֶב וּשְׁתֵּי כְלָיוֹת בָּאֶשֶׁם, שֶׁאֵין צָרִיךְ לוֹמַר דְּמֻקָּל וְחָמֵר הָוֶה יָלְפִינַן לָהּ, וּמַה שְׁלָמִים שֶׁאֵין כָּל מִינָן טָעוּן אַלְיָה, הֲרֵי הֵן טְעוּנִים חֵלֶב וּשְׁתֵּי כְלָיוֹת, אָשָׁם שֶׁכָּל מִינוֹ טָעוּן אַלְיָה, אֵינוֹ דִּין שֶׁיִּטְעֲנוּ חֵלֶב וּשְׁתֵּי כְלָיוֹת, וּמַה תַּלְמוּד לוֹמַר, אֶלָּא לוֹמַר לְךָ מַה חֵלֶב וּשְׁתֵּי כְלָיוֹת הָאָמוּר בָּאָשָׁם מוּצָא מִכְּלַל שְׁלִיל, שֶׁאֵינְךָ יָכוֹל לוֹמַר חֵלֶב שְׁלִיל הַנִּמְצָא בָּאָשָׁם יַקְרִיב, שֶׁהֲרֵי אֵין אָשָׁם בָּא נְקֵבָה, אַף כָּל אֲפִלּוּ בְּקָרְבָּנוֹת הַבָּאִים נְקֵבָה, חֵלֶב הָאָמוּר בָּהֶן מוּצָא מִכְּלַל שְׁלִיל. וְכֵיוָן דְּאֵין חֵלֶב שְׁלִיל קָרֵב בְּכָל הַקָּרְבָּנוֹת, שָׁרֵי בַּאֲכִילָה. אֲבָל דָּמוֹ לֹא גָּרַע מִדָּם הָאֲבָרִים דְּקַיְמָא לָן בְּמַסֶּכֶת כְּרֵתוֹת דַּם הָאֲבָרִים עוֹבֵר בִּלֹּא תַעֲשֶׂה:

טָעוּן שְׁחִיטָה. דְּחָדָשִׁים גָּרְמֵי לְשַׁוְיֵהּ בְּהֵמָה בְּאַנְפֵּי נַפְשֵׁהּ וְלֹא אִתְרַבֵּי מִכֹּל בַּבְּהֵמָה תֹּאכֵלוּ:

וְחַיָּב בְּאוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ. שֶׁלֹּא יִשְׁחֲטֶנּוּ בְּיוֹם שֶׁשָּׁחַט אֶת אִמּוֹ:

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים שְׁחִיטַת אִמּוֹ מְטַהַרְתּוֹ. דְּחָדָשִׁים וְלֵידָה גָּרְמֵי:

רַבִּי שִׁמְעוֹן שְׁזוּרִי כו'. לְדִבְרֵי חֲכָמִים כֵּיוָן שֶׁהָלַךְ עַל גַּבֵּי קַרְקַע טָעוּן שְׁחִיטָה מִדְּרַבָּנָן, דְּאָתֵי לְאִחְלוֹפֵי לֶאֱכֹל בְּהֵמָה בְּלֹא שְׁחִיטָה. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן שְׁזוּרִי מַתִּיר אֲפִלּוּ לְאַחַר שֶׁהִפְרִיס עַל גַּבֵּי קַרְקַע. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

קְרָעָהּ. לַבְּהֵמָה בְּלֹא שְׁחִיטָה:

משנה ו

בְּהֵמָה שֶׁנָּחְתְּכוּ רַגְלֶיהָ. הָאַחֲרוֹנִים:

מִן הָאַרְכֻּבָּה וּלְמַטָּה. שְׁלֹשׁ עֲצָמוֹת בַּיָּרֵךְ, הַתַּחְתּוֹן הוּא עֶצֶם הַנָּחְתָּךְ עִם הַפָּרְסוֹת כְּשֶׁמַּפְשִׁיטִין הַבְּהֵמָה וְאוֹתָהּ רְכוּבָה נִקְרֵאת אַרְכֻּבָּה הַנִּמְכֶּרֶת עִם הָרֹאשׁ, וּבְלָשׁוֹן לַעַ"ז קוֹרִין אוֹתוֹ פֶּרֶק יינוקל"ו, וּבַעֲרֵבִי דוקב"א. וּלְמַעְלָה הֵימֶנָּה עֶצֶם הָאֶמְצָעִי וְצֹמֶת הַגִּידִים בְּתַחְתִּיתוֹ סָמוּךְ לְפֶרֶק אַרְכֻּבָּה הַנִּמְכֶּרֶת עִם הָרֹאשׁ. וְהָעֶלְיוֹן הִיא קוּלִית הַתְּחוּבָה בָּאַלְיָה. וְהַפֶּרֶק שֶׁבֵּין סוֹף הַקּוּלִית לְרֹאשׁ הָעֶצֶם הָאֶמְצָעִי נִכָּר וְנִרְאֶה בַּגָּמָל כְּשֶׁהוּא רוֹבֵץ יוֹתֵר מִבִּשְׁאָר בַּעֲלֵי חַיִּים. וּמִן הָאַרְכֻּבָּה וּלְמַטָּה דְּקָתָנֵי בְּמַתְנִיתִין שֶׁהִיא כְּשֵׁרָה הַיְנוּ מִתְּחִלַּת הָאַרְכֻּבָּה הַנִּמְכֶּרֶת עִם הָרֹאשׁ וּלְמַטָּה. וּמִן הָאַרְכֻּבָּה וּלְמַעְלָה דְּהַיְנוּ מִסּוֹף הָעֶצֶם הָאֶמְצָעִי שֶׁהוּא מְקוֹם צֹמֶת הַגִּידִים, בְּכָל מָקוֹם שֶׁנָּחְתַּךְ הָרֶגֶל מִשָּׁם וּלְמַעְלָה טְרֵפָה:

וְכֵן שֶׁנִּטַּל צֹמֶת הַגִּידִין. אֲפִלּוּ לֹא נֶחְתַּךְ הָרֶגֶל שֶׁלֹּא נִשְׁבַּר הָעֶצֶם אֶלָּא שֶׁנִּטַּל צֹמֶת הַגִּידִים, טְרֵפָה. כָּךְ פֵּרְשׁוּ קְצָת אֲמוֹרָאִים מִשְׁנָה זוֹ בַּגְּמָרָא. וְשִׁיטָה זוֹ תִּפְסוּ רַבּוֹתַי עִקַּר וְהוֹרוּ שֶׁבְּכָל מָקוֹם שֶׁתִּחְתֵּךְ הָרֶגֶל לְמַעְלָה מֵהָאַרְכֻּבָּה הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁקּוֹרִין בְּלַעַ"ז ינוקל"ו, בֵּין בְּמָקוֹם צֹמֶת הַגִּידִין בֵּין לְמַעְלָה מִצֹּמֶת הַגִּידִין, טְרֵפָה. אֲבָל רַמְבַּ"ם וְרֹב אַלְפַס רַבּוֹ תָּפְסוּ עִקַּר הַפֵּרוּשׁ הָאֶחָד, שֶׁמְּפָרֵשׁ מִן הָאַרְכֻּבָּה וּלְמַטָּה כְּשֵׁרָה מִן הָאַרְכֻּבָּה וּלְמַעְלָה פְּסוּלָה, דְּהָכִי קָאָמַר, לְמַטָּה מֵאַרְכֻּבָּה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁהוּא הַקּוּלִית הַתְּחוּבָה בָּאַלְיָה, וְלֹא לְמַטָּה מִיָּד הַסָּמוּךְ לוֹ אֶלָּא לְמַטָּה מֵעֶצֶם הָאֶמְצָעִי כֻּלּוֹ דְּהַיְנוּ בָּעֶצֶם הַתַּחְתּוֹן, וַדַּאי כְּשֵׁרָה. לְמַעְלָה מִן הָאַרְכֻּבָּה דְּהַיְנוּ בַּקּוּלִית, וַדַּאי טְרֵפָה כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּחָתֵךְ. וְכֵן שֶׁנִּטַּל צֹמֶת הַגִּידִין, כְּלוֹמַר, וּבָעֶצֶם הָאֶמְצָעִי יֵשׁ מָקוֹם שֶׁהִיא טְרֵפָה כְּגוֹן בְּצֹמֶת הַגִּידִין, וְיֵשׁ מָקוֹם שֶׁהִיא כְּשֵׁרָה כְּגוֹן לְמַעְלָה מִן הַצֹּמֶת. וְאַל תִּתְמַהּ הֵיאַךְ אִי פָּסִיק לֵהּ לְמַעְלָה מִן הַצֹּמֶת בָּעֶצֶם הָאֶמְצָעִי כְּשֵׁרָה, וּכְשֶׁתַּשְׁפִּיל לְחָתְכָהּ בַּצֹּמֶת טְרֵפָה, שֶׁאֵין אוֹמְרִים בִּטְרֵפוֹת זוֹ דּוֹמָה לָזוֹ, שֶׁהֲרֵי חוֹתְכָהּ מִכָּאן וּמֵתָה חוֹתְכָהּ מִכָּאן וְחָיְתָה, וְלֹא נֶאְסְרָה בְּהֵמָה זוֹ מִפְּנֵי שֶׁהִיא חֲתוּכַת רֶגֶל מִמָּקוֹם זֶה, אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁנֶּחְתְּכוּ הַגִּידִין, שֶׁחֲתִיכָתָן הִיא מִכְּלַל הַטְּרֵפִיּוֹת. וּמָקוֹם צֹמֶת הַגִּידִין הוּא מַתְחִיל מִן הַמָּקוֹם שֶׁהֵן נִרְאִים קְשִׁין וּלְבָנִים עַד הַמָּקוֹם שֶׁיַּתְחִילוּ לְהִתְרַכֵּךְ וּלְהִתְאַדֵּם:

צֹמֶת הַגִּידִים. הֵם שְׁלֹשָׁה חוּטִים לְבָנִים בַּבְּהֵמָה צְמוּתִים וּמְחֻבָּרִים יַחַד, אֶחָד עָבֶה וּשְׁנַיִם דַּקִּים. וְאִם נִטַּל הָאֶחָד הֶעָבֶה לְבַדּוֹ אֵין זֶה נִטַּל צֹמֶת הַגִּידִים, שֶׁהֲרֵי נִשְׁאֲרוּ שְׁנַיִם. וְאִם

נִטְּלוּ שְׁנַיִם הַדְּקִים מִמְּקוֹמָם מֻתֶּרֶת, שֶׁהֲרֵי הָאֶחָד הָעֵב גָּדוֹל מִשְּׁנֵיהֶם וַהֲרֵי לֹא נִטַּל כָּל הַצֹּמֶת אֶלָּא מִעוּטָם. וְאִם נָחְתַּךְ רֻבּוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד מֵהֶן, טְרֵפָה. וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר אִם נָחְתְּכוּ כֻּלָּן אוֹ נִטְּלוּ כֻּלָּן. וּבָעוֹף הֵם שִׁשָּׁה עָשָׂר חוּטִים לְבָנִים. אֲפִלּוּ לֹא נָחְתַּךְ אֶלָּא רֻבּוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶן, טְרֵפָה:

נִשְׁבַּר הָעֶצֶם. לְמַטָּה מִן הָאַרְכֻּבָּה בְּמָקוֹם שֶׁאֵין עוֹשֶׂה אוֹתָהּ טְרֵפָה:

אִם רֹב הַבָּשָׂר קַיָּם. דְּהַיְנוּ שֶׁעוֹר וּבָשָׂר חוֹפִים רֹב עָבְיוֹ וְרֹב הֶקֵּפוֹ שֶׁל שֶׁבֶר. דְּזִמְנִין דְּמַשְׁכַּחַת לֵיהּ זֶה בְּלֹא זֶה כְּגוֹן שֶׁמִּרְחִיב מִצַּד אֶחָד וּמֵצֵר מִצַּד אַחֵר, שֶׁאֵין הָעֶצֶם עָגֹל, הִלְכָּךְ בָּעֵי לְתַרְוַיְהוּ:

שְׁחִיטָתוֹ מְטַהַרְתּוֹ. לְאֵבֶר הַמְדַלְדֵּל. וּמֻתָּר אֲפִלּוּ בַּאֲכִילָה:

וְאִם לָאו. שֶׁאֵין עוֹר וּבָשָׂר חוֹפִים אֶת רֻבּוֹ, אֵין שְׁחִיטָתוֹ מְטַהַרְתּוֹ. וְאַף עַל גַּב דִּבְהֵמָה מֻתֶּרֶת הֲוֵי אֵבֶר אָסוּר מִשּׁוּם וּבָשָׂר בְּשָׂדֶה טְרֵפָה, כִּדְאָמְרִינַן [דף ע"ג] לְהָבִיא אֵבֶר וּבָשָׂר הַמְדַלְדְּלִים. וְאִם נִשְׁבַּר הָעֶצֶם מִן הָאַרְכֻּבָּה וּלְמַעְלָה בְּמָקוֹם שֶׁעוֹשֶׂה אוֹתָהּ טְרֵפָה, אִם רֹב בָּשָׂר קַיָּם, אֵבֶר וּבְהֵמָה מֻתָּר. וְאִם לָאו, אֵבֶר וּבְהֵמָה אָסוּר. וְדִין הָעוֹף כְּדִין בְּהֵמָה לְדָבָר זֶה:

משנה ז

שִׁלְיָא. כְּמִין כִּיס שֶׁהָעֻבָּר מֻנָּח בְּתוֹכוֹ:

נָפֶשׁ הַיָּפָה. שֶׁאֵין דַּעְתּוֹ קָצָה בָהּ מֵחֲמַת מְאוּס:

תֹּאכְלֶנָּה. וְלֹא אָמְרִינַן אֵבֶר מִן הַחַי הוּא, אֶלָּא גַּם הִיא נִתֶּרֶת בִּשְׁחִיטַת הָאֵם:

וְאֵינָהּ מְטַמְּאָה. דְּלֹא חֲשִׁיבָא אֹכֶל:

וְלֹא טֻמְאַת נְבֵלוֹת. אִם מֵתָה הַבְּהֵמָה:

מְטַמְּאָה טֻמְאַת אֳכָלִין. אִם נִגְּעָה בַּטֻּמְאָה, דְּמַחֲשָׁבָה מְשַׁוְּיָא לֵיהּ אֹכֶל. אֲבָל טֻמְאַת נְבֵלוֹת לֹא, דְּלֹאו בָּשָׂר הוּא אֶלָּא כִּשְׁאָר אֹכֶל בְּעַלְמָא הוּא:

אֲסוּרָה בַּאֲכִילָה. וְאַף עַל גַּב דְּלֹא נָפַק אֶלָּא פּוּרְתָּא וּפְשִׁיטָא דְּכָל מִחוּי הַוּלָד לֹא הָיָה שָׁם, מִכָּל מָקוֹם חָיְשִׁינַן שֶׁמָּא בְּאוֹתוֹ מְקֻצָּת יָצָא רֹאשׁ הַוּלָד וַהֲרֵי הוּא כְּיִלּוּד:

[הָכִי גָּרְסִינַן] סִימָן וְלָד בָּאִשָּׁה, וְסִימָן וְלָד בַּבְּהֵמָה: הַמְבַכֶּרֶת. זֶהוּ פֶּטֶר רֶחֶם שֶׁלָּהּ:

יַשְׁלִיכֶנָּה לַכְּלָבִים. שֶׁאֵין קְדֻשָּׁה בָּהּ. דְּאַף עַל גַּב דְּאֵין שִׁלְיָא בְּלֹא וָלָד, הָכָא רַבָּא לָאו בַּת מְקַדְּשָׁא הִיא, דְּדִלְמָא נְקֵבָה הֲוָת אוֹ נִדְמָה הֲוָה וְלֹא קִדֵּישׁ:

וּבַמֻּקְדָּשִׁין. כְּגוֹן בְּהֵמַת שְׁלָמִים שֶׁהִפִּילָה שִׁלְיָא:

תִּקָּבֵר. דְּכֵיוָן דְּאֵין שִׁלְיָא בְּלֹא וָלָד, קַדֻּשָּׁה, דְּבֵין זָכָר וּבֵין נְקֵבָה דְּנָפֵיק מִבְּהֵמַת הֶקְדֵּשׁ, קָדֵישׁ:

בְּפָרָשַׁת דְּרָכִים. מָקוֹם שֶׁהַדְּרָכִים מִתְפָּרְשִׁים לִשְׁנַיִם, וְדֶרֶךְ הַמְּנַחֲשִׁים לְקַבָּרָה שָׁם כְּדֵי שֶׁלֹּא תַפִּיל עוֹד:

דַּרְכֵי הָאֱמֹרִי. נְחוּשׁ. וּכְתִיב לֹא תַעֲשֶׂה כְמַעֲשֵׂיהֶם:

פרק ה

משנה א

אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ. הָאֵם וְהַבֵּן, אוֹ הָאֵם וְהַבַּת. אֲבָל הָאָב עִם הַבֵּן אוֹ עִם הַבַּת אֵינוֹ אָסוּר, דְּאוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ מַשְׁמַע מִי שֶׁבְּנוֹ כְּרוּךְ אַחֲרָיו, יָצָא זָכָר שֶׁאֵין בְּנוֹ כָּרוּךְ אַחֲרָיו:

בֵּין בָּאָרֶץ בֵּין בְּחוּצָה לָאָרֶץ. אַיְדֵי דְּבָעֵי לְמִתְנֵי בֵּין בְּחֻלִּין בֵּין בְּמֻקְדָּשִׁים, תְּנָא נַמִי בָּאָרֶץ וּבְחוּצָה לָאָרֶץ, אַף עַל גַּב דְּלֹא אִצְטְרִיךְ, דְּחוֹבַת הַגּוּף הִיא וְחוֹבַת הַגּוּף נוֹהֶגֶת בֵּין בָּאָרֶץ בֵּין בְּחוּץ לָאָרֶץ:

בִּפְנֵי הַבַּיִת. בִּזְמַן שֶׁבַּיִת הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם:

וְשֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַבַּיִת. דְּסָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמֵינָא הוֹאִיל וּבְעִנְיָנָא דְּקָדְשִׁים כְּתִיב, בִּפְנֵי הַבַּיִת נִנְהוֹג שֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַבַּיִת לֹא נִנְהוֹג, קָמַשְׁמַע לָן:

בְּחֻלִּין וּבְמֻקְדָּשִׁים. בֵּין שְׁנֵיהֶם חֻלִּין אוֹ שְׁנֵיהֶם מֻקְדָּשִׁים, בֵּין שֶׁאֶחָד מֵהֶן חֻלִּין וְהַשֵּׁנִי מֻקְדָּשִׁים. וּמְנָלַן דְּנוֹהֵג בְּמֻקְדָּשִׁים, דִּכְתִיב (ויקרא כב) שׁוֹר אוֹ כֶבֶשׂ אוֹ עֵז כִּי יִוָּלֵד וְגוֹ' יֵרָצֶה לְקָרְבַּן אִשֶּׁה, וּכְתִיב בַּתְּרֵיהּ וְשׁוֹר אוֹ שֶׂה אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ וְגוֹ':

בַּחוּץ. חוּץ לָעֲזָרָה:

שְׁנֵיהֶם כְּשֵׁרִים. מִשּׁוּם דְּבָעֵי לְמִתְנֵי סֵיפָא שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִים תָּנָא רֵישָׁא שְׁנֵיהֶם כְּשֵׁרִים:

וְהַשֵּׁנִי סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים. מִשּׁוּם לָאו דְּאוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ. וְלֹא שְׁנָא שָׁחַט אֶת הָאֵם תְּחִלָּה, וְלֹא שְׁנָא שָׁחַט אֶת הַבֵּן תְּחִלָּה. לֹא שְׁנָא שְׁחָטָן כְּאַחַת אוֹ זֶה אַחַר זֶה, וְלֹא שְׁנָא תְּרֵי גַּבְרֵי, וְלֹא שְׁנָא תְּרֵי גַּבְרֵי:

הָרִאשׁוֹן חַיָּב כָּרֵת. מִשּׁוּם שְׁחוּטֵי חוּץ. אֲבָל הַשֵּׁנִי פָּטוּר מִן הַכָּרֵת דְּכֵיוָן דְּנִשְׁחָטָה אִמּוֹ שׁוּב אֵינוֹ רָאוּי הַבֵּן לִשָּׁחֵט הַיּוֹם בִּפְנִים, דְּפָסוּל מִשּׁוּם מְחֻסַּר זְמַן, שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְשָׁחֳטוֹ וּלְהַקְרִיבוֹ הַיּוֹם, וְאֵין חַיָּב מִשּׁוּם שׁוֹחֵט בַּחוּץ אֶלָּא אִם כֵּן רָאוּי לִפְנִים, דִּכְתִיב (ויקרא יז) וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֱבִיאוֹ, הָרָאוּי לְפֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד חַיָּבִין עָלָיו בַּחוּץ, וְאִי לֹא לֹא:

וּשְׁנֵיהֶם סוֹפְגִים אֶת הָאַרְבָּעִים. הָרִאשׁוֹן מִשּׁוּם שׁוֹחֵט בַּחוּץ, דְּכָל חַיָּבֵי כְרֵתוֹת לוֹקִין. וְהַשֵּׁנִי מִשּׁוּם לָאו דְּאוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ:

חֻלִּין בִּפְנִים שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִין. מִשּׁוּם חֻלִּין שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בָּעֲזָרָה:

וְהַשֵּׁנִי סוֹפֵג. מִשּׁוּם אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ. אֲבָל מִשּׁוּם חֻלִּין בָּעֲזָרָה, אַזְהָרַת עֲשֵׂה הִיא (דברים יב) כִּי יִרְחַק מִמְּךָ הַמָּקוֹם וְזָבַחְתָּ, בִּרְחוּק מָקוֹם אַתָּה זוֹבֵחַ וְאִי אַתָּה זוֹבֵחַ בְּקָרוֹב מָקוֹם:

קָדָשִׁים בִּפְנִים כו' הַשֵּׁנִי סוֹפֵג. מִשּׁוּם אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ:

וּפָסוּל. מִשּׁוּם מְחֻסַּר זְמַן:

משנה ב

חֻלִּין וְקָדָשִׁים בַּחוּץ. דְּוָקָא נָקֵט הָרִאשׁוֹן חֻלִּין וְהַשֵּׁנִי קָדָשִׁים. וְכֵן כָּל הַשְּׁנוּיִין בַּמִּשְׁנָה דְּוָקָא נָקֵט לְהוּ:

וְהַשֵּׁנִי סוֹפֵג. מִשּׁוּם אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ:

קָדָשִׁים. בַּתְּחִלָּה, וְאַחַר כָּךְ חֻלִּין בַּחוּץ:

הַשֵּׁנִי כָשֵׁר. בַּאֲכִילָה. וְאֵידֵי דְּתָנָא פָּסוּל, תָּנָא כָּשֵׁר:

וּשְׁנֵיהֶם סוֹפְגִים. רִאשׁוֹן מִשּׁוּם שׁוֹחֵט חוּץ, וְשֵׁנִי מִשּׁוּם אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ:

חֻלִּין וְקָדָשִׁים בִּפְנִים שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִים. רִאשׁוֹן מִשּׁוּם חֻלִּין שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בָּעֲזָרָה, וְשֵׁנִי מִשּׁוּם מְחֻסַּר זְמַן:

וְהַשֵּׁנִי סוֹפֵג. מִשּׁוּם אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ:

חֻלִּין בַּחוּץ וּבִפְנִים. הָרִאשׁוֹן בַּחוּץ וְהַשֵּׁנִי בִּפְנִים:

קָדָשִׁים בַּחוּץ וּבִפְנִים הָרִאשׁוֹן בְּכָרֶת. מִשּׁוּם שׁוֹחֵט בַּחוּץ:

וּשְׁנֵיהֶם פְּסוּלִים. רִאשׁוֹן מִשּׁוּם שֶׁנִּשְׁחַט בַּחוּץ, וְשֵׁנִי מִשּׁוּם מְחֻסַּר זְמַן:

וּשְׁנֵיהֶם סוֹפְגִים. רִאשׁוֹן מִשּׁוּם שׁוֹחֵט חוּץ, וְשֵׁנִי מִשּׁוּם אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ:

קָדָשִׁים בִּפְנִים וּבַחוּץ. הַשֵּׁנִי סוֹפֵג מִשּׁוּם אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ. וּמִשּׁוּם שׁוֹחֵט חוּץ לֹא לְקֵי, דִּמְחֻסַּר זְמַן הוּא וְאֵינוֹ מִתְקַבֵּל בִּפְנִים:

משנה ג

פָּרַת חַטָּאת. פָּרָה אֲדֻמָּה. דְּלָאו לַאֲכִילָה הִיא:

וְשׂוֹר הַנִּסְקָל. לְאַחַר שֶׁנִּגְמַר דִּינוֹ. דְּקִיְּמָא לָן דְּאָסוּר בַּהֲנָאָה אֲפִלּוּ שְׁחָטוֹ:

וְעֶגְלָה עֲרוּפָה. דִּסְבִירָא לֵיהּ דְּנֶאֱסֶרֶת מֵחַיִּים, וַאֲפִלּוּ שְׁחָטָהּ אָסוּרָה. וּבַגְּמָרָא מַסִּיק דְּפָרַת חַטָּאת וְעֶגְלָה עֲרוּפָה אֵינָהּ מִשְּׁנָה, דִּשְׁנֵיהֶן הַוְיָא שְׁחִיטָתָן שְׁחִיטָה רְאוּיָה, וְצָרִיךְ לַהֲסִירָן מִן הַמִּשְׁנָה, דְּלֹא פְּטַר בְּהוּ רַבִּי שִׁמְעוֹן:

וַחֲכָמִים מְחַיְּבִין. הַאי דְּמְחַיְּבֵי חֲכָמִים בְּשׁוֹחֵט לַעֲבוֹדָה זָרָה, לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁשָּׁחַט רִאשׁוֹן לַעֲבוֹדָה זָרָה וּבָא שֵׁנִי וְשָׁחַט לְשֵׁלְחָנוֹ לֶאֱכֹל, אֲבָל רִאשׁוֹן לְשֵׁלְחָנוֹ וְשֵׁנִי לַעֲבוֹדָה זָרָה, דִּבְהַהוּא שְׁחִיטָה בַּתְרֵיתָא דְּמִיחַיַּב עֲלֵהּ מִשּׁוּם אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ אֲתֵי נַמִּי דִּין קְטָלָא עֲלוֹהִי, פְּטוּר מִמַּלְקוֹת, דְּקָם לֵיהּ בְּדְרַבָּה מִנֵּיהּ, דְּתַרְתֵּי לֹא עָבְדִינַן בֵּיהּ. וּפְעָמִים שֶׁאֲפִלּוּ שָׁחַט רִאשׁוֹן לְשֵׁלְחָנוֹ וְשֵׁנִי לַעֲבוֹדָה זָרָה חַיָּב, כְּגוֹן דְּאַתְּרוּ בֵּיהּ מִשּׁוּם אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ וְלֹא אַתְּרוּ בֵּיהּ מִשּׁוּם עֲבוֹדָה זָרָה, דְּכֵיוָן דְּלֹא אַתְּרוּ בֵּיהּ מִשּׁוּם עֲבוֹדָה זָרָה לֹא מִקְטָל, וְלוֹקֶה מִשּׁוּם אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ. וְהָלְכָה כַּחֲכָמִים:

וְנִתְנַבְּלָה בְיָדוֹ. שֶׁלֹּא מִדַּעַת:

וְהַנּוֹחֵר. שֶׁתּוֹחֵב הַסַּכִּין בִּנְחִירָיו וְחוֹתֵךְ:

וְהַמְעַקֵּר. שֶׁעוֹקֵר הַסִּימָנִים מִמְּקוֹם חִבּוּרָן וְאֵינוֹ שׁוֹחֲטָן:

פָּטוּר. וַאֲפִלּוּ לְרַבָּנָן. וְלֹא דָמְיָא לַשְּׁחִיטָה דִּלְעֵיל, דְּהָתָם שְׁחִיטָה מְעַלְיָא אִיכָּא וְדָבָר אַחֵר גּוֹרֵם לָהּ לִפָּסֵל, אֲבָל הָכָא לֵיכָּא שְׁחִיטָה כְּלָל:

אֵיזֶה שֶׁלְּקַח רִאשׁוֹן יִשְׁחֹט רִאשׁוֹן. אִם בָּאוּ לְבֵית דִּין, שֶׁבָּא הָאֶחָד לִשְׁחֹט וַחֲבֵרוֹ מְעַכֵּב עָלָיו וְאוֹמֵר אֲנִי צָרִיךְ יוֹתֵר מִמְּךָ, אָנוּ אוֹמְרִים לָהֶם הַלּוֹקֵחַ רִאשׁוֹן יִשְׁחַט, שֶׁעַל מְנָת כֵּן לָקַח, שֶׁאִלּוּ לֹא מְכָרָהּ בַּעַל הַבַּיִת לַשֵּׁנִי וְעִכְּבָהּ לְעַצְמוֹ הָיָה הַלּוֹקֵחַ שׁוֹחֵט. שֶׁכָּךְ שָׁנִינוּ בַּתּוֹסְפְתָּא, הַלּוֹקֵחַ מִבַּעַל הַבַּיִת הוּא קוֹדֵם לְבַעַל הַבַּיִת, שֶׁעַל מְנָת כֵּן לָקַח:

וְאִם קָדַם הַשֵּׁנִי וְכָהּ. שֶׁהִקְדִּים בְּעַצְמוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבֹא לִידֵי אִסּוּר, וְיֵשׁ לוֹ רֶוַח שֶׁאוֹכֵל הַיּוֹם בָּשָׂר:

סוֹפֵג שְׁמוֹנִים. דְּעַל כָּל בֵּן שֶׁשּׁוֹחֵט עוֹבֵר בְּלָאו:

סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים. דְּאֵין כָּאן שְׁחִיטַת אִסּוּר אֶלָּא אַחַת:

שְׁחָטָהּ וְאֶת בִּתָּהּ וְאַחֵר כָּךְ אֶת בַּת בִּתָּהּ. יֵשׁ כָּאן שְׁנֵי אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ:

שְׁחָטָהּ וְאֶת בַּת בִּתָּהּ. אֵין כָּאן עֲדַיִן אִסּוּר. וְאַחַר כָּךְ שְׁחָט אֶת בִּתָּהּ. וְיֵשׁ בִּשְׁחִיטָה זוֹ שְׁנֵי אִסּוּרִים, אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ מְשׁוּם אִמָּהּ, וּבְנוֹ וְאוֹתוֹ מְשׁוּם בִּתָּהּ שֶׁל זוֹ שֶׁכְּבָר נִשְׁחָטָה:

סוֹפֵג אַרְבָּעִים. דְּחַד לָאו הוּא וַחֲדָא הַתְרָאָה וְחַד מַעֲשֶׂה:

סוּמְכוֹס אוֹמֵר סוֹפֵג שְׁמוֹנִים. דְּסָבִירָא לֵיהּ לְסוּמְכוֹס דְּמַחַיֵּב בְּהַתְרָאָה אַחַת וּבְלָאו אֶחָד שְׁתֵּי מַלְקִיּוֹת. וְהוּא הַדִּין לְרֵישָׁא דְּקָתָנֵי שְׁחָטָהּ שְׁנֵי בָנֶיהָ וְאַחַר כָּךְ שְׁחָטָהּ סוֹפֵג אַרְבָּעִים, לְסוּמְכוֹס סוֹפֵג שְׁמוֹנִים. וְכָךְ הִיא בַּתּוֹסְפְתָּא, שָׁחַט חֲמִשָּׁה בָּנֶיהָ וְאַחַר כָּךְ שְׁחָטָהּ, סוּמְכוֹס אוֹמֵר מְשׁוּם רַבִּי מֵאִיר חַיָּב מְשׁוּם חֲמִשָּׁה לָאוִין:

בְּאַרְבָּעָה פְרָקִים בַּשָּׁנָה. דֶּרֶךְ יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת סְעֻדּוֹת בְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים הַלָּלוּ, וּסְתָם הַלּוֹקֵחַ בְּהֵמָה אֵינוֹ לוֹקֵחַ אֶלָּא לִשְׁחֹט מִיָּד, לְפִיכָךְ הַמּוֹכֵר בְּהֵמָה לַחֲבֵרוֹ וּמָכַר תְּחִלָּה אִמָּהּ אוֹ בִתָּהּ בּוֹ בַּיּוֹם, צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר לַשֵּׁנִי דַּע לְךָ שֶׁהַיּוֹם מָכַרְתִּי אִמָּהּ לִשְׁחֹט אוֹ בִתָּהּ מָכַרְתִּי לִשְׁחֹט, שֶׁמָּא כְּבָר נִשְׁחָטָה:

בְּיוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל חָג. הָיוּ מַרְבִּים בְּשִׂמְחָה מִפְּנֵי שֶׁרֶגֶל בִּפְנֵי עַצְמוֹ הוּא וְחָבִיב עֲלֵיהֶן. וְהַאי דְּלָא חֲשִׁיב עֶרֶב יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן שֶׁל חָג, מִשּׁוּם דְּכֻלֵּי עָלְמָא טְרִידֵי בְּסֻכָּה וּלוּלָב וְאֵין לָהֶם פְּנַאי לְהַרְבּוֹת בִּשְׁחִיטָה:

אַף עֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים בַּגָּלִיל. וְלֹא בִיהוּדָה וּבִשְׁאָר אֲרָצוֹת, שֶׁלֹּא הָיוּ אוֹכְלִים עֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים אֶלָּא בְּשַׂר עוֹף וְדָגִים כִּדְמוּכָח בִּבְרַאשִׁית רַבָּה גַּבֵּי הַהוּא חַיָּטָא דְּזַבַן נוּנָא:

בִּזְמַן שֶׁאֵין לוֹ רֶוַח. הֶפְסֵק בֵּינְתַיִם, שֶׁמָּכַר הָאֵם הַיּוֹם:

אֲבָל יֶשׁ לוֹ רֶוַח. שֶׁמַּכַּר אֶת הָרִאשׁוֹנָה אֶתְמוֹל וְהַשְּׁנִיָּה הַיּוֹם:
אֵין צָרִיךְ לְהוֹדִיעוֹ. שֶׁאֲנִי אוֹמֵר אֶתְמוֹל שְׁחָטָהּ הָרִאשׁוֹן. פֵּרוּשׁ אַחֵר, בִּזְמַן שֶׁאֵין לוֹ רֶוַח שֶׁהוּא נֶחְפָּז וּמָהִיר לִקְנוֹת שֶׁמַּרְאֶה שֶׁרוֹצֶה לִשְׁחֹט הַיּוֹם. אֲבָל יֶשׁ לוֹ רֶוַח שֶׁאֵינוֹ נֶחְפָּז בִּקְנִיָּתוֹ, אֵינוֹ חַיָּב לְהוֹדִיעוֹ, דְּשֶׁמָּא לְצֹרֶךְ יוֹם אַחֵר הוּא קוֹנֶה. וְרַבִּי יְהוּדָה לְפֵרוּשֵׁי מִלְּתֵיהּ דְּתַנָּא קַמָּא אָתֵי וְלֹא לְאִפְלוֹגֵי עֲלֵיהּ:
וּמוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה. אַף עַל פִּי שֶׁלְּקַח זֶה הַיּוֹם וְזֶה לְמָחָר. וְלַפֵּרוּשׁ הַשֵּׁנִי, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ נֶחְפָּז וּמָהִיר לִקְנוֹת:
אֶת הָאֵם לֶחָתָן וְאֶת הַבַּת לַכַּלָּה. אוֹרְחָא דְמִלְּתָא נָקֵט, דְּאוֹרַח אַרְעָא לַעֲשׂוֹת סְעֻדָּה טְפֵי בְּבֵית הֶחָתָן מִבְּבֵית הַכַּלָּה, הִלְכָךְ הָאֵם לֶחָתָן שֶׁהִיא גְּדוֹלָה, וְהַבַּת שֶׁהִיא קְטַנָּה לַכַּלָּה:

משנה ד

מַשְׁחִיטִין אֶת הַטַּבָּח בְּעַל כָּרְחוֹ. שֶׁאִם קִבֵּל דִּינָר מִלּוֹקֵחַ לִתֵּן לוֹ בְּדִינָר בָּשָׂר:
אֲפִלּוּ שׁוֹר שָׁוֶה אֶלֶף. זוּז, שׁוֹחֲטוֹ בְּעַל כָּרְחוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹ לוֹקְחִים לִשְׁאָר הַבָּשָׂר. לְפִי שֶׁדָּבָר תּוֹרָה מָעוֹת קוֹנוֹת וּמֵעֵת שֶׁקִּבֵּל הַמּוֹכֵר הַדִּינָר קָנָה הַלּוֹקֵחַ הַבָּשָׂר. וְלֹא תִקְנוּ חֲכָמִים שֶׁמְּשִׁיכָה קוֹנָה וְלֹא מָעוֹת אֶלָּא גְּזֵרָה שֶׁמָּא יֹאמַר לוֹ מוֹכֵר לַקּוֹנֶה נִשְׁרְפוּ חִטֶּיךָ בָּעֲלִיָּה. דְּאִי מוֹקְמַת לְהוּ לְפֵירֵי בְּאַחֲרִיוּת הַלּוֹקֵחַ מִשָּׁנָתַן הַמָּעוֹת, אִי מִתְרְמֵי דְּלֵקָה בְּבֵית הַמּוֹכֵר שֶׁהַפֵּרוֹת שָׁם לֹא טָרַח לְאַצּוֹלִינְהוּ. אֲבָל לְאַחַר שֶׁמָּשַׁךְ מִסְתָּמָא מַמְטֵי לְהוּ לְבֵיתֵיהּ. וּבְאַרְבָּעָה פְּרָקִים אֵלּוּ הֶעֱמִידוּ חֲכָמִים דִּבְרֵיהֶם עַל דִּין תּוֹרָה שֶׁהַמָּעוֹת קוֹנוֹת:
לְפִיכָךְ אִם מֵת מֵת לַלּוֹקֵחַ. וּמַפְסִיד לַדִּינָר, שֶׁהֲרֵי בְּרְשׁוּתוֹ מֵת:
אֵינוֹ כֵּן. דְּבָעֵינַן מְשִׁיכָה וְכָל זְמַן שֶׁלֹּא מָשַׁךְ חוֹזֵר בּוֹ הַטַּבָּח:

משנה ה

יוֹם אֶחָד הָאָמוּר בְּאוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ כוּ'. לְפִי שֶׁפָּרְשַׁת אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ סְמוּכָה לְקָדְשִׁים, דִּכְתִיב יֵרָצֶה לְקָרְבַּן אִשֶּׁה, וְסָמִיךְ לֵיהּ אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ. וּבְקָדָשִׁים לַיְלָה הוֹלֵךְ אַחַר הַיּוֹם, דִּכְתִיב (ויקרא ז) בְּיוֹם קָרְבָּנוֹ יֵאָכֵל לֹא יַנִּיחַ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר, אַלְמָא לַיְלָה שֶׁלְּאַחֲרָיו קָרוּי יוֹם קָרְבָּנוֹ עַד הַבֹּקֶר. יָכוֹל אַף זֶה כֵּן [נֶאֱמַר כָּאן יוֹם אֶחָד] וְנֶאֱמַר בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית יוֹם אֶחָד וְכוּ':

פרק ו

משנה א

כְּסוּי הַדָּם כוּ'. מִשּׁוּם דִּבְעֵי לְמִתְנֵי בְּחֻלִּין אֲבָל לֹא בְּמֻקְדָּשִׁין, נָקֵט לְכֻלְּהוּ:
בְּמֻקְדָּשִׁין. חַטַּאת הָעוֹף וְעוֹלַת הָעוֹף. וְכֵן קָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת אִם עָבַר וּשְׁחָטָן אֵין טְעוּנִים כְּסוּי:

וְנוֹהֵג בְּחַיָּה וּבְעוֹף. לְמִעוּטֵי בְּהֵמָה. דְּלֹא תֵּימָא בְּהֵמָה בִּכְלַל חַיָּה. וְנַפְקָא לָן מִדִּכְתִיב בִּבְכוֹר בַּעַל מוּם (דברים טו) עַל הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמַּיִם, מַה מַּיִם אֵינָן טְעוּנִין כִּסּוּי אַף דָּם בְּהֵמָה אֵינוֹ טָעוּן כִּסּוּי:

בִּמְזֻמָּן. עוֹף הַגָּדֵל בַּבַּיִת:

וְנוֹהֵג בְּכוּי. בְּרִיָּה בִּפְנֵי עַצְמָהּ הִיא וְלֹא הִכְרִיעוּ בָּהּ חֲכָמִים אִם חַיָּה הִיא וּטְעוּנָה כִּסּוּי אִם בְּהֵמָה וְאֵינָהּ טְעוּנָה כִּסּוּי:

וְאֵין שׁוֹחֲטִים אוֹתוֹ בְּיוֹם טוֹב. מִשּׁוּם דִּלְמָא בָּעֵי כִּסּוּי, וּמְסַפֵּקָא לֹא מְחַלְּלִינַן יוֹם טוֹב:

וְאִם שְׁחָטוֹ בְּיוֹם טוֹב אֵין מְכַסִּין אֶת דָּמוֹ. וְאֲפִלּוּ הָיָה לוֹ עָפָר מוּכָן אוֹ אֵפֶר. שֶׁמָּא יֹאמַר הָרוֹאֶה, חַיָּה וַדַּאי הוּא וּלְפִיכָךְ כִּסָּה דָּמוֹ בְּיוֹם טוֹב, וְיָבֹא לְהַתִּיר חֻלְבּוֹ:

משנה ב

רַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּב. דְּסָבַר שְׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה שְׁמָהּ שְׁחִיטָה:

וַחֲכָמִים פּוֹטְרִים. דְּסָבְרֵי לָאו שְׁמָהּ שְׁחִיטָה. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

משנה ג

וַאֲחֵרִים רוֹאִין אוֹתָם. דִּבְכַהֲאי גַּוְנָא שְׁחִיטָתָן כְּשֵׁרָה:

חַיָּבִים לְכַסּוֹת. אוֹתָן אֲחֵרִים שֶׁרוֹאִים חַיָּבִים לְכַסּוֹת. כְּדִתְנַן לְקַמָּן, שָׁחַט וְלֹא כִסָּה וְרָאָהוּ אַחֵר חַיָּב לְכַסּוֹת:

פָּטוּר מִלְּכַסּוֹת. רַבִּי מֵאִיר קָאָמַר לַהּ, דְּסָבַר שְׁחִיטַת חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן בֵּינָן לְבֵין עַצְמָן נְבֵלָה גְּמוּרָה הִיא הוֹאִיל וְרֹב מַעֲשֵׂיהֶן מְקֻלְקָלִים. וְרַבָּנָן פְּלִיגִי עֲלֵיהּ דְּרַבִּי מֵאִיר בֵּין אֲרֵישָׁא בֵּין אַסֵּיפָא, אֶלָּא דְּנָטְרֵי לֵיהּ עַד דְּאַסֵּיק לְמִלְּתֵיהּ וַהֲדַר פְּלִיגִי עֲלֵיהּ, וְסָבְרֵי רַבָּנָן דְּסַפֵּק נְבֵלָה הִיא, לֹא נְבֵלָה וַדַּאִית, הִלְכָךְ לְעִנְיַן כִּסּוּי חַיָּבִים לְכַסּוֹת, וְאֵין שׁוֹחֲטִים אֲחֲרֵיהֶן אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ דְּשֶׁמָּא שְׁחִיטָה מַעֲלָיְתָא הִיא. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר:

משנה ד

שָׁחַט חַיָּה יְכַסֶּנָּה וְאַחַר כָּךְ יִשְׁחֹט אֶת הָעוֹף. דִּכְתִיב (ויקרא יז) חַיָּה אוֹ עוֹף, הִפְסִיק זֶה מִזֶּה, לְהַטְעִין כִּסּוּי לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. וְרַבָּנָן סָבְרֵי, הַאי אוֹ מִבָּעֵי לֵיהּ לְחַלֵּק, דְּאִי לָאו אוֹ הֲוָה אָמֵינָא אֵין צָרִיךְ כִּסּוּי אֶלָּא אִם כֵּן שָׁחַט שְׁנֵיהֶם. וְהַכֹּל מוֹדִים דְּלְעִנְיַן בְּרָכָה אֵינוֹ מְבָרֵךְ אֶלָּא בְּרָכָה אַחַת. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

וְרָאָהוּ אַחֵר חַיָּב לְכַסּוֹת. דִּכְתִיב בְּפָרָשַׁת כִּסּוּי הַדָּם, וְאוֹמַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל, מִצְוָה זוֹ תִּהֵא עַל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

כִּסָּהוּ הָרוּחַ חַיָּב לְכַסּוֹת. וְלֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁחָזַר וְנִתְגַּלָּה, אֲבָל לֹא חָזַר וְנִתְגַּלָּה פָּטוּר מִלְּכַסּוֹת:

משנה ה

נִתְעָרֵב בְּיַיִן. שֶׁהוּא אָדֹם וְאֵין מַרְאֵה הַדָּם נִכָּר בּוֹ:

רוֹאִין אוֹתוֹ. יַיִן: **כְּאִלּוּ הוּא מַיִם**. וְאִם הָיָה מַרְאִית דָּם נִכָּר בַּמַּיִם כְּשִׁעוּר זֶה, חַיָּב לְכַסּוֹת:

נִתְעָרֵב בְּדָם בְּהֵמָה. דְּלָאו בַּר כִּסּוּי הוּא, וְרֻבּוֹ דָּם בְּהֵמָה:

אוֹ בְדַם הַחַיָּה. בְּדָם הֶקֵּז שֶׁל חַיָּה:

רוֹאִין אוֹתוֹ. שֶׁאֵינוֹ טָעוּן כִּסּוּי: **כְּאִלּוּ הוּא מַיִם**. וְאִם הָיָה הַדָּם הַזֶּה שֶׁל שְׁחִיטַת חַיָּה וְעוֹף נִכָּר בּוֹ, חַיָּב לְכַסּוֹת:

אֵין דָּם מְבַטֵּל דָּם. וַאֲפִלּוּ אֵין מַרְאִית דָּם נִכֶּרֶת בַּמַּיִם כְּמוֹת דַּם בְּהֵמָה זֶה, אֵין דַּם הַחַיָּה בָּטֵל. דְּקָסָבַר רַבִּי יְהוּדָה מִין בְּמִינוֹ לֹא בָטֵל. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

משנה ו

דָּם הַנִּתָּז. עַל גַּבֵּי הַכֹּתֶל:

אֵימָתַי. לְפֵרוּשֵׁי קָא אָתֵי וְלֹא לְאִפְלוּגֵי:

משנה ז

וּבְחֹל הַדַּק. כֹּל שֶׁאֵין הַיּוֹצֵר צָרִיךְ לְכָתְשׁוֹ:

חַרְסִית. שְׁחִיקַת חֶרֶס:

וּמְגוּפָּה. כִּסּוּי שֶׁל חֶרֶס שֶׁעַל פִּי הֶחָבִית:

דָּבָר שֶׁאֵין מְגַדֵּל בּוֹ צְמָחִים אֵין מְכַסִּים בּוֹ. וְסִיד וְחַרְסִית וּלְבֵנָה וּמְגוּפָּה שֶׁכְּתָשָׁן דִּתְנַן לְעֵיל שֶׁמְּכַסִּין בָּהֶן, אַף עַל גַּב דְּאֵין מְגַדְּלִים צְמָחִין, הוֹאִיל וּמַעֲקָרָא קָדֶם שֶׁנַּעֲשֵׂית בָּהֶן מְלָאכָה הָיוּ מְגַדְּלִים צְמָחִים, מְכַסִּין בָּהֶן. וְהַאי כְּלָלָא דְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל לְאוֹ דַּוְקָא, דְּהָא נְסֹרֶת שֶׁל חָרָשִׁים דַּקָּה וּנְעֹרֶת שֶׁל פִּשְׁתָּן אָמְרִינַן בַּבְּרַיְתָא דִּמְכַסִּין בָּהֶן, אַף עַל גַּב דְּאֵינָן מְגַדְּלִין צְמָחִין. וְאֶפֶר מְכַסִּים בּוֹ מִשּׁוּם דְּאִקְּרֵי עָפָר דִּכְתִיב (במדבר יט) מֵעֲפַר שְׂרֵפַת הַחַטָּאת. וְכֵן מְכַסִּים בִּשְׁחִיקַת הַזָּהָב דִּכְתִיב (איוב כח) וְעַפְרוֹת זָהָב לוֹ:

פרק ז

משנה א

גִּיד הַנָּשֶׁה. וּבְמָקְדָּשִׁים. אֲפִלּוּ עוֹלָה שֶׁכָּלְהּ כָּלִיל, מוֹצִיא אֶת הַגִּיד וּמַשְׁלִיכוֹ עַל הָאֵפֶר הַצָּבוּר בַּמִּזְבֵּחַ הַקָּרוּי תַּפּוּחַ, וְאֵינוֹ מַקְרִיבוֹ עִם הַבָּשָׂר:

שֶׁאֵין לוֹ כָךְ. אֵין לוֹ כַּף יֶרֶךְ דּוֹמָה לְשֶׁל אָדָם שֶׁהוּא עָגֹל, אֶלָּא הַבָּשָׂר שֶׁעַל הַקּוּלִית שֶׁל עוֹף בָּרֹחַב הוּא. וְאִם נִמְצָא עוֹף שֶׁיֵּשׁ לוֹ כַּף עָגֹל, גִּיד הַנָּשֶׁה שָׁלוֹ אָסוּר:

וְנוֹהֵג בְּשָׁלִיל. בֶּן תִּשְׁעָה חַי הַנִּמְצָא בִּבְהֵמָה:

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֵינוֹ נוֹהֵג בְּשָׁלִיל. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

וְחָלְבּוֹ. שֶׁל שְׁלִיל מֻתָּר. פֵּרוּשׁ אַחֵר וְחֶלְבּוֹ, שֶׁל גִּיד. כְּלוֹמַר שֶׁמָּנוֹ שֶׁל גִּיד מֻתָּר לְדִבְרֵי הַכֹּל, אֶלָּא שֶׁיִּשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים נָהֲגוּ בּוֹ אִסּוּר:

וְאֵין הַטַּבָּחִים נֶאֱמָנִים. לוֹמַר נְטָלְנוּהוּ. מִפְּנֵי שֶׁטָּרַח הוּא לָהֶם לְחַטֵּט אַחֲרָיו. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר:

משנה ב

שׁוֹלַח אָדָם יָדוֹ לְנָבְרִי וְכוּ'. וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא יִרְאֶנּוּ יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁשּׁוֹלְחוֹ לוֹ וְיַחֲזֹר וְיִקְּנֶנּוּ אוֹתָהּ מִן הַנָּבְרִי וְיֹאכְלֶנָּה בְּגִידָהּ. כֵּיוָן דִּשְׁלֵמָה הִיא, מְקוֹמוֹ שֶׁל גִּיד הַנָּשֶׁה הָיָה נִכָּר אִם נֶחְטַט הַיְּמָנָה, וְהַלּוֹקֵחַ מֵבִין שֶׁלֹּא נִטַּל וְנוֹטְלוֹ:

שֶׁיְּטַל אֶת כֻּלּוֹ. יְחַטֵּט אַחֲרָיו:

לְקַיֵּם בּוֹ מִצְוַת נְטִילָה. גּוֹמְמוֹ מִלְּמַעְלָה וְדַיּוֹ:

משנה ג

אֲכָלוֹ וְאֵין בּוֹ כַּזַּיִת חַיָּב. מִשּׁוּם דִּבְרֵיהָ הוּא, חַיָּב בְּכָל שֶׁהוּא, כְּאוֹכֵל נְמָלָה כָּל שֶׁהוּא שֶׁחַיָּב:

מִזֶּה כַּזַּיִת. מִיֶּרֶךְ שֶׁל יָמִין כַּזַּיִת, וְכֵן מִיֶּרֶךְ שֶׁל שְׂמֹאל:

אֵינוֹ סוֹפֵג אֶלָּא אַרְבָּעִים. דְּסָבַר רַבִּי יְהוּדָה אֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בְּשֶׁל יָמִין, דְּדָרֵישׁ הַיֶּרֶךְ, הַמְיֻמֶּנֶת שֶׁבַּיֶּרֶךְ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

משנה ד

כְּבָשָׂר בְּלָפֶת. רוֹאִין כְּאִלּוּ הַיֶּרֶךְ לְפָתוֹת וְהַגִּיד בָּשָׂר, וְאִלּוּ הָיָה נוֹתֵן טַעַם בָּשָׂר כְּשִׁעוּר הַגִּיד, בִּלְפָתוֹת [כְּשִׁעוּר] הַיֶּרֶךְ, אָסוּר. דְּשִׁעוּרִים הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, וּגְמִירֵי דִּבְהָכִי מְשַׁעֲרִים, אַף עַל פִּי שֶׁאִלּוּ הָיָה כְּרוּב אוֹ קַפְלוֹט הָיָה צָרִיךְ פָּחוֹת אוֹ יוֹתֵר. וְהָא מַתְנִיתִין אִדְּחִיָּא לַהּ וְאֵינָהּ הֲלָכָה. דְּקָמָא לָן אֵין בַּגִּידִין בְּנוֹתֵן טַעַם, דְּבֵין נִתְבַּשֵּׁל וּבֵין נִמְלַח וּבֵין נִצְלָה, מַשְׁלִיכוֹ וּמֻתָּר. וְדַוְקָא בּוֹ, אֲבָל שֶׁמָּנוֹ יֵשׁ בּוֹ בְּנוֹתֵן טַעַם, וְאִם לֹא נִטַּל שֶׁמָּנוֹ אוֹסֵר. וְנוֹתֵן טַעַם הָאָמוּר בְּמַיִן בְּמַיִן שֶׁאֵין אָדָם יָכוֹל לְהַבְחִינוֹ, מְשַׁעֲרִין אוֹתוֹ בְּשִׁשִּׁים:

משנה ה

גִּיד הַנָּשֶׁה שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל עִם הַגִּידִים. שֶׁל הֶתֵּר:

בִּזְמַן שֶׁמַּכִּירוֹ. מַשְׁלִיכוֹ לַחוּץ וְאֵין כָּאן אֶלָּא פְּלִיטָתוֹ:

בְּנוֹתֵן טַעַם. אִם יֵשׁ בַּגִּיד שֶׁל אִסּוּר בְּנוֹתֵן טַעַם בְּכָל אֵלּוּ, כֻּלָּן אֲסוּרִים:

וְאִם לָאו. שֶׁאֵינוֹ מַכִּירוֹ: **כֻּלָּן אֲסוּרִים**. דִּבְכָל אֶחָד יֵשׁ לוֹמַר זֶה הוּא, וְלֹא בָּטֵיל בְּרֻבָּא, דְּכִבְרִיָּה הוּא חָשׁוּב וּבְרִיָּה לֹא בְּטֵלָה:

בִּזְמַן שֶׁמַּכִּירָן. לַחֲתִיכוֹת הָאִסּוּר, מְשַׁעֲרִינַן בְּנוֹתַן טַעַם, וְאִי אֵין בָּהֶן כְּדֵי לָתֵת טַעַם בְּשֶׁל הֶתֵּר הֲרֵי הַשְּׁאָר מֻתָּרוֹת:

וְאִם אֵין מַכִּירָן. כָּל הַחֲתִיכוֹת אֲסוּרוֹת. דְּכָל אַחַת יֵשׁ לָחוּשׁ וְלוֹמַר שֶׁמָּא זוֹ הִיא. וְאֵינָהּ בְּטֵלָה בְּרֹב, הוֹאִיל וּרְאוּיָה לְהִתְכַּבֵּד בָּהּ לִפְנֵי הָאוֹרְחִים:

וְהָרֹטֶב מֻתָּר. אִם אֵין בַּחֲתִיכוֹת הָאִסּוּר כְּדֵי לָתֵת טַעַם בָּרֹטֶב וּבַקְּפָה וּבַחֲתִיכוֹת. וַהֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה בְּאִסּוּר שֶׁנִּתְעָרֵב בְּהֶתֵּר, מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ דְּאִיכָּא לְמֵיקָם אַטַּעֲמָא, אִם תְּרוּמָה הִיא שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּחֻלִּין, יִטְעֲמֶנָּה כֹּהֵן, וְאִם דָּבָר אִסּוּר הוּא, יִטְעֲמֶנּוּ נָחְתּוֹם נָכְרִי, אִם אוֹמֵר שֶׁאֵין בַּתַּעֲרֹבֶת טַעַם הַתְּרוּמָה אוֹ טַעַם הָאִסּוּר, הַכֹּל מֻתָּר. וְהֵימְנוּהוּ רַבָּנָן לְנָחְתּוֹם נָכְרִי, כֵּיוָן דְּמַלַּאכְתּוֹ הוּא לֹא מְשַׁקֵּר, שֶׁלֹּא יַפְסִיד אֻמָּנוּתוֹ. וְאִם נִתְעָרֵב מִין בְּמִינוֹ דְּלֵיכָּא לְמֵיקָם אַטַּעֲמָא, אוֹ מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ וְאֵין כָּאן כֹּהֵן אוֹ נָכְרִי שֶׁנּוּכַל לִסְמֹךְ עָלָיו, אִם הָאִסּוּר הוּא מֵחֵלֶב וְדָם נְבֵלוֹת וּטְרֵפוֹת שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים וּבְהֵמָה וְעוֹפוֹת וְדָגִים טְמֵאִין וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה, מְשַׁעֲרִים אוֹתוֹ בְּשִׁשִּׁים, אִם יֵשׁ שִׁשִּׁים שֶׁל הֶתֵּר כְּנֶגֶד הָאִסּוּר הַכֹּל מֻתָּר, וְאִם לָאו, הַכֹּל אָסוּר. וְכֵן שֶׁמָּן שֶׁל גִּיד הַנָּשֶׁה, מְשַׁעֲרִים אוֹתוֹ כְּנֶגֶד שִׁשִּׁים שֶׁל הֶתֵּר. אֲבָל כָּחָל שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל עִם בָּשָׂר מְשַׁעֲרִים אוֹתוֹ בְּשִׁשִּׁים, וּכְחָל מִן הַמְּנִין, מִפְּנֵי שֶׁאִסּוּרוֹ מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים. וּבֵיצָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ אֶפְרוֹחַ שֶׁנִּתְבַּשְּׁלָה עִם שְׁאָר בֵּיצִים שֶׁל הֶתֵּר, צְרִיכָא שִׁשִּׁים וְאַחַת כְּנֶגְדָּהּ. וְאִם הָאִסּוּר הוּא תְּרוּמָה וְחַלָּה וּבִכּוּרִים, אִם הוּא מִין בְּמִינוֹ אוֹ מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ, וְאֵין שָׁם כֹּהֵן [אוֹ נָכְרִי] שֶׁיִּטְעַם, מְשַׁעֲרִינַן אוֹתוֹ בְּמֵאָה שֶׁל חֻלִּין. וְאִם עָרְלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם, מְשַׁעֲרִים אוֹתָן בְּמָאתַיִם. וְכָל הַשִּׁעוּרִים הַלָּלוּ מְשַׁעֲרִים בְּכָל מָה שֶׁבַּקְּדָרָה, בָּרֹטֶב וּבַחֲתִיכוֹת וּבַתַּבְלִין וּבַקְּפָה, וְהוּא הַדִּין דִּיק שֶׁבְּשׁוּלֵי הַקְּדָרָה. וּכְמוֹ שֶׁהוּא בָּא לְפָנֵינוּ מְשַׁעֲרִינַן לֵיהּ, וְלֹא מְשַׁעֲרִין בְּמַאי דְּבָלַע קְדֵרָה מִן הַהֶתֵּר, לְפִי שֶׁאַף מִן הָאִסּוּר נִבְלַע וְנִתְמַעֵט מִכְּמוֹת שֶׁהָיָה, דְּאַטּוּ דְּהֶתֵּרָא בָּלַע דְּאִסּוּרָא לֹא בָּלַע:

משנה ו

וְאֵינוֹ נוֹהֵג בְּטֻמְאָה. שֶׁאִם אָכַל גִּיד הַנָּשֶׁה שֶׁל טְמֵאָה, לְמַאן דְּאָמַר יֵשׁ בַּגִּידִים בְּנוֹתַן טַעַם, לוֹקֶה מִשּׁוּם טְמֵאָה וְלֹא מִשּׁוּם גִּיד. וּלְמַאן דְּאָמַר אֵין בַּגִּידִים בְּנוֹתַן טַעַם, פָּטוּר מִכְּלוּם, דְּבִטְהוֹרָה עֵץ הוּא וַהֲתוֹרָה חִיְּבָה עָלָיו, אֲבָל בִּטְמֵאָה אֵינוֹ נוֹהֵג:

מִבְּנֵי יַעֲקֹב נֶאֱסָר. וַעֲדַיִן טְמֵאָה מֻתֶּרֶת לָהֶן עַד מַתַּן תּוֹרָה:

אָמְרוּ לוֹ. פָּסוּק זֶה שֶׁהִזְהִיר עָלָיו בְּסִינַי נֶאֱמַר, וְעַד סִינַי לֹא הֻזְהָרוּ:

אֶלָּא שֶׁנִּכְתַּב בְּמִקּוֹמוֹ. לְאַחַר שֶׁנֶּאֱמַר בְּסִינַי, כְּשֶׁבָּא לְסַדֵּר מֹשֶׁה אֶת הַתּוֹרָה כָּתַב הַמִּקְרָא הַזֶּה עַל הַמַּעֲשֶׂה, עַל כֵּן הֻזְהָרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי כֵן שֶׁלֹּא יֹאכְלוּ גִּיד הַנָּשֶׁה [לְיַדֵּעַ מֵאֵיזֶה טַעַם נֶאֱסַר לָהֶם]. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

פרק ח

משנה א

כָּל הַבָּשָׂר אָסוּר לְבַשֵּׁל בְּחָלָב. יֵשׁ מֵהֶן מִדִּבְרֵי תוֹרָה, כְּגוֹן בְּשַׂר בְּהֵמָה. וְיֵשׁ מֵהֶן מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים, כְּגוֹן בְּשַׂר עוֹף:

חוּץ מִבְּשַׂר דָּגִים וַחֲגָבִים. שֶׁאֵינָן לֹא מִדִּבְרֵי תוֹרָה וְלֹא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים:

וְאָסוּר לְהַעֲלוֹתָן עִם הַגְּבִינָה עַל הַשֻּׁלְחָן. וַאֲפִלּוּ בְּשַׂר עוֹף דְּאִסּוּר אֲכִילָתוֹ מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים אָסוּר לְהַעֲלוֹתוֹ עִם הַגְּבִינָה עַל הַשֻּׁלְחָן. גְּזֵרָה שֶׁמָּא יַעֲלֶה גְּבִינָה עִם בְּשַׂר הַבְּהֵמָה בְּאִלְפָּס רוֹתֵחַ שֶׁהוּא אָסוּר מִן הַתּוֹרָה, דְּהַיְינוּ מְבַשֵּׁל:

הַנּוֹדֵר מִן הַבָּשָׂר. בִּנְדָרִים הֲלֵךְ אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם, וּלְכָל מִין בָּשָׂר אָדָם קוֹרֵא בָּשָׂר, חוּץ מִבְּשַׂר דָּגִים וַחֲגָבִים:

וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים לֹא עוֹלֶה וְלֹא נֶאֱכָל. וְאֵין לְהַקְשׁוֹת בֵּית הִלֵּל הַיְינוּ תַּנָּא קַמָּא דְּאָמַר לְעֵיל וְאָסוּר לְהַעֲלוֹתָן עִם הַגְּבִינָה עַל הַשֻּׁלְחָן, דְּיֵשׁ לוֹמַר דְּהָכִי קָאָמַר, דָּבָר זֶה מַחֲלֹקֶת בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל. וְאֵין זֶה סְתָם וְאַחַר כָּךְ מַחֲלֹקֶת, דְּבֵית שַׁמַּאי בִּמְקוֹם בֵּית הִלֵּל אֵינָהּ מִשְׁנָה:

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי כוּ'. הָא קָמַשְׁמַע לָן דְּתַנָּא קַמָּא רַבִּי יוֹסֵי הִיא. וּמִפְּנֵי שֶׁשָּׁכַח וְלֹא הִזְכִּיר שְׁמוֹ בַּתְּחִלָּה, הִזְכִּיר שְׁמוֹ בַּסּוֹף, וַהֲרֵי הוּא כְּאִלּוּ אָמַר הַאי דְּהָעוֹף עוֹלֶה וְאֵינוֹ נֶאֱכָל דִּבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים לֹא עוֹלֶה וְלֹא נֶאֱכָל, רַבִּי יוֹסֵי אָמְרָהּ, שֶׁרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר זוֹ מַקֵּלִי בֵּית שַׁמַּאי וּמַחֲמִרֵי בֵּית הִלֵּל:

בַּשֻּׁלְחָן שֶׁאוֹכֵל עָלָיו. דְּאַיְדֵי דְּמִמְּשַׁמְּשֵׁי בֵּיהּ יָדָא אָתֵי לְאִתְנוֹחֵי זֶה עַל גַּב זֶה:

משנה ב

וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִהְיוּ נוֹגְעִים זֶה בָּזֶה. דְּאִי נָגְעִי, אַף עַל גַּב דְּצוֹנֵן בְּצוֹנֵן הוּא, בָּעֵי הֲדָחָה:

שְׁנֵי אַכְסָנָאִין אוֹכְלִים עַל שֻׁלְחָן אֶחָד. דְּוַקָא שֶׁאֵין מַכִּירִין זֶה אֶת זֶה. אֲבָל מַכִּירִין זֶה אֶת זֶה, אָסוּר, שֶׁמָּא יִטֹּל אֶחָד מֵהֶן מִשֶּׁל חֲבֵרוֹ וְיֹאכַל. וְהֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל:

משנה ג

טִפַּת חָלָב שֶׁנָּפְלָה. בְּתוֹךְ הַקְּדֵרָה עַל אַחַת מִן הַחֲתִיכוֹת שֶׁכְּלָהּ חוּץ לְרֹטֶב, וְלֹא הֵגִיס אֶת הַקְּדֵרָה וְלֹא כִסָּה אוֹתָהּ, הֲרֵי לֹא נֶחְלַק טַעַם הַטִּפָּה אֶלָּא לְאוֹתָהּ חֲתִיכָה בִּלְבַד:

אִם יֶשׁ בָּהּ בְּנוֹתֵן טַעַם בְּאוֹתָהּ חֲתִיכָה. כְּלוֹמַר אִם אֵין בְּאוֹתָהּ חֲתִיכָה לְבַדָּהּ שִׁשִּׁים לְבַטֵּל הַטִּפָּה, מֵיָד נֶאֱסֶרֶת הַחֲתִיכָה, וְאוֹסֶרֶת חֲבֵרוֹתֶיהָ וְצָרִיךְ שִׁשִּׁים כְּנֶגֶד כָּל הַחֲתִיכָה:

נִעַר אֶת הַקְּדֵרָה. שֶׁהֵגִיס בָּהּ מֵיָד קוֹדֶם שֶׁקִּבְּלָה הַחֲתִיכָה טַעַם מִן הַטִּפָּה, דְּהַשְׁתָּא נִתְעָרְבָה הַטִּפָּה בְּכֻלָּן:

אִם יֶשׁ בְּנוֹתָן טַעַם בְּאוֹתָהּ קְדָרָה. כְּלוֹמַר אֵין כֹּחַ בַּטִּפָּה לֶאֱסֹר כֻּלָּן אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ בָּהּ טַעַם לִתֵּן בְּכָל הַקְּדֵרָה:

הַכָּחָל. דַּד הַבְּהֵמָה:

קוֹרְעוֹ וּמוֹצִיא אֶת חֲלָבוֹ. קוֹרְעוֹ שְׁתֵּי וָעֵרֶב וְטָחוֹ בַּכֹּתֶל. וּמֻתָּר אַחַר כָּךְ לְבַשְּׁלוֹ עִם בָּשָׂר בַּקְּדֵרָה:

לֹא קָרְעוֹ אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו. אִם בִּשְּׁלוֹ לְבַדּוֹ בַּקְּדֵרָה. וּמֻתָּר לַעֲשׂוֹת כֵּן אֲפִלּוּ לְכַתְּחִלָּה, אֶלָּא אַיְדֵי דְּבָעֵי לְמִתְנֵי סֵיפָא גַּבֵּי לֵב לֹא קָרְעוֹ אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו אֲבָל אִסּוּרָא מִיהָא אִיכָּא, תְּנֵי נַמֵּי רֵישָׁא אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו. וְאִם בִּשְּׁלוֹ עִם בָּשָׂר בְּלֹא קְרִיעָה, מְשַׁעֲרִים אוֹתוֹ בְּשִׁשִּׁים וּכְחָל עַצְמוֹ מִן הַמְּנִין, וְהַכָּחָל נִשְׁאָר לְעוֹלָם אָסוּר:

הַלֵּב קוֹרְעוֹ וּמוֹצִיא אֶת דָּמוֹ. לֹא קְרָעוֹ אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו. לְהֵיוֹת בְּכָרֵת. וּבְמַסֶּכֶת כְּרֵתוֹת [דף כב] מוֹקֵי לַהּ בְּלֵב עוֹף, שְׁאֵין בְּדָמוֹ כַּזַּיִת. אֲבָל בְּלֵב בְּהֵמָה חַיָּב כָּרֵת אִם אָכָלוֹ וְלֹא קְרָעוֹ לְאַחַר בִּשּׁוּלוֹ. אֲבָל בְּשַׂר הַלֵּב אֵינוֹ נֶאֱסָר, שֶׁהַלֵּב חֶלְקָן הוּא וְאֵינוֹ בּוֹלֵעַ:

אֵינוֹ עוֹבֵר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה. אֵינוֹ יָכוֹל לְבֹא לִידֵי לֹא תַּעֲשֶׂה. כְּלוֹמַר אֵין לָחוּשׁ שֶׁמָּא יֹאכְלֶנּוּ וְיַעֲבֹר עָלָיו, דְּאִי נַמִּי אָכִיל לֵיהּ אֵינוֹ עוֹבֵר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה:

משנה ד

מֻתָּר לְבַשֵּׁל וּמֻתָּר בַּהֲנָאָה. דְּאֵין בּוֹ מִשּׁוּם בָּשָׂר בְּחָלָב. דִּתְלָתָא גְּדֵי כְּתִיבֵי גַּבֵּי אִסּוּר בָּשָׂר בְּחָלָב, וְחַד מִנַּיְהוּ לְהוֹצִיא אֶת הַטְּמֵאָה, שֶׁאִם בִּשֵּׁל בָּשָׂר בְּהֵמָה טְמֵאָה אֲפִלּוּ בַּחֲלֵב בְּהֵמָה טְהוֹרָה, מֻתָּר. וּבַאֲכִילָה מִיהָא אָסוּר, מִשּׁוּם בָּשָׂר טָמֵא. וְכֵן נַמִּי תְּלָתָא בַּחֲלֵב אִמּוֹ כְּתִיבֵי, וְחַד מִנַּיְהוּ לְמֵעוּטֵי חֲלֵב טְמֵאָה, וַאֲפִלּוּ הַבָּשָׂר טָהוֹר:

פְּרָט לְחַיָּה וּלְעוֹף וְלִבְהֵמָה טְמֵאָה. גְּדֵי פְּרָט לְעוֹף שֶׁאֵינוֹ בְּהֵמָה. גְּדֵי פְּרָט לַחַיָּה, דְּאַף עַל גַּב דְּחַיָּה בִּכְלַל בְּהֵמָה, אָתָא קְרָא יְתֵרָא וְאַפְקֵיהּ. גְּדֵי וְלֹא בְּהֵמָה טְמֵאָה, וְנַפְקָא לָן מִדִּכְתִיב (בראשית כז) וְאֶת עוֹרוֹת גְּדָיֵי הָעִזִּים, וַיְשַׁלַּח יְהוּדָה אֶת גְּדִי הָעִזִּים (שם לח), כָּאן פֵּרֵשׁ לְךָ הַכָּתוּב דִּגְדֵי זֶה מֵעִזִּים הוּא, הָא אִם לֹא פֵּרֵשׁ, יֵשׁ בְּמַשְׁמַע אַף שְׁאָר בְּהֵמָה, מִדְּאִצְטְרִיךְ בֵּיהּ לְפֵרוּשֵׁי:

נֶאֱמַר לֹא תְּאכְלוּ כָּל נְבֵלָה. וְנֶאֱמַר בְּאוֹתוֹ פָּסוּק עַצְמוֹ לֹא תְּבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ, דְּמַשְׁמַע כָּל שֶׁנּוֹהֵג בּוֹ אִסּוּר נְבֵלָה יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם בָּשָׂר בְּחָלָב. וְאֵיכָא בֵּין רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי וּבֵין רַבִּי עֲקִיבָא, דְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי סָבַר חַיָּה דְּאוֹרַיְתָא, דְּכָל שֶׁהוּא אִסּוּר מִשּׁוּם נְבֵלָה יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם בָּשָׂר בְּחָלָב, חוּץ מִן הָעוֹף שֶׁאֵין לוֹ חֲלֵב אִם. וְרַבִּי עֲקִיבָא סָבַר, חַיָּה לָאו דְּאוֹרַיְתָא. אִי נַמִּי, עוֹף מִדְּרַבָּנָן אִיכָּא בֵּינַיְהוּ, רַבִּי עֲקִיבָא דְּפָרִישׁ אֵינוֹ מִן הַתּוֹרָה, מַשְׁמַע הָא מִדְּרַבָּנָן יֵשׁ בּוֹ אִסּוּר. אֲבָל רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי דְּלֹא פָּרִישׁ הַאי לִישָׁנָא, שָׁרֵי לֵיהּ לְנַמְרֵי. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא:

משנה ה

קֵבָה. חֶלֶב הַקָּרוּשׁ שֶׁבְּתוֹךְ הַקֵּבָה:

נִקְרֵי וְשֶׁל נְבֵלָה. הֵכִי קָאָמַר, שְׁחִיטַת נִקְרֵי שֶׁהִיא נְבֵלָה, הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה:

הַמַּעֲמִיד. חֶלֶב:

בְּעוֹר שֶׁל קֵבָה. דְּהוּא בָּשָׂר:

אִם יֵשׁ בָּהּ. לִתֵּן טַעַם בֶּחָלָב: **הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה**. וְאִם לְאו, מֻתֶּרֶת. וְאַף עַל פִּי שֶׁהוּא מַעֲמִיד, הוֹאִיל וְהָעוֹר עַצְמוֹ שֶׁל הֶתֵּר הוּא וְאֵין אִסּוּרוֹ אֶלָּא מֵחֲמַת דָּבָר אַחֵר שֶׁנִּתְעָרֵב בּוֹ, לֹא אָמְרִינַן בְּהַאי הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַמַּעֲמִיד. אֲבָל אִם הֶעֱמִיד הַגְּבִינָה בְּעוֹר קֵבָה שֶׁל נְבֵלָה, אֲפִלּוּ אֵין בָּהּ לִתֵּן טַעַם בֶּחָלָב, אָסוּר, מִפְּנֵי הַמַּעֲמִיד שֶׁאָסוּר וְאִסּוּרוֹ מֵחֲמַת עַצְמוֹ. וּלְפִיכָךְ אָסְרוּ גְּבִינוֹת הַנָּכְרִים, מִפְּנֵי שֶׁמַּעֲמִידִין אוֹתָם בְּעוֹר קֵבָה שֶׁל נְבֵלָה. אֲבָל הַקֵּבָה עַצְמָהּ דְּהַיְנוּ הֶחָלָב הַקָּרוּשׁ שֶׁבְּתוֹךְ הַקֵּבָה, אַסִּיקְנָא דְּלֵית בָּהּ אִסּוּר כְּלָל, דְּפֵרְשָׁא בְּעַלְמָא הוּא. כֵּן כָּתַב רַמְבַּ"ם. אֲבָל רַשְׁ"י כָּתַב, וְחֶלֶב הַנִּמְצָא קָרוּשׁ בְּעוֹר הַקֵּבָה שֶׁמּוֹלְחִין אוֹתָהּ בְּעוֹרָהּ, אֲנִי הָיִיתִי נוֹהֵג הֶתֵּר עַד הֵנָּה, וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יִתְּנוּ בָּהּ חֶלֶב אַחֵר, וְטוֹעֶה הָיִיתִי בְּכָךְ, שֶׁהָיִיתִי סוֹבֵר מִדְּאָמְרִינַן [בַּעֲבוֹדָה זָרָה דַּף כט] גִּבֵּי קִבַּת עוֹלָה, כֹּהֵן שֶׁדַּעְתּוֹ יָפָה גּוֹמָעָהּ חַיָּה, שְׁמַע מִנָּהּ פֵּרְשָׁא בְּעַלְמָא הִיא וְלֹא מִתַּסְּרָא, וְלֹא הִיא, חֶלֶב גָּמוּר הוּא, מִדְּתָנַן בְּמַתְנִיתִין כְּשֶׁרָה שֶׁיָּנְקָה מִן הַטְּרֵפָה קִבָּתָהּ אֲסוּרָה, שְׁמַע מִנָּהּ חֶלֶב הוּא. וְקִבַּת עוֹלָה דְּשַׁרְיָא, מְשׁוּם דְּלָאו גּוּפָהּ הוּא אֶלָּא שֶׁיָּנְקָתוּ מֵאִמּוֹ וַהֲוָה לֵיהּ כְּנוּס בְּתוֹךְ מֵעֶיהָ כְּנָתוּן בִּקְעָרָה וּמֻתָּר:

משנה ו

שֶׁהַחֵלֶב מוֹעָלִין בּוֹ. וְאֶפִלּוּ קָדְשִׁים קַלִּים שֶׁהֵן מָמוֹן בְּעָלִים וְאֵין בָּהֶן מְעִילָה בְּחַיֵּיהֶן, יֵשׁ מְעִילָה בְּאֲמוּרֵיהֶן לְאַחַר שֶׁנִּזְרַק דָּמָן. דִּכְתִיב גַּבֵּי קָדְשִׁים קַלִּים (ויקרא ג) כָּל חֵלֶב לַה', וּלְהָכִי כְּתִיב בְּהוּ לַה', לְמֵימַר דְּקָדְשֵׁי ה' קְרִינַן בֵּיהּ לְעִנְיַן מְעִילָה:

וְטָמֵא. אִם אָכְלוֹ בְּטֻמְאַת הַגּוּף חַיָּב שְׁתֵּי חַטָּאוֹת, אַחַת מִשּׁוּם חֵלֶב וְאַחַת מִשּׁוּם טֻמְאַת הַגּוּף:

מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּדָם. דְּגַבֵּי דָּם כְּתִיב (שם ז) עַל הַמִּזְבֵּחַ לְכַפֵּר, לְכַפָּרָה נְתָתִיו וְלֹא שֶׁיְּהֵא קָרוּי שֶׁלִּי לִמְעֹל בּוֹ, שֶׁאֵינוֹ עוֹמֵד אֶלָּא לְכַפֵּר בִּשְׁבִילְכֶם. וּמִשּׁוּם פִּגּוּל אֵין בּוֹ, דְּכָל שֶׁדָּבָר אַחֵר מַתִּיר אוֹתוֹ, כְּגוֹן בְּשַׂר קָדָשִׁים שֶׁהַדָּם מַתִּירוֹ לַכֹּהֲנִים בְּזָרִיקָתוֹ, וּכְגוֹן עוֹלָה שֶׁדָּמָהּ מַתִּירָהּ לַמִּזְבֵּחַ, דְּאִם לֹא נִזְרַק דָּמָהּ אֵין אֲבָרֶיהָ נִקְטָרִים דִּכְתִיב (שם) וְזָרַק הַכֹּהֵן אֶת הַדָּם עַל מִזְבַּח ה' וְהַדֶּר וְהִקְטִיר הַחֵלֶב לְרֵיחַ נִחוֹחַ, אֵלּוּ יֵשׁ בָּהֶן מִשּׁוּם פִּגּוּל, אֲבָל דָּם דְּהוּא גּוּפֵיהּ מַתִּיר הוּא אֵין חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם פִּגּוּל. וּמִשּׁוּם נוֹתָר וְטֻמְאָה נַמִּי אֵין בּוֹ, דִּכְתִיב בַּדָּם תְּרֵי מְעוּטֵי, הוּא וְלָכֶם, חַד לְמְעוּטֵי מִנּוֹתָר וְחַד לְמְעוּטֵי מִטֻּמְאָה:

אֶלָּא בִּבְהֵמָה טְהוֹרָה. כְּדִכְתִיב (שם ז) מִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר יַקְרִיב מִמֶּנָּה:

פרק ט

משנה א

הָעוֹר וְהָרֹטֶב. מִשּׁוּם דִּתְנַן בְּפֶרֶק בְּהֵמָה הַמְּקֻשָּׁה [דף עז] גַּבֵּי שִׁלְיָא, וְאֵינָהּ מְטַמְּאָה טֻמְאַת אֳכָלִים וְלֹא טֻמְאַת נְבֵלוֹת, תְּנָא הָעוֹר וְהָרֹטֶב. וְהַאי דְּאַפְסְקֵיהּ, מִשּׁוּם דִּתְנָא בְּפֶרֶק בְּהֵמָה הַמְּקֻשָּׁה מְצָא בָהּ בֵּן תִּשְׁעָה חַי טָעוּן שְׁחִיטָה וְחַיָּב בְּאוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ, תְּנָא אַחַר כָּךְ אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ. וְאַיְדֵי דְּאַיְרֵי בֵּיהּ בִּשְׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה תְּנֵי בַּתְרֵיהּ כְּסוּי הַדָּם. וְאַיְדֵי דְּתָנָא בְּכְסוּי הַדָּם וְנוֹהֵג בְּחַיָּה וְעוֹף תָּנָא גִּיד הַנָּשֶׁה דְּנוֹהֵג בְּחַיָּה וְלֹא בְּעוֹף. וְאַיְדֵי דְּאַיְרֵי בֵּיהּ בְּיֶרֶךְ שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל בָּהּ גִּיד הַנָּשֶׁה [בִּבְלִיעַת אִסּוּר], תָּנָא כָּל הַבָּשָׂר. וּבַתְרֵיהּ הָדָר לְעִנְיָנָא קַמַּיְתָא דְּשִׁלְיָא, אַוֹאֵינָהּ מְטַמְּאָה טֻמְאַת אֳכָלִים:

הָעוֹר וְהָרֹטֶב. הָעוֹר שֶׁל בְּהֵמָה שְׁחוּטָה כְּגוֹן פָּחוֹת מִכַּבֵּיצָה בָּשָׂר וְעוֹרָהּ מְחֻבָּר בָּהּ, מִצְטָרֵף, מִפְּנֵי שֶׁהוּא שׁוֹמֵר לַבָּשָׂר, וְהַשּׁוֹמְרִים מִצְטָרְפִים לְטֻמְאָה קַלָּה שֶׁהִיא טֻמְאַת אֳכָלִים, דִּכְתִיב בָּהּ (ויקרא יא) עַל כָּל זֶרַע זָרוּעַ אֲשֶׁר יִזָּרֵעַ, כְּדֶרֶךְ שֶׁבְּנֵי אָדָם מוֹצִיאִים לְזָרִיעָה, חִטָּה בְּקִלְפָּתָהּ וּשְׂעֹרָה בְּקִלְפָּתָהּ וַעֲדָשִׁין בְּקִלְפָּתָן. וְאַף עַל גַּב דְּבַהַהוּא קְרָא טָהוֹר הוּא כְּתִיב בֵּיהּ, טַעֲמָא מִשּׁוּם דְּלֹא הֻכְשַׁר, דְּסָמִיךְ לֵיהּ וְכִי יִתַּן מַיִם עַל זֶרַע, דְּהֻכְשַׁר, טָמֵא הוּא:

וְהָרֹטֶב. כְּשֶׁהִיא קְרוּשָׁה דֶּרֶךְ לְאָכְלָהּ עִם הַבָּשָׂר, וּמִצְטָרֶפֶת לְהַשְׁלִים שִׁעוּר כַּבֵּיצָה. אֲבָל אֵינָהּ אֹכֶל לְקַבֵּל טֻמְאָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ:

וְהַקִּפָּה. תְּבָלִין. וְהֵן עַצְמָן לְאוֹ אֳכָלִים חֲשִׁיבִי, אֲבָל לְאִצְטְרוֹפֵי מִצְטָרְפִין:

וְהָאֲלָל. גִּיד הַשִּׁדְרָה וְהַצִּוְּאר. וְהוּא רָחָב וְלָבָן וְקָשֶׁה וְקוֹרִין לוֹ בְּלַעַ"ז קפיל"ו. וְדָגְמָתוֹ [בְּאִיּוֹב יג] רוֹפְאֵי אֱלִיל כֻּלְּכֶם, שֶׁמִּשֶּׁנִּפְסָק אֵין לוֹ רְפוּאָה לְהִתְחַבֵּר עוֹד, כָּךְ אַתֶּם, דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ רְפוּאָה אַתֶּם אוֹמְרִים לְרַפְּאוֹת. אִי נַמִּי, קָרֵי תַּנָּא אֱלָל לְבָשָׂר שֶׁפְּלָטְתּוּ סַכִּין, כְּשֶׁמַּפְשִׁיטִין אֶת הַבְּהֵמָה פְּעָמִים שֶׁהַסַּכִּין פּוֹלֶטֶת מִן הַבָּשָׂר אֵצֶל הָעוֹר, וְלֹא חֲשִׁיב אֹכֶל, אֲבָל מִצְטָרֵף עִם הָאֹכֶל:

וְהַקְּרָנַיִם וְהַטְּלָפַיִם. כֹּל שֶׁחוֹתְכָן וְיוֹצֵא מֵהֶם דָּם אֵצֶל עִקָּרָן מִלְמַטָּה שֶׁהֵן רַכִּים. וּמִיהוּ בְּאַנְפֵּי נַפְשַׁיְהוּ לָאו אֳכָלִים נִינְהוּ:

מִצְטָרְפִין. מִשּׁוּם שׁוֹמֵר:

לְטַמֵּא טֻמְאַת אֳכָלִין. לְהַשְׁלִים שִׁעוּר כַּבֵּיצָה. שֶׁאֵין אֳכָלִים טְמֵאִים מְטַמְּאִים בְּפָחוֹת מִכַּבֵּיצָה:

אֲבָל לֹא טֻמְאַת נְבֵלוֹת. אִם מִנְּבֵלָה הֵן, אֵין מְטַמְּאִין, וְאֵין מִצְטָרְפִין לְכַזַּיִת לְהַשְׁלִים שִׁעוּר נְבֵלָה לְטַמֵּא אָדָם וּבְגָדִים שֶׁעָלָיו, דִּכְתִיב (ויקרא יא) הַנּוֹגֵעַ בְּנִבְלָתָהּ, וְלֹא בְּעוֹר שֶׁאֵין עָלָיו כַּזַּיִת בָּשָׂר וְהָעוֹר מַשְׁלִים לְכַזַּיִת, שֶׁהַנּוֹגֵעַ בּוֹ אֵינוֹ טָמֵא, לְפִי שֶׁאֵין שׁוֹמֵר מִצְטָרֵף לְטֻמְאַת נְבֵלוֹת. וְכֵן קִפָּה וְרֹטֶב לָאו מִין נְבֵלָה נִינְהוּ. וְאֶלָּ וְגִידִים לָאו בָּשָׂר הֵן, אֲבָל אֻכָלִים בְּעַלְמָא הָוו בַּהֲדֵי בָּשָׂר:

כַּיּוֹצֵא בּוֹ. [יֵשׁ] שֶׁהוּא מְטַמֵּא טֻמְאַת אֻכָלִים, לִהְיוֹת מְקַבֵּל טֻמְאָה מִן הַשֶּׁרֶץ וּמְטַמֵּא אֻכָלִין אֲחֵרִים, וְאֵינוֹ מְטַמֵּא מֵאֵלּוּ טֻמְאַת נְבֵלוֹת לְטַמֵּא אֲחֵרִים:

הַשּׁוֹחֵט בְּהֵמָה טְמֵאָה לְנָכְרִי. יִשְׂרָאֵל שֶׁשָּׁחַט בְּהֵמָה טְמֵאָה לְצֹרֶךְ נָכְרִי וְעוֹדָהּ מְפַרְכֶּסֶת, אַף עַל גַּב דְּלֹא חַזְיָא לְנָכְרִי, דְּלֹא שַׁרְיָא שְׁחִיטָה לִבְנֵי נֹחַ עַד שֶׁתָּמוּת, אֲפִלּוּ הָכִי הוֹאִיל וְיִשְׂרָאֵל שָׁחַט, שְׁחִיטָה מַעֲלָיְתָא הִיא, וְהוֹאִיל דִּשְׁחִיטָה שַׁרְיָא לְגַבֵּי דְיִשְׂרָאֵל בִּבְהֵמָה טְהוֹרָה, מְשַׁוְיָא לֵיהּ מַחֲשַׁבְתּוֹ אוֹכְלָא בַּשְּׁחִיטָה אַף בִּטְמֵאָה לְנָכְרִי. אֲבָל נָכְרִי בִּשְׁחִיטָה לֹא מְשַׁוְיָא לֵיהּ מַחֲשַׁבְתּוֹ אוֹכְלָא, דְּלֹא אַשְׁכְּחָן שְׁחִיטָה לְגַבֵּיהּ. וּטְמֵאָה לְיִשְׂרָאֵל לֹא מְשַׁוְיָא לֵיהּ אוֹכְלָא, דְּבָטְלָה מַחֲשַׁבְתּוֹ:

אֲבָל לֹא טֻמְאַת נְבֵלוֹת עַד שֶׁתָּמוּת. דְּהָא וְכִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה כְּתִיב (שם):

אוֹ עַד שֶׁיִּתְּיז אֶת רֹאשָׁהּ. דְּהַוְיָא לָהּ גִּיסְטְרָא וּנְבֵלָה מֵחַיִּים, דַּחֲשׁוּבָה מֵתָה, וַאֲפִלּוּ הִיא מְפַרְכֶּסֶת:

רַבָּה הַכָּתוּב לְטַמֵּא טֻמְאַת אֻכָלִים. דְּהָא אִיכָּא כָּל הָנֵי דִּלְגַבֵּי אֻכָלִים אוֹכְלָא נִינְהוּ וּנְבֵלָה לֹא מִקְרֵי אַף עַל פִּי דְּשַׁיְכִי בָּהּ:

הָאֶלָּל הַמְכֻנָּס. הַאי אֶלָּל דְּסֵיפָא לְכֻלֵּי עַלְמָא הָוֵי בָּשָׂר שֶׁפַּלְטָתּוֹ סָכִין אֵצֶל הָעוֹר:

הַמְכֻנָּס. הַנָּאֶסְף לְמָקוֹם אֶחָד. דְּהוֹאִיל וְאַחְשְׁבֵיהּ לֹא בָּטִיל וַחֲשִׁיב הַבָּשָׂר נְבֵלָה, וְחַיָּב עָלָיו אִם נָגַע וְנִכְנַס לַמִּקְדָּשׁ אוֹ אָכַל קֹדֶשׁ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

משנה ב

אֵלּוּ שֶׁעוֹרוֹתֵיהֶן. מְטַמְּאִין כִּבְשָׂרָן:

וְעוֹר חֲזִיר שֶׁל יְשׁוּב. מִפְּנֵי שֶׁהוּא רַךְ וְאוֹכְלִין אוֹתוֹ:

אַף עוֹר חֲזִיר הַבָּר. דְּסָבַר הַאי נַמִּי רַכִּיךְ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

חֲטוֹטֶרֶת שֶׁל גָּמָל הָרַכָּה. כָּל זְמַן שֶׁלֹּא טָעַן מַשְׂאוֹי:

עֹגֶל הָרַךְ. כָּל זְמַן שֶׁהוּא יוֹנֵק:

וְעוֹר הַפַּרְסוֹת. כְּשֶׁחוֹתְכִין הָרַגְלַיִם, וְהוּא רַךְ:

בֵּית הַבֹּשֶׁת. בֵּית הָרֶחֶם שֶׁל נְקֵבָה:

וְעוֹר שֶׁתַּחַת הָאַלְיָה. עוֹר הַזָּנָב מִתַּחַת מָקוֹם שֶׁאֵין שֵׂעָר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא רַךְ:

הָאֲנָקָה. ריצ"ו:

וְהַלְטָאָה. לויירד"א:
חֹמֶט. לומג"ה:
הַלְטָאָה כַּחֲלָדָה. עוֹרָהּ חָלוּק מִבְּשָׂרָהּ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:
וְכֻלָּן שֶׁעִבְּדָן. כָּל אֵלּוּ שֶׁאָמְרוּ שֶׁהֵן מְטַמְּאִים כַּבָּשָׂר, אִם עִבְּדָן נַעֲשׂוּ עוֹר וּבָטְלוּ מִתּוֹרַת בָּשָׂר וּטְהוֹרִין:
אוֹ שֶׁהִלֵּךְ בָּהֶן. שֶׁשָּׁטָחַן כְּדֵי לַהֲלֹךְ בָּהֶן, שֶׁהוּא קְצָת עִבּוּדָן:
חוּץ מֵעוֹר הָאָדָם. דְּבַר תּוֹרָה עוֹר הָאָדָם לְאַחַר שֶׁעִבְּדוֹ טָהוֹר, וּמַה טַּעַם אָמְרוּ עוֹר הָאָדָם שֶׁעִבְּדוֹ טָמֵא, גְּזֵרָה שֶׁמָּא יַעֲשֶׂה אָדָם עוֹרוֹת אָבִיו וְאִמּוֹ שְׁטִיחִין לַמִּטָּה לֵישֵׁב וְלִשְׁכַּב עֲלֵיהֶן:
יֵשׁ לָהֶן עוֹרוֹת. וְאֵין אֶחָד מֵהֶן שֶׁיִּהְיֶה עוֹרוֹ מְטַמֵּא כִּבְשָׂרוֹ. וּדְלֹא כְּתַנָּא קַמָּא דַּחֲשִׁיב אַרְבָּעָה מֵהֶן שֶׁעוֹרוֹתֵיהֶן כִּבְשָׂרָן. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי:

משנה ג

בַּטְהוֹרָה וּבַטְּמֵאָה. בֵּין שֶׁהִיא טְהוֹרָה שְׁחוּטָה וְהַמַּפְשִׁיט טָמֵא, בֵּין שֶׁהִיא נְבֵלָה טְמֵאָה וְהַמַּפְשִׁיט טָהוֹר, אִם מַפְשִׁיטוֹ לַעֲשׂוֹת מִן הָעוֹר שָׂטִיחַ דְּהַיְנוּ מַצָּע לְהַצִּיעַ עַל גַּבֵּי הַמִּטָּה אוֹ עַל גַּבֵּי שֻׁלְחָן, כְּגוֹן שֶׁקּוֹרֵעַ וְחוֹתֵךְ הָעוֹר כֻּלּוֹ לְאָרְכּוֹ מֵרֹאשׁ הַבְּהֵמָה וְעַד זְנָבָהּ, וּמַתְחִיל לְהַפְשִׁיט הָעוֹר, הֲוֵי חִבּוּר יָד לְהוֹצִיא טֻמְאָה מִן הַנְּבֵלָה אִם נוֹגֵעַ אָדָם טָהוֹר בָּעוֹר, וּלְהַכְנִיס טֻמְאָה לַבָּשָׂר אִם טְהוֹרָה הִיא:
עַד כְּדֵי אֲחִיזָה. שֶׁהֵן שְׁנֵי טְפָחִים. וּטְפֵי מֵהָכִי לֹא הֲוֵי יָד לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא טֻמְאָה, וְאִם הַבָּשָׂר טָהוֹר וְנָגְעָה טֻמְאָה בְּיוֹתֵר מִשְּׁנֵי טְפָחִים אֵלּוּ לֹא נִטְמָא הַבָּשָׂר, וְאִם הַבָּשָׂר נְבֵלָה וְנָגַע טָהוֹר בְּיוֹתֵר מִשְּׁנֵי טְפָחִים הַלָּלוּ לֹא נִטְמָא הַטָּהוֹר:
וּלְחֻמָּת. אִם לֹא חָתַךְ הָעוֹר מִתְּחִלָּה לְאָרְכּוֹ אֶלָּא מַפְשִׁיטוֹ כְּפוּל לְצָרְךְ חֻמָּת, מַתְחִיל מִצַּוָּאר וְהוֹפְכוֹ כְּלַפֵּי זְנָבָהּ:
עַד שֶׁיְּפַשֵּׁיט אֶת הֶחָזֶה. הֲוֵי חִבּוּר. וְהַנּוֹגֵעַ בָּעוֹר כְּנוֹגֵעַ בַּבָּשָׂר בֵּין לְטָמֵא בֵּין לְטַמֵּא. מִפְּנֵי שֶׁהֶחָזֶה קָשֶׁה לְהַפְשִׁיט מִכָּל הָאֲבָרִים:
הַמַּרְגִּיל. שֶׁמַּתְחִיל מֵרַגְלֵי הַבְּהֵמָה לְהַפְשִׁיט וּמַפְשִׁיטוֹ כָּפוּל לְצָרְךְ חֻמָּת:
כֻּלּוֹ חִבּוּר. מִפְּנֵי שֶׁהֶחָזֶה לְסוֹף הֶפְשֵׁטוֹ הוּא, לְפִיכָךְ כֻּלּוֹ חִבּוּר עַד הֶחָזֶה, וְהַנּוֹגֵעַ בָּעוֹר הַמְּפֻשָּׁט כְּנוֹגֵעַ בַּבָּשָׂר בֵּין לְטָמֵא בֵּין לְטַמֵּא:
עוֹר שֶׁעַל הַצַּוָּאר. מֵעַצְמוֹ נִפְשָׁט, לְפִיכָךְ אֵינוֹ חִבּוּר לַעֲשׂוֹת הַמְּפֻשָּׁט הָרִאשׁוֹן חִבּוּר כְּדֶרֶךְ שֶׁהֶחָזֶה עוֹשֶׂה:
וַחֲכָמִים אוֹמְרִים וְכוּ'. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

משנה ד

עוֹר שֶׁיֵּשׁ עָלָיו כַּזַּיִת בָּשָׂר. בְּמָקוֹם אֶחָד:

הַנּוֹגֵעַ בְּצַיִּב הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ. רְצוּעָה וְתִלְתּוּל הַיּוֹצֵא מֵאוֹתוֹ בָּשָׂר וְתָלוּי וְדָבוּק בְּמִקְצָת. וּבְאוֹתוֹ צַיִּב לֵיכָּא כַּזַּיִת אֶבָל מְעֻרֶה הוּא לְכַזַּיִת:

וּבְשַׂעֲרָה. שֶׁבָּעוֹר כְּנֶגֶד אוֹתוֹ בָּשָׂר:

טָמֵא. דְּשַׂעֲרָה הֲוֵי שׁוֹמֵר:

מְטַמֵּא בְּמַשָּׂא. שֶׁהֲרֵי נָשָׂא כַּזַּיִת נְבֵלָה:

וְלֹא בְּמַגָּע. דְּאִי אֶפְשָׁר לְגַע בְּיַחַד, וּשְׁתֵּי נְגִיעוֹת אֵינָן מִצְטָרְפוֹת:

לֹא בְּמַגָּע וְלֹא בְּמַשָּׂא. כְּדְמְפָרֵשׁ טַעֲמָא בְּסֵיפָא שֶׁהָעוֹר מְבַטְּלָן:

וּמוֹדָה רַבִּי עֲקִיבָא. דְּאַף עַל גַּב דְּלֹא הֲוֵי כַּזַּיִת מְעֻרֶה בְּמָקוֹם אֶחָד, בְּכֹהֲאי גַּוְונָא כְּגוֹן שֶׁתְּחַב שְׁנֵי חֲצָאֵי זֵיתִים בְּקֵיסָם, כְּלוֹמַר עֵץ דַּק, וֶהֱסִיטָן, שֶׁהוּא טָמֵא. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא:

משנה ה

קוּלִית. כָּל עֶצֶם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מֹחַ קָרוּי קוּלִית. וְקוּלִית הַמֵּת הַנּוֹגֵעַ בָּהּ בֵּין סְתוּמָה בֵּין נְקוּבָה טָמֵא, דְּהָא עֶצֶם כַּשְּׂעֹרָה בַּמֵּת מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא, כְּדִכְתִיב (במדבר יט) אוֹ בְעֶצֶם אָדָם:

וְקוּלִית הַמְקֻדָּשִׁים. שֶׁהַפִּגּוּל וְהַנּוֹתָר מְטַמְּאִין הַיָּדַיִם. דְּגָזְרוּ בְּהוּ רַבָּנָן מִשּׁוּם חַשְׁדֵי כְּהֲנָה וְעַצְלֵי כְּהֲנָה, וְגָזְרוּ אַף בַּעֲצָמוֹת שֶׁשִּׁמְּשׁוּ אֶת הַנּוֹתָר:

קוּלִית נְבֵלָה. נְבֵלָה אֵין עַצְמוֹתֶיהָ מְטַמְּאִין, דִּכְתִיב בִּנְבֵלָתָהּ, וְלֹא בָּעֲצָמוֹת. וְכֵן שֶׁרֶץ. הִלְכָךְ סְתוּמִים טְהוֹרִים אַף מִלְּטַמֵּא בְּמַשָּׂא, וְכָל שֶׁכֵּן בְּמַגָּע, דְּאִי אֶפְשָׁר לוֹ לְגַע בְּמֹחַ שֶׁבִּפְנִים. וְאַף עַל גַּב דְּשׁוֹמֵר מַכְנִיס וּמוֹצִיא טָמְאָה, הָנֵי מִלֵּי בְּדָבָר שֶׁאֶפְשָׁר לְגַע בְּטָמְאָה עַצְמָהּ וַאֲפִלּוּ לֹא נָגַע בָּהּ אֶלָּא בַּשּׁוֹמֵר, טָמֵא, אֲבָל הֵיכָא דְּאִי אֶפְשָׁר לְגַע בַּטֻּמְאָה עַצְמָהּ, אֵין שׁוֹמֵר מְטַמֵּא:

נְקוּבִים כָּל שֶׁהוּא. אֲפִלּוּ כְּחוּט הַשַּׂעֲרָה שֶׁאֶפְשָׁר לְהַכְנִיס בּוֹ חוּט הַשַּׂעֲרָה שֶׁל רֹאשׁוֹ אוֹ זְקָנוֹ וַהֲרֵי הוּא מִטַּמֵּא בְּכָךְ:

מִנַּיִן שֶׁאַף בְּמַשָּׂא. אַקּוּלִית דִּנְבֵלָה קָאֵי, דְּשֶׁרֶץ אֵינוֹ מְטַמֵּא בְּמַשָּׂא:

משנה ו

בֵּיצַת הַשֶּׁרֶץ. יֵשׁ בְּשִׁמְנָה שְׁרָצִים שֶׁמְּטִילִים בֵּיצִים, כְּגוֹן הַצָּב וְהַלְּטָאָה וְהַחֹמֶט:

הַמְרַקֶּמֶת. שֶׁנּוֹצַר בָּהּ אֶפְרוֹחַ:

טְהוֹרָה. לְפִי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְגַע בָּאֶפְרוֹחַ שֶׁבִּפְנִים:

נִקְּבָה כָּל שֶׁהוּא טְמֵאָה. וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָגַע. שֶׁהַשּׁוֹמֵר מַכְנִיס וּמוֹצִיא טֻמְאָה בְּדָבָר שֶׁאֶפְשָׁר לְגַע:

עַכְבָּר שֶׁחָצְיוֹ בָּשָׂר. יֵשׁ מִין עַכְבָּר שֶׁאֵינוֹ פֶּרֶה וְרָבֶה אֶלָּא מֵעַצְמוֹ נוֹצַר מִן הָאֲדָמָה, כְּאַשְׁפָּה הַמִּשְׁרֶצֶת תּוֹלָעִים. וְאִם עֲדַיִן לֹא נִשְׁלְמָה בְּרִיאַת הָעַכְבָּר אֶלָּא מִצַּדּוֹ אֶחָד הַיְמָנִי אוֹ הַשְּׂמָאלִי. הַנּוֹגֵעַ בַּבָּשָׂר, טָמֵא. בָּאֲדָמָה שֶׁכְּנֶגְדּוֹ, טָהוֹר:

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר כּוּ'. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

משנה ז

הָאֵבֶר וְהַבָּשָׂר הַמְדֻלְדָּלִים בִּבְהֵמָה. נִתְלַשׁ מִמֶּנָּה אֵבֶר דְּהַיְנוּ בָּשָׂר וְגִידִים וַעֲצָמוֹת, אוֹ נִתְלַשׁ מִמֶּנָּה בָּשָׂר לְבַדּוֹ, וַעֲדַיִן הֵן מְעֹרִין בָּהּ בְּמִקְצָת. וְיֵשׁ הֶפְרֵשׁ בֵּין אֵבֶר מִן הַחַי לְבָשָׂר מִן הַחַי, שֶׁהָאֵבֶר מְטַמֵּא אָדָם וְכֵלִים כִּנְבֵלָה, וְהַבָּשָׂר שֶׁאֵינוֹ אֵבֶר, טָהוֹר מִכְּלוּם, כִּדְיָלְפִינַן מִקְּרָא דִּכְתִיב (ויקרא יא) וְכִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה, מִמִּקְצַת בְּהֵמָה כְּגוֹן אֵבֶר מִמֶּנָּה, וְסֵיפָא דִּקְרָא הַנּוֹגֵעַ בְּנִבְלָתָהּ יִטְמָא, וּמִדִּכְתִיב וְכִי יָמוּת מַשְׁמַע כְּעֵין מִיתָה בָּעִינַן שֶׁאֵינָהּ עוֹשָׂה חֲלִיפִין, לַאֲפוֹקֵי בָּשָׂר שֶׁעוֹשֶׂה חֲלִיפִין, שֶׁאִם יִתְלֹשׁ בָּשָׂר מִן הַבְּהֵמָה, בָּשָׂר אַחֵר עוֹלֶה תַּחְתָּיו:

מְטַמְּאִין טֻמְאַת אֳכָלִין. אִם חָשַׁב עֲלֵיהֶן לְהַאֲכִילָן לְנָכְרִי, הֲוֵי אֹכֶל לְקַבֵּל טֻמְאָה וּלְטַמֵּא אֲחֵרִים. דְּטֻמְאַת עַצְמָן אֵין בָּהֶן עַד שֶׁיִּתְלְשׁוּ כֻּלָּן, אֲבָל מְקַבְּלִין טֻמְאָה מִן הַשֶּׁרֶץ וּמְטַמְּאִין בָּהּ אֶת אֲחֵרִים:

וּצְרִיכִים הֲכְשֵׁר. לְבֹא בַּמַּיִם לְאַחַר שֶׁנִּדְלְדְּלוּ, וְאַחַר כָּךְ מְקַבְּלִים טֻמְאָה לְעוֹלָם:

נִשְׁחֲטָה הַבְּהֵמָה. נִטְהֲרוּ מִלְּטַמֵּא עוֹד מִשּׁוּם נְבֵלָה. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֲסוּרִים בַּאֲכִילָה מִשּׁוּם וּבָשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵיפָה, יְדֵי נְבֵלָה טְהֵרוּ, דְּאֵין שְׁחִיטָה עוֹשָׂה נִפּוּל:

הֲכְשִׁרוּ בְדָמֶיהָ. לְקַבֵּל טֻמְאָה בְּלֹא הֶכְשֵׁר אַחֵר, כְּדִין בְּהֵמָה שֶׁנִּשְׁחֲטָה וְיָצָא מִמֶּנָּה דָּם שֶׁהֶכְשֵׁר בְּשָׂרָהּ בְּאוֹתוֹ דָּם:

מֵתָה הַבְּהֵמָה הַבָּשָׂר. שֶׁנִּדְלְדֵּל: **צְרִיךְ הֲכְשֵׁר**. לְקַבֵּל טֻמְאָה מִן הַשֶּׁרֶץ אִם לֹא הֶכְשֵׁר מִשֶּׁנִּדַּלְדֵּל. דְּטֻמְאַת נְבֵלָה אֵין בּוֹ, דְּמִיתָה עוֹשָׂה נִפּוּל וְנֶחְשָׁב כְּאִלּוּ נָפַל אוֹתוֹ הָאֵבֶר אוֹ אוֹתוֹ הַבָּשָׂר הַמְדֻלְדָּל וְאֵינוֹ נַעֲשֶׂה נְבֵלָה עַמָּה בְּמִיתָתָהּ, אֶלָּא כְּאִלּוּ פֵּרֵשׁ מֵחַיִּים הוּא, וּבָשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מִן הַחַי טָהוֹר:

הָאֵבֶר מְטַמֵּא מִשּׁוּם אֵבֶר מִן הַחַי. דְּמִיתָה עוֹשָׂה נִפּוּל כִּדְפָרֵישְׁנָא, וְאֵינוֹ נַעֲשֶׂה נְבֵלָה עַמָּהּ, הִלְכָךְ אֵינוֹ מְטַמֵּא מִשּׁוּם נְבֵלָה. וְאֵיכָא בֵּין אֵבֶר מִן הַחַי לְאֵבֶר מִן הַנְּבֵלָה, דְּבָשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מֵאֵבֶר מִן הַחַי לֹא מְטַמֵּא, שֶׁהֲרֵי אָפְלוּ בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מִן הַחַי לֹא מְטַמֵּא, כָּל שֶׁכֵּן בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מֵאֵבֶר מִן הַחַי, וְאִלּוּ בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מֵאֵבֶר מִן הַנְּבֵלָה מְטַמֵּא כְּבָשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מִן הַנְּבֵלָה עַצְמָהּ:

וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר. אִי אֶפְשָׁר לְאוֹקְמֵי מִלְּתֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אַהַךְ דְּסֵיפָא, דְּמִמָּה נַפְשָׁךְ, אִי מִיתָה עוֹשָׂה נִפּוּל לְטָמֵא מִשּׁוּם אֵבָר מִן הַחַי, וְאִי אֵינָהּ עוֹשָׂה נִפּוּל לְטַמֵּא מִשּׁוּם אֵבָר מִן נְבֵלָה. הִלְכָךְ עַל כָּרְחֵךְ רַבִּי שִׁמְעוֹן אַרִישָׁא קָאֵי, הָאֵבָר וְהַבָּשָׂר הַמְדֻלְדָּלִים בַּבְּהֵמָה מְטַמְּאִין טֻמְאַת אֳכָלִין בִּמְקוֹמָן, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר הָאֵבָר כָּל זְמַן שֶׁמְּעֻרֶה בְּבַעֲלֵי חַיִּים שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא טֻמְאַת אֳכָלִין. וְטַעֲמָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, דְּאָמַר קְרָא (ויקרא יא) מִכָּל הָאֹכֶל אֲשֶׁר יֵאָכֵל, אֹכֶל שֶׁאַתָּה יָכוֹל לְהַאֲכִילוֹ לְנָכְרִי בְּהֶתֵּר קְרוּי אֹכֶל וּמְטַמֵּא טֻמְאַת אֳכָלִים, לְאַפּוֹקֵי הָאֵבָר וְהַבָּשָׂר הַמְדֻלְדָּלִים שֶׁאָסוּרִים לַנָּכְרִי מִשּׁוּם אֵבָר מִן הַחַי וּמִשּׁוּם בָּשָׂר מִן הַחַי, שֶׁאֵינָן קְרוּיִין אֹכֶל וְאֵין מְטַמְּאִין טֻמְאַת אֳכָלִים. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר בִּשְׁתֵּיהֶן:

משנה ח

הַמְדֻלְדָּלִים בָּאָדָם טְהוֹרִים. דְּאָדָם כִּי יָמוּת כְּתִיב (במדבר יט):

מֵת הָאָדָם הַבָּשָׂר טָהוֹר. דְּמִיתָה עוֹשָׂה נִפּוּל וּבָשָׂר שֶׁפֵּרַשׁ מִן הָאָדָם הַחַי טָהוֹר:

הָאֵבָר מְטַמֵּא מִשּׁוּם אֵבָר מִן הַחַי. וְדִין הָאֵבָר שֶׁפֵּרַשׁ מִן הָאָדָם הַחַי שֶׁהוּא מְטַמֵּא, כָּל זְמַן שֶׁהוּא אֵבָר שָׁלֵם מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא וּבְאֹהֶל. אֲבָל כַּזַּיִת בָּשָׂר שֶׁפֵּרַשׁ מִמֶּנּוּ, אוֹ עֶצֶם כְּשִׁעֹרָה שֶׁפֵּרַשׁ מִמֶּנּוּ, טָהוֹר. וְאֵבָר שֶׁפֵּרַשׁ מִן הַמֵּת וְחָזַר וּפֵרַשׁ מֵאוֹתוֹ אֵבָר כַּזַּיִת בָּשָׂר אוֹ עֶצֶם כְּשִׁעֹרָה, טָמֵא:

וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר. בְּאֵבָר מִן הַמֵּת נַמִּי כְּמוֹ בְּאֵבָר מִן הַחַי. דְּסָבַר כְּשֵׁם שֶׁאֵבָר מִן הַחַי בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ אוֹ עֶצֶם כְּשִׁעֹרָה הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ טָהוֹר, הָכִי נַמִּי בְּאֵבָר מִן הַמֵּת. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן:

פרק י

משנה א

הַזְּרוֹעַ וְהַלְּחָיַיִם. בָּאָרֶץ וּבְחוּצָה לָאָרֶץ. מִשּׁוּם דְּבָעֵי לְמִתְנֵי בְּחֻלִּין אֲבָל לֹא בְּמֻקְדָּשִׁין, תָּנֵי לְכֻלְּהוּ:

בִּפְנֵי הַבַּיִת. בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם:

וְאֶתַּן אֹתָם. בְּחֵזֶה וְשׁוֹק כְּתִיב. אוֹתָם מְעוּט הוּא, חֵזֶה וְשׁוֹק אֵין מִידֵי אַחֲרִינָא לֹא:

משנה ב

כָּל הַקָּדָשִׁים שֶׁקָּדַם מוּם קָבוּעַ לְהֶקְדֵּשָׁן. הֲרֵי הֵן כְּמַקְדִּישׁ עֵצִים וַאֲבָנִים לִדְמֵיהֶן, וְאֵין בָּהֶן קְדֻשַּׁת הַגּוּף:

וְנִפְדּוּ חַיָּבִין בַּבְּכוֹרָה. אִם יָלְדוּ לְאַחַר שֶׁנִּפְדּוּ. אֲבָל קֹדֶם פִּדְיוֹן לֹא, דִּקְדֻשַּׁת דָּמִים מַדְחָה מִן הַבְּכוֹרָה, שֶׁאֵין קְדֻשָּׁה חָלָה עַל קְדֻשָּׁה:

וּוְלָדָן וַחֲלָבָן מֻתָּר לְאַחַר פִּדְיוֹנָן. אֲבָל מַקְדִּישׁ תְּמִימִים וְנַעֲשׂוּ בַּעֲלֵי מוּמִין וְנִפְדּוּ, וְלָדָן אָסוּר כְּדִלְקַמָּן. וּבֵין רֵישָׁא דְקָתָנֵי מֻתָּר וּבֵין סֵיפָא דְקָתָנֵי אָסוּר מַיְרֵי כְּגוֹן דְּאִיעַבַּר לִפְנֵי פִּדְיוֹנוֹ וְאִתְיַלִּיד לְאַחַר פִּדְיוֹנוֹ. וַחֲלָבָן נַמִּי דְּמַקְדִּישׁ תְּמִימִים וְנִפְדּוּ נָפְקָא לָן דְּאָסוּר דִּכְתִיב בִּפְסוּלֵי הַמֻּקְדָּשִׁין שֶׁנִּפְדּוּ תִּזָּבַח וְאָכַלְתָּ בָּשָׂר, תִּזָּבַח וְלֹא גִּיזָּה, וְאָכַלְתָּ וְלֹא לְכָלְבֶּיךָ, בָּשָׂר וְלֹא חָלָב:

וְאֵין עוֹשִׂין תְּמוּרָה. אֲפִלּוּ קֹדֶם פִּדְיוֹנָן. טוֹב מֵעִקָּרָא עוֹשֶׂה תְּמוּרָה וַאֲפִלּוּ נַעֲשָׂה רַע אַחַר שֶׁהִקְדִּישׁוֹ, אֲבָל רַע מֵעִקָּרוֹ אֵינוֹ עוֹשֶׂה תְּמוּרָה:

וְאִם מֵתוּ יִפָּדוּ. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן רְאוּיִין אֶלָּא לַכְּלָבִים, וַאֲנַן קַיְמָא לָן דְּאֵין פּוֹדִין אֶת הַקֳּדָשִׁים לְהַאֲכִילָן לַכְּלָבִים, הָנֵי כְּעֵצִים בְּעַלְמָא נִינְהוּ וְלֹא נָחִית לְהוּ קְדֻשַּׁת הַגּוּף:

חוּץ מִן הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר. דְּאַף עַל גַּב דְּקֹדֶם מוּמָן לְהֶקְדֵּשָׁן, חָלָה עֲלֵיהֶן קְדֻשָּׁה גְּמוּרָה לְכָל דִּבְרֵיהֶם, אֶלָּא שֶׁאֵין כְּשֵׁרִים לִקָּרֵב, דִּבְכוֹר בָּרְחֶם תְּלָה רַחֲמָנָא, לֹא שְׁנָא תָּם וְלֹא שְׁנָא בַּעַל מוּם קָדִישׁ, תָּם קָרֵב, וּבַעַל מוּם נָאֱכָל לַכֹּהֵן בְּמוּמוֹ. וּמַעְשַׂר בְּהֵמָה נַמִּי כְּתִיב בֵּיהּ (ויקרא כז) הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה קֹדֶשׁ לַה' לֹא יְבַקֵּר בֵּין טוֹב לָרָע. טוֹב תָּם, רַע בַּעַל מוּם:

אוֹ מוּם עוֹבֵר. קוֹדֶם לְהֶקְדֵּשָׁן, דְּמוּם עוֹבֵר כְּמַאן דְּלֵיתֵיהּ דָּמֵי:

פְּטוּרִים מִן הַבְּכוֹרָה. דִּכְתִיב בִּפְסוּלֵי הַמֻּקְדָּשִׁין שֶׁנִּפְדּוּ כַּצְּבִי וְכָאַיָּל, מַה צְּבִי וְאַיָּל פְּטוּרִים מִן הַבְּכוֹרָה, דְּהָא כָּל הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יִוָּלֵד בִּבְקָרְךָ וּבְצֹאנֶךָ כְּתִיב (דברים טו), אַף פְּסוּלֵי הַמֻּקְדָּשִׁין שֶׁנִּפְדּוּ אֲפִלּוּ יָלְדוּ לְאַחַר שֶׁנִּפְדּוּ פְּטוּרִים מִן הַבְּכוֹרָה:

וּמִן הַמַּתָּנוֹת. הַזְּרוֹעַ וְהַלְּחָיַיִם וְהַקֵּבָה:

וְלָדָן וַחֲלָבָן אָסוּר. בְּדְאִיעַבַּר לִפְנֵי פִּדְיוֹנוֹ וְאִתְיַלִּיד לְאַחַר פִּדְיוֹנוֹ מַיְרֵי, כְּדִפְרִישִׁית לְעֵיל. דְּאִי אִיעַבַּר וְאִתְיַלִּיד לְאַחַר פִּדְיוֹנוֹ, וְלַד צְבִי וְאַיָּל הוּא. וְאִי אִתְיַלִּיד לִפְנֵי פִּדְיוֹנוֹ, אֲפִלּוּ קֹדֶם מוּמָן לְהֶקְדֵּשָׁן נַמִּי וְלָדָן אָסוּר:

וְהַשּׁוֹחֲטָן בַּחוּץ חַיָּב. וְאַף עַל גַּב דְּאֵינָן רְאוּיִין לְפָתַח אֹהֶל מוֹעֵד דְּהָא בַּעֲלֵי מוּמִין נִינְהוּ, וּתְנַן הָרְאוּי לְפָתַח אֹהֶל מוֹעֵד חַיָּבִין עָלָיו בַּחוּץ וְשֶׁאֵינוֹ רָאוּי לִפְנִים אֵין חַיָּבִים עָלָיו בַּחוּץ, מוֹקְמִינַן לְהּ לְמַתְנִיתִין בְּדֵקִין שֶׁבַּעֲיִן וְרַבִּי עֲקִיבָא הִיא דְּאָמַר אִם עָלוּ לֹא יֵרְדוּ, הִלְכָךְ הוֹאִיל וּבִפְנִים לֹא יֵרְדוּ, חַיָּבִין עֲלֵיהֶם בַּחוּץ אִם שְׁחָטָן קֹדֶם פִּדְיוֹנָן:

וְעוֹשִׂין תְּמוּרָה. קֹדֶם פִּדְיוֹנָן. דִּכְתִיב (ויקרא כז) טוֹב בְּרַע אוֹ רַע בְּטוֹב:

וְאִם מֵתוּ. מֵעַצְמָן:

יִקָּבְרוּ. דְּאֵין פּוֹדִין אֶת הַקֳּדָשִׁים לְהַאֲכִילָן לַכְּלָבִים:

משנה ג

בְּכוֹר שֶׁנִּתְעָרֵב בְּמֵאָה. מַתְנִיתִין אֵירֵי בִּבְכוֹר שֶׁבָּא לְיַד כֹּהֵן וְנָפַל בּוֹ מוּם בְּיַד כֹּהֵן וּמְכָרוֹ לְיִשְׂרְאֵל בְּמוּמוֹ. דְּאִי בִּבְכוֹר בְּיַד יִשְׂרְאֵל קוֹדֶם שֶׁנִּתָּנוֹ לְכֹהֵן, אַמַּאי פּוֹטְרִים אֶת כֻּלָּן מִמַּתָּנוֹת כְּהֻנָּה, לֵימָא לֵיהּ כֹּהֵן, אִי בְּכוֹר הוּא כֻּלַּהּ דִּידִי הוּא, אִי לֹא בְּכוֹר הוּא הַב לִי מַתְנָתַאי. אֲבָל כְּשֶׁכְּבָר בָּא לְיַד כֹּהֵן וּמְכָרוֹ לְיִשְׂרְאֵל בְּמוּמוֹ וְנִתְעָרֵב בְּמֵאָה, פּוֹטְרִים אֶת כֻּלָּן מִמַּתָּנוֹת כְּהֻנָּה, דְּכָל חַד וְחַד יָכוֹל לְדָחוֹת אֶת עַצְמוֹ וְלוֹמַר לַכֹּהֵן, שֶׁלִּי בְּכוֹר הוּא, שֶׁמְּכָרוֹ הַכֹּהֵן וּפָטוּר מִן הַמַּתָּנוֹת, דְּמִן הַבְּכוֹר אֵין נוֹתְנִים מַתָּנוֹת, שֶׁאֵין קְדֻשָּׁה חָלָה עַל קְדֻשָּׁה:

אֶחָד שׁוֹחֵט אֶת כֻּלָּן פּוֹטְרִין לוֹ אֶחָד. שֶׁאִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יִהְיֶה הַבְּכוֹר אֶחָד מֵהֶן, וְיָכוֹל לוֹמַר זֶה הוּא:

צָרִיךְ שֶׁיִּרְשֹׁם. שֶׁיַּעֲשֶׂה בּוֹ סִימָן. שֶׁיְּבִינוּ הַכֹּל שֶׁיֵּשׁ לְכֹהֵן אוֹ לְנָכְרִי שֶׁתְּפוּת בָּהּ:

וְאִם אָמַר לוֹ. אִם אָמַר כֹּהֵן לְיִשְׂרְאֵל פָּרָה זוֹ אֲנִי מוֹכֵר לְךָ חוּץ מִן הַמַּתָּנוֹת שֶׁבָּהּ:

פָּטוּר. יִשְׂרְאֵל מִן הַמַּתָּנוֹת:

אָמַר לוֹ. יִשְׂרְאֵל לַחֲבֵרוֹ טַבָּח, מְכֹר לִי בְּנֵי מֵעֶיהָ שֶׁל פָּרָה זוֹ:

וְהָיוּ בָהֶן מַתָּנוֹת. הַקֵּבָה, שֶׁהִיא אַחַת מִן הַמַּתָּנוֹת:

נוֹתְנָן. לוֹקֵחַ זֶה לַכֹּהֵן:

וְאֵין הַמּוֹכֵר מְנַכֶּה לוֹ מִן הַדְּמִים. שֶׁהֲרֵי הָיָה יוֹדֵעַ הַלּוֹקֵחַ שֶׁמַּתָּנוֹת שָׁם, וְזֶה לֹא מָכַר לוֹ אֶת הַקֵּבָה:

לָקַח הֵימֶנּוּ בְּמִשְׁקָל. כָּךְ וְכָךְ הַלִּטְרָא, וְשָׁקַל לוֹ הַקֵּבָה. נוֹתְנָהּ לוֹ לוֹקֵחַ לַכֹּהֵן, שֶׁהֲרֵי הַגְּזֵלָה אֶצְלוֹ וְצָרִיךְ לְהָשִׁיב, וְהַטַּבָּח יְנַכֶּה לוֹ מִן הַדְּמִים, שֶׁהֲרֵי מָכַר דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ. וְאִם עָבַר הַשּׁוֹחֵט וְלֹא נָתַן מַתָּנוֹת מִן הַבְּהֵמָה, לֹא נֶאֱסַר הַבָּשָׂר בַּאֲכִילָה, אֲבָל מְנַדִּין אוֹתוֹ. וַאֲפִלּוּ כֹּהֵן שֶׁפָּטוּר מִן הַמַּתָּנוֹת, אִם הוּא טַבָּח שֶׁשּׁוֹחֵט וּמוֹכֵר בַּשּׁוּק, מַמְתִּינִין לוֹ שְׁתַּיִם וְשָׁלֹשׁ שַׁבָּתוֹת, מִכָּאן וְאֵילָךְ מוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ מַתָּנוֹת וְנוֹתְנִין אוֹתָן לְכֹהֲנִים אֲחֵרִים. וְאִם קָבַע בֵּית מִטְבָּחַיִם, אֵין מַמְתִּינִים לוֹ אֶלָּא מוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ מִיָּד, וְאִם לֹא רָצָה לִתֵּן מְנַדִּין אוֹתוֹ:

משנה ד

מִן הַפֶּרֶק שֶׁל אַרְכֻּבָּה. הַנִּמְכֶּרֶת עִם הָרֹאשׁ:

עַד כַּף שֶׁל יָד. עֶצֶם רָחָב שֶׁל כַּתֵּף שֶׁקּוֹרִין אספלדו"ן. וְהֵן שְׁנֵי עֲצָמוֹת, הָעֶצֶם הָאֶמְצָעִי דְּהַיְנוּ מִן הַפֶּרֶק שֶׁל אַרְכֻּבָּה הַנִּמְכֶּרֶת עִם הָרֹאשׁ עַד מָקוֹם שֶׁכְּנָגְדּוֹ בְּנֶמֶל נָכְר, וְהָעֶצֶם הָעֶלְיוֹן הַמְחֻבָּר לַגּוּף. וְהַזְּרוֹעַ הַיְמִינִי בִּלְבָד הוּא שֶׁנּוֹתְנִים לַכֹּהֵן, דִּכְתִיב (דברים יח) וְנָתַן לַכֹּהֵן הַזְּרוֹעַ, הַמְיֻמָּן שֶׁבַּזְּרוֹעַ:

וְהוּא שֶׁל נָזִיר. כְּלוֹמַר, וְכֵן זְרוֹעַ בְּשֵׁלָה הָאָמוּר בַּנָּזִיר, כָּךְ נִשְׁלֶת:

וּכְנֶגְדּוֹ בָּרֶגֶל שׁוֹק. הָאָמוּר בִּשְׁלָמִים נַמִּי הֲוֵי שְׁנֵי עֲצָמוֹת מִן הַפֶּרֶק שֶׁל אַרְכֻּבָּה עַד בּוּקָא דְּאַטְמָא, דְּהַיְנוּ כָּל הַיֶּרֶךְ:

סֹבֶךְ שֶׁל רֶגֶל. הַיְנוּ פֶּרֶק שֶׁבֵּין הַקּוּלִית וְעֶצֶם הָאֶמְצָעִי. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

הַפֶּרֶק שֶׁל לְחִי. אֵצֶל הַצְּדָעִים. וְחוֹתֵךְ כְּלַפֵּי מַטָּה:

עַד פִּקָּה שֶׁל גַּרְגֶּרֶת. עַד שֶׁיִּפּוּי כּוֹבַע שֶׁהִיא פַּקְעִיתָהּ וּפִתְחָהּ שֶׁל קָנָה, דְּהַיְנוּ לְחָיַיִם הַתַּחְתּוֹנוֹת עִם הַלָּשׁוֹן. פֵּרוּשׁ אַחֵר, פִּקָּה שֶׁל גַּרְגֶּרֶת טַבַּעַת הַגְּדוֹלָה שֶׁל קָנֶה שֶׁעֲשׂוּיָה עֲגֻלָּה כְּפִקָּה. וּפִקָּה הִיא עֲגֻלָּה כְּכַדּוּר וּבְתוֹכָהּ נֶקֶב שֶׁתּוֹחֲבוֹת הַנְּשִׁים בַּפֶּלֶךְ לְהַכְבִּידוֹ כְּשֶׁטּוֹוֹת בּוֹ:

פרק יא

משנה א

רֹאשׁ הַגֵּוִ. כָּל הַגּוֹזֵז צֹאנוֹ וַאֲפִלּוּ גּוֹזֵן מֵאָה פְּעָמִים נוֹתֵן מִן הַגִּיזָּה מַתָּנָה לַכֹּהֵן:

נוֹהֵג בְּאֶרֶץ וּבְחוּצָה לָאָרֶץ. וְהָאִידְנָא נָהוּג עִלְּמָא כְּרַבִּי אִלְעַאי, דְּאָמַר רֹאשׁ הַגֵּז אֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בָּאָרֶץ. דְּיֵלִיף נְתִינָה נְתִינָה מִתְּרוּמָה, מַה תְּרוּמָה אֵינָהּ נוֹהֶגֶת אֶלָּא בָּאָרֶץ אַף רֹאשׁ הַגֵּז אֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בָּאָרֶץ. וְרַבּוֹתַי הוֹרוּ בַּמַּתָּנוֹת נַמִּי דְּאֵין נוֹהֲגוֹת אֶלָּא בָּאָרֶץ, דְּרֹאשׁ הַגֵּז וְהַמַּתָּנוֹת שָׁוִין הֵן. וְלֹא הוֹדוּ לָהֶן שָׁאר חַכְמֵי הַדּוֹר:

בְּמֻקְדָּשִׁים. אֲפִלּוּ קָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת. מִשּׁוּם דִּכְתִיב גֵּז צֹאנְךָ, וְלֹא שֶׁל הֶקְדֵּשׁ:

נוֹהֲגִים בְּבָקָר וּבְצֹאן. דִּכְתִיב (דברים יח) אִם שׁוֹר אִם שֶׂה:

וּבְמֵעֶט. אֲפִלּוּ לֹא שָׁחַט אֶלָּא אַחַת:

אֶלָּא בְּרֻחֲלוֹת. כְּתִיב הָכָא (שם) גֵּז צֹאנְךָ, וּכְתִיב הָתָם (איוב לא) וּמִגֵּז כְּבָשַׂי יִתְחַמֵּם, מַה לְּהַלָּן כְּבָשִׂים אַף כָּאן כְּבָשִׂים:

משנה ב

וּשְׁתֵּי צֹאן. אֶלָּמָא תַּרְתֵּי מִקְרֵי צֹאן:

שֶׁנֶּאֱמַר חָמֵשׁ צֹאן עֲשׂוּיוֹת. שֶׁמְּעַשְּׂוֹת אֶת בַּעֲלֵיהֶן וְאוֹמְרוֹת לוֹ קוּם עֲשֵׂה מִצְוָה חֲדָשָׁה, שֶׁלֹּא הָיְתָה מְצֻוָּה עָלָיו בְּפָחוֹת מִכֵּן. וְהַיְנוּ עַל כָּרְחָךְ רֹאשׁ הַגֵּז, דִּכְתִיב בֵּיהּ צֹאן דְּמַשְׁמַע מְרֻבֶּה. דְּאִלּוּ בְּכוֹר כְּתִיב בְּכוֹר שׁוֹר, דְּמַשְׁמַע אֲפִלּוּ חַד. וְכֵן מַתָּנוֹת אִם שׁוֹר אִם שֶׂה:

מָנֶה מָנֶה וּפָרֵס. כָּל אַחַת מָנֶה וָחֵצִי. וּבְצִיר מֵהָכִי לָא חֲשִׁיב גֵּז, שֶׁזּוֹ פָּחוּת שֶׁבַּגִּיזּוֹת:

בְּכָל שֶׁהֵן. לְאוּ דַּוְקָא, דִּבְפָחוֹת מִשִּׁשִּׁים סְלָעִים לֹא מִחַיֵּב בְּרֹאשׁ הַגֵּז. אֶלָּא מִשּׁוּם דְּרַבִּי דּוֹסָא יְהִיב שִׁעוּרָא רַבָּה, קְרֵי תַּנָּא לְשִׁעוּרָא זוּטָא דְּרַבָּנָן כָּל שֶׁהֵן. וְהַסָּלַע מִשְׁקָלוֹ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה מָעִים, וּמִשְׁקַל כָּל מָעָה שִׁשָּׁה עָשָׂר גַּרְעִינֵי שְׂעוֹרָה:

כַּמָּה הוּא נוֹתֵן לוֹ. הַבָּא לְחַלֵּק רֵאשִׁית הַגֵּז שֶׁבְּיָדוֹ, לֹא יִפְחוֹת לְכָל כֹּהֵן מִמִּשְׁקַל חֲמֵשׁ סְלָעִים צֶמֶר:

מְלֻבָּן. וְלֹא שֶׁיִּהְיֶה חַיָּב הַיִּשְׂרְאֵל לְלַבְּנוֹ, אֶלָּא שֶׁיִּתֵּן לוֹ שִׁעוּר מִן הַצֶּמֶר הַצּוֹאִי, דְּהַיְנוּ שֶׁאֵינוֹ מְלֻבָּן, עַד שֶׁכְּשֶׁיְּלַבְּנֶנּוּ הַכֹּהֵן יַעֲמֹד עַל מִשְׁקַל חֲמֵשׁ סְלָעִים צֶמֶר מְלֻבָּן:

כְּדֵי. שֶׁיּוּכַל: **לַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ בֶּגֶד קָטָן**. הָרָאוּי לְשֵׁרוּת. וּמַאי נִיהוּ, אַבְנֵט. מִדְּסָמַךְ קְרָא אַחַר רֵאשִׁית הַגֵּז מִיָּד, כִּי בוֹ בָּחַר ה' אֱלֹהֶיךָ מִכָּל שְׁבָטֶיךָ לַעֲמֹד לְשָׁרֵת, שָׁמְעִינַן מִנַּהּ דְּהָכִי קָאָמַר, תֵּן לוֹ מֵרֵאשִׁית גֵּז צֹאנְךָ כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לַעֲשׂוֹת בֶּגֶד לַעֲמֹד לְשָׁרֵת. וְהַקָּטָן שֶׁבַּבְּגָדִים הָרְאוּי לְשֵׁרוּת הוּא אַבְנֵט, וְהוּא נַעֲשֶׂה מֵחֲמֵשׁ סְלָעִים צֶמֶר מְלֻבָּן. וְרֵאשִׁית הַגֵּז אֵין לוֹ שִׁעוּר מִן הַתּוֹרָה, וּמִדְּבָרֵי סוֹפְרִים שֶׁלֹּא יִפְחוֹת מֵאֶחָד מִשִּׁשִּׁים. וְאֵין חַיָּב בְּרֵאשִׁית הַגֵּז עַד שֶׁיִּגְזֹז חֲמֵשׁ צֹאן, וְתִהְיֶה גִּזַּת כָּל אַחַת מֵהֶם מִשְׁתַּתֶּפֶת אֵין פָּחוֹת מִי"ב סֶלַע, שֶׁאִם הָיְתָה גִּיזַּת אַחַת מֵהֶן פָּחוֹת מִי"ב סֶלַע אַף עַל פִּי שֶׁחֲמִשְׁתָּן גּוֹזְזוֹת יוֹתֵר מִשִּׁשִּׁים סְלָעִים הֲרֵי זֶה פָּטוּר:

עַד שֶׁצָּבָעוֹ. בְּעָלָיו קֹדֶם שֶׁנְּתָנוֹ:

פָּטוּר. מִלִּתֵּן עוֹד. דְּקָנְיֵהּ בְּשִׁנּוּי, וַהֲוָה לֵיהּ כְּמַזִּיק מַתָּנוֹת כְּהֵנָה אוֹ שֶׁאָכָלָן, דְּפָטוּר:

וְלֹא צְבָעוֹ. אֵין זֶה שִׁנּוּי וְאַכַּתִּי בְּעֵינֵיהּ הוּא:

הַלּוֹקֵחַ גֵּז צֹאנוֹ שֶׁל נָכְרִי. כְּשֶׁהוּא מְחֻבָּר לַצֹּאן, פָּטוּר. דְּגֵז צֹאנְךָ כְּתִיב, וְהַאי צֹאן לָאו דִּידֵיהּ הוּא, וְאַצֹּאן קָפִיד רַחֲמָנָא וְלָאו אַגִּיזִין דִּידֵיהּ:

אִם שִׁיֵּר הַמּוֹכֵר חַיָּב. דְּאָמַר לֵיהּ לוֹקֵחַ מַתָּנָה דְּכֹהֵן גַּבָּךְ הִיא:

וְאִם לָאו הַלּוֹקֵחַ חַיָּב. דְּאָמַר לֵיהּ מוֹכֵר מַתָּנָה דְּכֹהֵן לֹא זַבְנִי לָךְ:

שְׁחוּפוֹת. לֹא שְׁחוֹרוֹת וְלֹא לְבָנוֹת:

זֶה נוֹתֵן לְעַצְמוֹ. הַלּוֹקֵחַ נוֹתֵן לְעַצְמוֹ עַל מַה שֶּׁלָּקַח, וְהַמּוֹכֵר נוֹתֵן לְעַצְמוֹ עַל מַה שֶּׁשִּׁיֵּר אֶצְלוֹ. דְּגִיזַּת הַלְּבָנוֹת טוֹבָה מִשֶּׁל שְׁחוּפוֹת. וְכֵן זְכָרִים וּנְקֵבוֹת גִּיזַּת הַזְּכָרִים קָשָׁה וְהַאי דְּנָקֵבוֹת רַכִּיךְ:

פרק יב

משנה א

שְׁלוּחַ הַקֵּן. אֲבָל לֹא בְּמֻקְדָּשִׁין. מַשְׁכַּחַת מֻקְדָּשִׁין דְּאִלּוּ הָיוּ חֻלִּין הָיוּ חַיָּבִים בְּשִׁלּוּחַ הַקֵּן, כְּגוֹן שֶׁהָיָה לוֹ עוֹף וְהִקְדִּישׁוֹ כְּשֶׁהוּא בִּרְשׁוּתוֹ לְבֶדֶק הַבַּיִת, וּבָרַח, וּמְצָאוֹ אַחֵר כָּךְ רוֹבֵץ עַל הַקֵּן וְהִכִּירוֹ. אִי נַמִּי, כְּגוֹן שֶׁהִקְדִּישׁ גּוֹזָלוֹת שֶׁל שׁוֹבָכוֹ לַמִּזְבֵּחַ לְעוֹלַת נְדָבָה, וְאַחַר כָּךְ כְּשֶׁגָּדְלוּ אוֹתָן גּוֹזָלוֹת בָּרְחוּ וְיָצְאוּ וְקִנְּנוּ בְּמָקוֹם אַחֵר, דְּמֵעִקָּרָא כִּי אַקְדְּשִׁינְהוּ דִּידֵיהּ הֲווּ וְחָל הֶקְדֵּשׁ עֲלֵיהוּ, וְהַשְׁתָּא דְּמָצָאן לָאו מְזֻמָּן הוּא, וְאִי הֲווּ חֻלִּין הֲווּ מְחַיְּבִי:

וְאֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בְּשֶׁאֵינוֹ מְזֻמָּן. דִּכְתִיב כִּי יִקָּרֵא, פֶּרֶט לִמְזֻמָּן:
שֶׁקִּנְּנוּ בְּפַרְדֵּס. שֶׁמָּרְדוּ וְיָצְאוּ מִן הַבַּיִת, וְאֵינָן חוֹזְרוֹת לַבַּיִת, וְנַעֲשׂוּ מִדְבָּרִיּוֹת. וּפַרְדֵּס לָאו מְזֻמָּן הוּא מִפְּנֵי שֶׁיְּכוֹלוֹת לִבְרֹחַ:
הַרְדְּסִיאוֹת. שֶׁדַּרְכָּן לְגַדֵּל עִם בְּנֵי אָדָם. וְעַל שֵׁם הוֹרְדוֹס הַמֶּלֶךְ שֶׁהָיָה מִתְעַסֵּק בְּגִדּוּלָן נִקְרְאוּ הַרְדְּסִיאוֹת עַל שְׁמוֹ:

משנה ב

עוֹף טָמֵא פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּחַ. דִּכְתִיב קַן צִפּוֹר, עוֹף מַשְׁמַע בֵּין טָהוֹר בֵּין טָמֵא, צִפּוֹר טָהוֹר וְלֹא טָמֵא:
עוֹף טָמֵא רוֹבֵץ עַל בֵּיצֵי עוֹף טָהוֹר. אַף עַל גַּב דְּמִינָא דְּאָפְרוֹחִים בַּר שִׁלּוּחַ הוּא, פָּטוּר. דִּקַן צִפּוֹר בָּעִינַן, שֶׁתְּהֵא הָאֵם הַמְקַנֶּנֶת טְהוֹרָה:
וְעוֹף טָהוֹר הָרוֹבֵץ עַל בֵּיצֵי עוֹף טָמֵא פָּטוּר. דְּאָמַר קְרָא וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ, לְךָ וְלֹא לְכֶלְבֶּיךָ:
קוֹרֵא. בַּעֲרָבִי קוֹרִין לוֹ שונא"ר, וּבְלַעַ"ז פרדי"ז. וְדַרְכּוֹ שֶׁהַזָּכָר רוֹבֵץ עַל הַבֵּיצִים כְּמוֹ הַנְּקֵבָה, הִלְכָּךְ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב לְשַׁלֵּחַ הַזָּכָר. אֲבָל בִּשְׁאָר עוֹפוֹת מוֹדֶה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁזָּכָר פָּטוּר, דְּאֵם אָמַר רַחֲמָנָא, וְלֹא אָב. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר:

משנה ג

בִּזְמַן שֶׁכְּנָפֶיהָ נוֹגְעוֹת בַּקֵּן חַיָּב לְשַׁלֵּחַ. דְּאָמַר קְרָא רוֹבֶצֶת, וְלֹא מְעוֹפֶפֶת. וּמִדְּכָתַב רוֹבֶצֶת וְלֹא כָּתַב יוֹשֶׁבֶת, שְׁמַע מִנַּהּ דְּאִם כְּנָפֶיהָ נוֹגְעוֹת בַּקֵּן חַיֶּבֶת:
שֶׁנֶּאֱמַר שַׁלֵּחַ. לְעוֹלָם מַשְׁמַע:
נָטַל אֶת הַבָּנִים וְכוּ'. דְּכֵיוָן דְּנָטַל אֶת הַבָּנִים הֲוֵי לֵיהּ קֵן מְזֻמָּן:

משנה ד

לוֹקֶה וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּחַ. אַף עַל גַּב דְּלָאו הַנִּתָּק לַעֲשֵׂה אֵין לוֹקִין עָלָיו, הָכָא הַיְנוּ טַעֲמָא דְּסָבַר רַבִּי יְהוּדָה שַׁלֵּחַ מֵעִקָּרָא מַשְׁמַע, וְהָכִי קָאָמַר קְרָא, לֹא תִקַּח הָאֵם, אֲבָל מַה יֵּשׁ עָלֶיךָ לַעֲשׂוֹת כְּשֶׁתִּמְצָא הַקֵּן, שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם, וְאֵין כָּאן נִתָּק לַעֲשֵׂה אֶלָּא עֲבֵרַת עֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:
אֵין לוֹקִין עָלֶיהָ. אִם קַיֵּם עֲשֵׂה שֶׁבָּהּ. אֲבָל אִם לֹא קִיֵּם הָעֲשֵׂה, כְּגוֹן הַלּוֹקֵחַ אֵם מֵעַל הַבָּנִים וּשְׁחָטָהּ אוֹ מֵתָה תַּחַת יָדוֹ, לוֹקֶה:

משנה ה

מִצְוָה שֶׁהִיא כְּאִסָּר. שֶׁאֵין בָּהּ חֶסְרוֹן כִּיס אֶלָּא דָּבָר מֵעֵט: